

Onomàstica de Vilaverd

Els noms de lloc i de persona del terme municipal

RESUM

Estudi dels noms de persona (cognoms i renoms) i de llocs (carrers i partides de terme) del poble de Vilaverd a través de fonts documentals, bibliogràfiques i orals.

RESUMEN

Estudio de los nombres de persona (apellidos y apodos) y de lugar (calles y partidas del término) del pueblo de Vilaverd a través de fuentes documentales, bibliográficas y orales.

ABSTRACT

A study of personal names (Surnames and nicknames) and places (streets and out of games) in the village of Vilaverd through oral and documentary sources bibliogràfiques .

.....

Josep M. Grau i Pujol. Arxiver i historiador (Montblanc, 1963), col·labora habitualment en revistes de centres d'estudis de la Conca de Barberà, Camp de Tarragona i Terres de Girona, s'ha especialitzat en història moderna, si bé també investiga el període contemporani.

Moisés Selfa Sastre (Pego, Alacant, 1973). És professor a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat de Lleida. Doctor en Filologia (2000) per aquesta mateixa Universitat. Una de les seves línies de recerca actual és l'onomàstica de l'Alt Camp i la Conca de Barberà.

Onomàstica de Vilaverd

Els noms de lloc i de persona del terme municipal

Josep M. T. Grau Pujol

Moisés Selfa Sastre. *mselfa@didesp.udl.cat

Paraules clau: Antroponímia, toponímia, Conca de Barberà

Fa més de noranta anys de la creació de l'Oficina de Toponímia i Onomàstica de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), la confiaren a un jove erudit de vint-i-quatre anys, Josep Maria de Casacuberta, que tres anys després crearia l'emblemàtica editorial Barcino. Però Casacuberta obrí el camí a l'inventari –no sols l'estudi– de la nostra onomàstica, ja que edità un parell d'opuscles donant compte de la seva tasca, i consta que féu treballs de camp recollint materials en alguns pobles. Però la creació de la Barcino el va absorbir i de fet el 1925 ja va passar el relleu a un lingüista, Joan Coromines, el qual aleshores tenia vint anys i feia la tesi doctoral sobre la parla de la Vall d'Aran. Recordem que fa més d'una dècada que l'IEC creà l'Oficina d'Onomàstica que dirigeix Josep Moran.

Amb Coromines els estudis d'onomàstica van prendre una embranzida i, salvant el tall de la guerra civil, el 1953 la semiclandestina Societat Catalana de Geografia publicà el segon recull de noms de lloc d'un municipi. L'autor, el geògraf Josep Iglésies, seguia unes normes elementals que Coromines havia publicat com a apèndix, al primer recull d'onomàstica d'un poble: Sant Pere de Riudebitlles (1936).

Després d'Iglésies, Ramon Amigó i Anglès al Camp de Tarragona i Enric Moreu-Rey, des de la Universitat, on va fer cursos d'onomàstica, són els dos mestres que creen escola i ells mateixos, sobretot Amigó, publiquen reculls de noms de lloc i de municipis. La influència d'Amigó irradia a comarques veïnes, com el Priorat i la Conca de Barberà. En aquesta darrera alguns deixebles fan recerca i va editant-se reculls: Barberà de la Conca, per Carme Plaza; Blancafort, per Josep Recasens i Llorca i Vilanova de Prades, per Ramon Pere i Anglès. I aquest mateix avança en l'arrecplec del terme de Vallclara, mentre Moisés Selfa ha enllestit el de Rocafort de Queralt. Sabem que Ernestina Vallverdú endega el de Senan. D'altra banda, Casimir Font ha publicat un estudi sobre llinatges i renoms de Montbrió de la Marca i Josep-Anton Bonet Llenasté articles i molt de material sobre Sarral. Finalment direm que Francesc Sifre va aplegar a fons l'onomàstica de Rojals, però no l'ha publicada.

Amb el recull de Josep Maria Grau Pujol i Moisés Selfa, un excel·lent i dinàmic binomi erudit, la Conca potser enceta una nova etapa en els estudis i recopilació onomàstica, després del col·loqui que s'hi celebrà.

Grau i Selfa han emprès l'aplec dels noms de lloc, els llinatges i renoms d'un poble com Vilaverd que es troba a cavall entre la muntanya ferèstega i les hortes del poble al riu Francolí.

És un terme de contrastos, vora l'Estret de la Riba i que conserva en bon estat dos magnífics pous de neu, amb la qual s'havia fet tant de comerç. Els autors, llevat de casos concrets, no hi han afegit la pronúncia popular, ja que el dialecte de la Conca és prou estudiat. D'altra banda, no han caigut en l'academicisme de substituir l'article «lo», popular i en regressió, per «el». Ho celebrem.

Fa pocs anys va morir un investigador local, amic meu, Joan Rosich i Andreu, també escultor i animador de festes populars que va escriure un treball, penso que inèdit, sobre la guerra civil de Vilaverd. De Vilaverd era també el bisbe de Girona, Josep Cartanyà (un cognom molt abundant al poble) el qual fou, en part, seguidor del cardenal Francesc Vidal i Barraquer.

Com és normal la majoria dels topònims coincideixen amb els d'altres municipis, però ens confirmen així un arrelament i unes coincidències generals.

L'interès de l'obra de Grau-Selfa rau en l'abundor de renoms i nissagues sobre les quals, si escau, fan la precisió de l'origen que permet veure també les migracions interiors. Hi trobem com a fòssil la partícula «en» que assenyala que havia existit en el llenguatge oral. I una curiosa redundància: lo Barranc del Torrent, fet que indica, com havia remarcat el Dr. Moreu-Rey, que al segle XVII a part de Catalunya es produeix la substitució de *torrent* per *barranc*. D'altra banda, en el recull no pot faltar el Mal Torrent amb discutida partícula *mal*. Moltes més coses mereix aquest llibre sobre Vilaverd però em limito a remarcar un petit fenomen: la Quadra del Dilluns, la Quadra del Dijous i la Quadra del Divendres.

J. M. Grau, arxiver de la Generalitat, s'ha especialitzat en la història, sobretot de Montblanc i rodalia, també d'institucions de la Selva del Camp, sovint en col·laboració amb Roser Puig i Tàrrrech. I darrerament treballa a fons la demografia a través sobretot de la despoblació de les muntanyes de Prades; Moisès Selfa, estudiós valencià, professor a Lleida, és un filòleg medievalista i s'ha dedicat a la recerca de l'onomàstica. Per això ha publicat els reculls onomàstics d'Alcover, de Pego el seu poble, de Bell-lloc d'Urgell, de Benavarri i de Torroella de Montgrí, petits pobles de la Ribagorça aragonesa, a més de Vespella de Gaià, Rocafort de Queralt, Querol, la Bisbal d'Empordà i Valls, aquest darrer col·laborant amb Miquel S. Jassans.

El lector erudit i el no especialitzat trobaran en aquest recull, tan ric en documentació antiga, una pedrera i un estímul.

Albert Manent Segimon

INTRODUCCIÓ

El terme de Vilaverd ocupa una extensió de 12,8 km² i és un dels cinc més petits entre els vint-i-dos municipis que actualment componen la Conca de Barberà, per sota sols trobem a Senan, Vallfogona de Riucorb, Rocafort de Queralt i Pira. Tot i les reduïdes dimensions del seu territori, al llarg de la història ha superat en habitants a molts altres pobles de la comarca, així en el 1787, segons el cens de Floridablanca publicat per Josep Iglésies, únicament tenien més habitants que Vilaverd, Montblanc, Sarral, l'Espluga de Francolí, Vimbodí i Santa Coloma de Queralt. Un segle més tard, el 1887, a més d'aquestes viles la superaven demogràficament, Barberà, Blancafort i Solivella.

Quins són els motius del manteniment de la població en un espai tant petit? En primer lloc la riquesa agrícola que suposa el regadiu que li proporcionen les aigües del Francolí i el seu afluent el Brugent, en segon lloc per l'estratègica situació de pas entre la Conca i el Camp de Tarragona, és a dir, entre les terres de l'interior i els ports de mar. També l'ha beneficiat la proximitat de la Riba, un enclau de la indústria del paper de primer ordre en l'època moderna i que continuà la seva activitat fabril en les centúries següents. L'arribada del ferrocarril el 1863 esdevindrà un altre factor positiu.

Els primers assentaments humans de Vilaverd els documentem arqueològicament en la prehistòria, gràcies a la proximitat de l'aigua i a l'existència de diferents coves, la presència de nòduls de sílex associats amb el guix, bàsics per a la construcció d'eines lítiques també serà un aspecte a considerar.

El medievalista Francesc Cortiella Òdena creu que pels vols de l'any 800 els sarraïns hi tenien bastit un castell defensiu, conquerit pels cristians el 1148. Sis anys més tard, el comte Ramon Berenguer IV en fa donació juntament amb el poble de Duesaigües o Vilasalva (origen de Montblanc) a Pere Berenguer de Vilafranca, Vilaverd però seguirà un camí diferent de la capital de vegueria. En lloc de dependre del rei la seva jurisdicció passaria, el 1178, a mans de l'Arquebisbe de Tarragona, no sense disputes que s'allargarien durant segles posteriors. Així Vilaverd fou l'únic terme de la Conca de Barberà que depenia del bisbe i en conseqüència passaria a formar part de la Comuna del Camp de Tarragona, per aquest motiu en molts pergamins s'esmenta a Vilaverd com a pertanyent al Camp de Tarragona. En el segle XIII, concretament el 1298, les terres situades al marge esquerra del riu Francolí, avui conegudes com les Planes, són cedides al monestir de Santes Creus, que passarà a denominar-se la Quadra de Santes Creus, una mena d'illa senyorial. Això farà que es formin capbreus independents, alguns dels quals es conserven a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp.

A banda dels edificis de defensa cal esmentar l'església parroquial dedicada a Sant Martí, bastida a finals del segle XII i l'ermita de la Mare de Déu de Montgoi, d'inicis del segle següent. La Riba era sufragània de Vilaverd, per la qual cosa en els llibres parroquials trobem partides sacramentals d'ambdós llocs.

Segons Eufemià Fort i el referit Cortiella, el 1336 Vilaverd tenia vint-i-un focs, el 1365 ja eren cinquanta-quatre, xifra però que minvaria més endavant, així el 1399 hi havia sols trenta-cinc cases. Els fogatges estudiats per Josep Iglésies aporten noves dades: el 1497 se li assignen

vint-i-un focs i el 1553, quaranta-quatre. En una llibreta de combregants de 1635 es relacionen seixanta-nou caps de casa. El segle XVIII aportarà un nou redreç a la vila i Josep Maria Porta (1980) a través del buidatge del cadastre de 1739 ens ofereix la distribució de conreus del terme de Vilaverd, dels prop de 500 jornals declarats, un 36% es dediquen als cereals, un 22,5% a la vinya, un 5,5% a l'olivera i, finalment, un 36% a garriga i erm. En aquesta data el número de cases era de vuitanta-set. Com a la resta de comarca la majoria de població activa es dedicava a l'agricultura i ramaderia, amb un petit grup d'artesans (tèxtil, construcció, botam, calçat i metall).

La indústria tradicional es basava en la transformació de productes agraris (dos molins de farina, quatre d'oli i tres olles d'aiguarent) a més de l'aprofitament dels recursos naturals com el guix, el sílex per a les armes de pedrenyals, i el gel que es guardava en dos pous excavats a la muntanya, propietat de la família Batlle. El glaç es transportava de nit amb mules a les viles de consum, ja fos de la mateixa comarca (Montblanc) o al Camp de Tarragona (exemple Valls, Alcover, el Pla de Santa Maria). El cens del comte de Floridablanca de 1787 estudiat per Josep Iglésies, atorga a Vilaverd 793 habitants. Els pagesos, a més del treball de la terra complementaven la seva renda fent de traginers amb els animals de tir.

Valentí Gual (1995) constata en els segles XVIII i inicis del XIX l'arribada a Vilaverd de forasters provinents de pobles propers, en primer lloc la mateixa Conca (Rojals, Lilla, Prenafeta, Montblanc, Blancafort i Sarra), segueix l'actual comarca de l'Alt Camp, amb Mont-ral al capdavant i a continuació Picamoixons, Alcover, la Riba i Valls. L'atracció principal de Vilaverd era entorn les Muntanyes de Prades, essent una vila receptora d'emigrants muntanyencs, igual que la Riba. És important considerar aquest aspecte per tal d'esbrinar l'origen geogràfic d'alguns cognoms. El mateix Gual en un article sobre morts violentes a Vilaverd, esmenta que com a lloc de pas en època de guerra hi ha presència de soldats, però també sovint hi passaven rodamons o captaires. Per altra banda, l'existència de diferents basses per a moure els molins o el mateix riu (inundacions) provocà morts accidentals (ofegats).

El *Diccionario* de Pascual Madoz de mitjans del segle XIX hi comptabilitza 898 ànimes, Valentí Gual ha analitzat els amillaments de 1853 i 1862, en el primer es declaren 1572 jornals dels quals un 45,4 % són conreats, d'aquests un 53 % són vinya, un 30,2 % sembradura (més de tres quartes parts de regadiu) i un 16,5 % oliveres. La ramaderia major es composava de dos bous, setze mules i vint-i-cinc ases, i la menor era sols de cinquanta ovelles. La propietat urbana es basava en 167 cases i tres fàbriques, tot i que sembla que la xifra no és fiable, doncs el 1863 les cases són 237.

Concretament el 1889, Josep Maria Porta i Eulàlia Albareda situen la xifra a 1.104 residents, llavors l'economia a més del sector primari tenia com a referent dues fàbriques de paper (una d'estrassa i l'altra de paper de fumar), una de ciment i una altra de teixits, que ocuparia sobretot a dones, finalment, cal esmentar l'existència de set forns de guix. La crisi de la fil·loxera motivarà l'emigració i en conseqüència la davallada poblacional, que el 1924 serà d'un 30% (760 habitants). Jaume Solé Olivé en la seva il·lustrada monografia de l'any 1999 ens ofereix una nova recerca sobre Vilaverd i també incideix en la importància de la indústria tèxtil des de mitjans del segle XIX fins a la primera meitat de la centúria següent, posteriorment, cal esmentar l'empresa Abatavia S.A. (1962-1988) i darrerament la paperera Gomà-Camps S.A (des de 1989). Durant tretze anys

es publicà la revista *Vilaverd Parla* (1988-2001), una font bàsica per al coneixement del passat de Vilaverd juntament amb els llibres de Francesc Cortiella i de Jaume Solé Olivé.

L'investigador té al seu abast diferents fons documentals per a l'estudi de Vilaverd, entre d'altres el municipal traslladat a Montblanc (Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà), el parroquial a Tarragona (Arxiu Diocesà) i un de patrimonial, els Batlle-Moragues també a la capital provincial (AHT).

L'antroponímia

Un fet que diferencia un nucli de població d'un altre és la presència d'uns llinatges i cognoms que ens duen a estudiar fluxos migratoris d'un lloc cap un altre. Nosaltres no hem entrat en l'estudi aprofundit d'aquests fluxos, però sí que hem volgut comprovar la persistència dels llinatges i cognoms que recollim en la documentació escrita. Això vol dir que ens limitarem a dir si en l'actualitat un antropònim és present en les famílies de Vilaverd i si perviu, està arrelat o està en nuclis de població propers geogràficament a Vilaverd. Ens referim, fonamentalment, a Montblanc (capital de la Conca de Barberà), Santa Coloma de Queralt (nucli més important de la Baixa Segarra), Valls (la capital de la veïna comarca de l'Alt Camp) i Reus (Baix Camp). Creiem que constatar la pervivència de l'antroponímia pot ajudar a futurs estudis de caire geogràfic, històric i humà.

La llengua

La parla de les terres de Vilaverd pertany al que en dialectologia catalana tradicional s'ha anomenat el tarragoní, és a dir, un subdialecte del català central que s'estén pel Tarragonès, l'Alt Camp, el Baix Camp i la Conca de Barberà. Es tracta d'un subdialecte que constitueix, sens dubte, un àrea dialectal de transició entre el català occidental i l'oriental.

Si parlem dels trets dialectals que defineixen el tarragoní com una varietat cohesionada, hem de referir-nos, en primer lloc, a la presència del so /tS/ inicial o postònica, com la ch castellana i no com la /S/ fricativa palatal sorda: 'txemeneia 'xemeneia', pantxa 'panxa', entre d'altres exemples. En segon lloc, cal destacar la presència de la iod segregada per la /S/ intervocàlica o final i per la /Z/ intervocàlica: caixa [káiS«], moix [moiS], per exemple. En tercer lloc, és patent la presència palatalitzada de la n per la influència de una iod precedent en casos com cunya 'cuina' o bunya 'buina'. En quart lloc parlarem dels plurals en -ns dels antics proparoxítons: joves 'joves', hòmens 'homes', per exemple. I en cinquè lloc, el manteniment de la combinació -ua àtona precedida de consonant velar (aigua, llengua) sense reducció de l'element labiovelar [u] com és propi del català oriental és present en mots com [áigu«] o [éngu«].

Existeixen altres trets dialectals del tarragoní que comparteix amb el català occidental. Són els següents: 1) coexistència de les formes dels articles *lo(s) / el(s): los vells / els joves*, 2) el manteniment de la /v/ labiodental oposada a la bilabial /b/: *veure / beure*: 3) presència d'una

sensible geminació de la /N/ i de la /l/: canya [k«-:«], calla [k«':«], 4) el demostratiu femení *aqueta* ha substituït *aquesta* per influència del masculí *aquet*.

Pel que fa al lèxic, no hi manquen arcaïsmes com *aduir* 'endreçar', *jurcar* 'esforçar-se' i mots característics com *peluda* 'núvol', l'expressió *caure de llombo* 'caure assegut i de llom', *dítxam* 'dita', *besllaurar* 'llaurar de través', *cavallsalt* 'joc de saltar i parar', *enjusa* 'paret que defensa la terra de les rierades', *ensumania* 'fumera', *gillo* 'joc de salt amb els peus', *guino* 'astut', *llòtic* 'brut', *xumeneia* o *ensumeneia* 'xemeneia', *enyiva* 'geniva', *burca* 'agulla de rellotge', *somicar* 'traspuar', *dijuni* 'vigília', *en sec* 'de sobte', *moixó* 'ocell', *camí* 'vegada', *amprar* 'manllevar', *rata patxet* 'rat penat', *entrepussar* 'entrebançar, ensopegar', *torreta* 'test'.

Metodologia

Oferim, a continuació, els criteris principals que hem utilitzat per estudiar l'onomàstica del terme municipal de Vilaverd.

La llista de noms propis, que és la part principal d'aquest treball, és encapçalada pel títol genèric «LLISTA DE NOMS», que habitualment abraça tant topònims com antropònims, per bé que omet els noms de fonts. Si el nom aplegat és viu, el comentari a aquest va en primer lloc i els extractes documentals, en segona posició. Si ha caigut en desús, l'ordre s'inverteix.

Cada element de la llista de noms conté la informació següent, per aquest ordre:

1r) El nom del topònim o de l'antropònim (d'ara endavant, *entrada*): *Alzines, les*.

2n) Si el nom és viu, el comentari de l'autor i la documentació que d'aquest hem pogut aplegar. Si el nom ha caigut en desús, els extractes documentals on s'ha trobat esmentat el topònim i els comentaris de l'autor si s'escauen. S'entén, doncs, que si d'un nom només oferim la documentació és que no l'hem recollit a l'enquesta oral. Quan als cognoms, expliquem si actualment són presents en les famílies de Vilaverd i/o en pobles propers a aquest nucli de la Conca de Barberà, l'Alt i el Baix Camp.

Pel que fa a cadascuna de les veus, l'entrada és l'encapçalament de l'article i es compon destacada en lletra negreta. Es tracta d'un topònim, un cognom o un renom: *Bosc, el camí del; Andreu; Engreixador, l'*.

L'entrada pot ésser única o múltiple. A fi de facilitar l'ordenació alfabètica de les entrades, es desplacen a la dreta, separats per una coma, tots els elements que precedeixen la part concreta del nom: *Església, el carrer de l'*

Si es tracta d'un topònim format per més d'un mot significatiu, cal tenir en compte que, en qualsevol cas, tan sols hi pot haver un element que faci de genèric: en general, coincideix amb el primer mot significatiu, que identifica la classe d'element orogràfic de què es tracta. La forma de l'entrada és normalitzada partint de la pronúncia local genuïna i d'acord amb l'ortografia i la morfologia normatives.

Si es tracta de castellanismes, gal·licismes o anglicismes evidents, es normalitzen gràficament en la llengua original i es posen entre cometes: «Seco», per exemple.

De vegades, cal fer-hi ajustaments perquè es tracta de noms deformats pronunciats d'acord amb la llengua original o bé a la catalana. La transcripció fonètica, si s'escau, ens permet de conèixer la pronunciació real i exacta que en fan els habitants de la contrada.

Una altra part important d'aquest recull són els apèndixs que presentem al final d'aquest treball. Consten d'un o més llistats de partides i trossos de terra, de llocs d'anomenada, de cognoms, de renoms i noms de casa, de termes limítrofs, etcètera. Totes aquestes relacions estan ordenades alfabèticament, i els elements que les componen en un paràgraf de text normal seguit, sense cap tipus d'inversió i se separen mitjançant una coma de l'element que les segueix, encara que sigui el darrer. Si es tracta de noms en desús, van precedits d'un asterisc.

Informants

Qualsevol treball d'onomàstica precisa d'uns informants que ajudin a recollir tota la toponímia oral i a constatar la pervivència dels noms anotats en la documentació. A tots ells donem les gràcies per haver-nos dedicat una part del seu temps.

Arturo Cartanyà de cal Maiparo. 80 anys. Pagès i caçador resident a Vilaverd.

Anton Torrell de cal Merlo. 84 anys. Pagès i caçador resident a Vilaverd.

ARXIUS

ACAC.-	Arxiu Comarcal de l'Alt Camp. Valls.
ACCB.-	Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà. Montblanc.
AHAT.-	Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Tarragona.
AHDT.-	Arxiu Històric de la Diputació de Tarragona. Tarragona.
AHT.-	Arxiu Històric de Tarragona. Tarragona.
FH	Fons d'Hisenda.
FM	Fons de la Mitra.
FMV	Fons Municipal de Vilaverd.
FNV	Fons Notarial de Valls.
FPM	Fons Patrimonial Moragas.
FMR	Fons Municipal de la Riba.
FPV	Fons Parroquial de Vilaverd.

MANUSCRITS

<i>Amillament 1859</i>	<i>Amillament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1859. ACCB.</i>
<i>ApAmillament 1894</i>	<i>Amillament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1894. ACCB.</i>
<i>ApAmillament 1900</i>	<i>Amillament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1900. ACCB.</i>
<i>ApAmillament 1910</i>	<i>Amillament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1910. ACCB.</i>
<i>ApAmillament 1913</i>	<i>Amillament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1913. ACCB.</i>
<i>ApAmillament 1914</i>	<i>Amillament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1914. ACCB.</i>
<i>ApAmillament 1916</i>	<i>Amillament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1916. ACCB.</i>

- ApAmillarament 1919 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1919. ACCB.*
- ApAmillarament 1920 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1920. ACCB.*
- ApAmillarament 1921 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1921. ACCB.*
- ApAmillarament 1922 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1922. ACCB.*
- ApAmillarament 1923 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1923. ACCB.*
- ApAmillarament 1924 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1924. ACCB.*
- ApAmillarament 1925 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1925. ACCB.*
- ApAmillarament 1927 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1927. ACCB.*
- ApAmillarament 1928 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1928. ACCB.*
- ApAmillarament 1932 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1932. ACCB.*
- ApAmillarament 1941 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1941. ACCB.*
- ApAmillarament 1947 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1947. ACCB.*
- ApAmillarament 1950 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1950. ACCB.*
- ApAmillarament 1952 Amillarament de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1952. ACCB.*
- Batlle. Resgеста d'actes de la família Batlle de Vilaverd. FPM. s.f. Anys 1702-1759. AHT.*
- Cadastrе 1716 Cadastrе de Vilaverd. FMV. Any 1716. s. f. ACCB.*
- Cadastrе 1718 Catastro del año 1718. FMV. Any 1718. s. f. ACCB.*
- Cadastrе 1946 Cadastrе parcel.lari del terme municipal de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1946. ACCB.*
- Cadastrе 1947 Cadastrе parcel.lari del terme municipal de Vilaverd. FMV. s. f. Any 1947. ACCB.*
- Capb. 1610 Capbreu de Vilaverd. FNV. Notari: Jaume Minguella. 20 f. 3-XII-1610 a 10-XII-1610. ACAC.*
- Capb. 1631 Originale capibrevum juratum loci et termini Guardiae Pratorum et quadrae de Vilavert ac aliodorum villae Montis Albis. FNV. Notari: Joan Renyer. s. f. 2-XII-1631-8-II-1632. 8. ACAC.*
- Capb. 1720 Capbreu de la Guàrdia dels Prats; Quadra de Vilavert i de Montblanc. FNV. Notari: Antoni Cebrià. f. 1-200. 1-IX-1720 a 29-I-1722. ACAC.*
- Capb. 1779 Original capbreu de la quadra de Vilavert i alous de la vila de Montblanc, fet l'any 1779. FNV. Notari: Josep Ortega i Comes. f. 1-40. 1-IX-1778 a 7-IX-1779. ACAC.*
- Capb. 1723 Capbreu de Vilaverd. FM. Any 1723. 55f. i índex. AHAT.*
- Cens 1890 Cens Electoral. FMV. s. f. Any 1890. ACCB.*
- Cens 1912 Cens Electoral. FMV. s. f. Any 1912. ACCB.*
- Comptes 1832 Llibreta de Comptes de la Confraria del Roser. FPV. s. f. Any 1832. AHAT.*
- Cparceria 1839 Contractes de parceria del terme de Vilaverd. FPM. s. f. Any 1839. AHT*
- Cparceria 1846 Contractes de parceria del terme de Vilaverd. FPM. s. f. Any 1846. AHT*
- DJAFor 1934 Declaracions jurades d'aprofitament forestal. FMV. s. f. Any 1934. ACCB.*
- DJAFor 1953 Declaracions jurades d'aprofitament forestal. FMV. s. f. Any 1953. ACCB.*
- DJAFor 1954 Declaracions jurades d'aprofitament forestal. FMV. s. f. Any 1954. ACCB.*
- DJAFor 1957 Declaracions jurades d'aprofitament forestal. FMV. s. f. Any 1957. ACCB.*
- DJAFor 1958 Declaracions jurades d'aprofitament forestal. FMV. s. f. Any 1958. ACCB.*

<i>DJAFor 1970</i>	<i>Declaracions jurades d'aprofitament forestal. FMV. s. f. Any 1970. ACCB.</i>
<i>DJACadastre 1949</i>	<i>Declaracions jurades de les alteracions del cadastre de rústica. FMV. s. f. Any 1949. ACCB.</i>
<i>Eleccions 1870</i>	<i>Elecciones Año 1870. FMV. s. f. Any 1870. ACCB.</i>
<i>LN 1342</i>	<i>Liber Notalorum. FPV. 55f. s. f. Any 1342. AHAT.</i>
<i>LN 1358-1359</i>	<i>Liber Notalorum. Rector: Gil den Tarragona. FPV. 63 f. Anys 1358-1359. AHAT.</i>
<i>LN 1388-1391</i>	<i>Liber Notalorum. FPV. 47f. s. f. Anys 1388-1391. AHAT.</i>
<i>LN 1391-1393</i>	<i>Liber Notalorum. FPV. 52f. s. f. Any 1342. AHAT.</i>
<i>LN 1399</i>	<i>Liber Notalorum. FPV. 22f. s. f. Any 1342. AHAT.</i>
<i>Llibreta 1788</i>	<i>Llibreta de les terres de Vilaverd propietat del Batlle. FPM. s. f. Any 1852. AHT.</i>
<i>Llibreta 1835</i>	<i>Llibreta de les terres arrendades a Vilaverd. FPM. s.f. Any 1835. AHT.</i>
<i>MN 1411-1415</i>	<i>Manual Notarial. Número 7. FPV. s. f. Anys 1411-1415. AHAT.</i>
<i>MN 1454-1461</i>	<i>Manual Notarial. Número 9. FPV. s. f. Anys 1454-1461. AHAT.</i>
<i>MN 1521-1524 Número</i>	<i>Manual Notarial. Número 26. Rector: Gabriel Prats. Notari: Lluís Capell. Capsa 4. 26. FPVI. s. f. Anys 1521-1524. AHAT.</i>
<i>MN 1542-1544</i>	<i>Manual Notarial. Número 11. FPV. s. f. Anys 1542-1544. AHAT.</i>
<i>MN 1563-1564</i>	<i>Manual Notarial. Número 45. FPV. s. f. AHAT.</i>
<i>MN 1569-1586</i>	<i>Manual Notarial. Número 14. FPV. s. f. AHAT.</i>
<i>MN 1606-1617</i>	<i>Manual Notarial. Número 28. Rector: Jaume Soldevila. FPV. Numerat fins al foli 13. AHAT.</i>
<i>MN 1662-1663</i>	<i>Manual Notarial. Número 48. Ecònom: Pere Joan Mestre. FPV. s. f. AHAT. MN 1700-1712</i>
<i>Manual Notarial.</i>	<i>Número 32. Rector: Francesc Tibau. FPV. s. f. AHAT. MN 1714-1737</i>
<i>Manual Notarial.</i>	<i>Número 29. FPV. s. f. AHAT.</i>
<i>Padró 1867</i>	<i>Padró d'habitants de Vilaverd 1867. FMV. s. f. Any 1867. ACCB.</i>
<i>Padró 1871</i>	<i>Padró d'habitants de Vilaverd 1871. FMV. s. f. Any 1871. ACCB.</i>
<i>Padró 1895</i>	<i>Padró d'habitants de Vilaverd 1867. FMV. s. f. Any 1895. ACCB.</i>
<i>Poca Batlle Catàleg des Pergamins. Família Poca Batlle.</i>	<i>FPM. s. f. (1425-1625). AHT.</i>
<i>Recana LRiba 1819</i>	<i>Recana de La Riba. FMR. s. f. Any 1819. ACAC</i>
<i>RCadastre 1775</i>	<i>Repartiment del Cadastre. FMV. s. f. Any 1775. ACCB.</i>
<i>RCadastre 1854</i>	<i>Repartiment del Cadastre. FMV. s. f. Any 1854. ACCB.</i>
<i>RCens 1934</i>	<i>Rectificación del Censo Electoral correspondiente al año 1934, ordenada por Decreto de 5 de noviembre de 1933. Secció de Censos i Eleccions. s. f. Any 1934. AHDT.</i>
<i>RFiscal 1921</i>	<i>Registro Fiscal de edificios y solares. FF. 347 f. Any 1921. AHT.</i>

BIBLIOGRAFIA

- Altisent 1993 *Diplomatari de Santa Maria de Poblet (Anys 960-1171)*, edició Monestir de Poblet. Barcelona, 1993.
- Cavallé 1985 «Notes sobre el terme de la Plana i Samuntà devers 1716», *Butlletí del Centre d'Estudis Alcoverencs* (número 46), pp. 9-20, per Joan CAVALLÉ, Alcover, 1985.
- Cavallé 1989 «Els Avagants: un topònim fantasma», *Butlletí Interior de la Societat d'Onomàstica* (número 36), pp. 20-23, per Joan CAVALLÉ, Barcelona, 1989.
- Contijoch 1997 *Els masos de Rojals*, per Josep Maria CONTIJOCH I CASANOVAS, Centre d'Estudis de la Conca de Barberà, Montblanc, 1997.
- Coromines 1995 *Onomasticon Cataloniae*, per Joan COROMINES, Curial Edicions, Barcelona, volum IV, 1995.
- Cortiella 1982 *Història de Vilaverd*, per Francesc CORTIELLA I ÒDNA, Ajuntament de Vilaverd, Vilaverd-Montblanc, 1982.
- DCVB *Diccionari Català Valencià Balear*, per Antoni Maria ALCOVER I Francesc de Borja MOLL, Editorial Moll, Palma de Mallorca, 2005.
- Felip 2001 *Llibre de privilegis, concòrdies i cartes reials de la vila de Montblanc*, edició per Jaume FELIP SÁNCHEZ, Montblanc, 2001.
- Grau 1989 *La indústria tradicional de Montblanc i la Conca en el segle XVIII*, per Josep Maria GRAU I PUJOL, Montblanc, 1989.
- Grau i Badia 2008 *Diccionari biogràfic i històric de Montblanc (1155-1920)*, per Josep Maria GRAU I PUJOL i Francesc BADIA I BATALLA, Montblanc, 2008.
- Gual 1990 «Immigració occitana a Vilaverd: segles XVI-XVII», *Vilaverd Parla* (número 8, octubre de 1990), pp. 7-13, per Valentí GUAL I VILÀ, Vilaverd, 1990.
- Gual 1995a «Els menestrals de Vilaverd al segle XVII», *Vilaverd Parla* (número 25), pp. 13-14, per Valentí GUAL I VILÀ, Vilaverd, 1995.
- Gual 1995b «Nouvinguts i arrelats: Vilaverd al segle XVIII», *Vilaverd Parla* (número 27, octubre de 1995), pp. 19-21, per Valentí GUAL I VILÀ, Vilaverd, 1995.
- Gual 1998a «Paus i treves, empires, judicis. Vilaverd quotidià (1675-1678) (i IV)», *Vilaverd Parla* (número 37), pp. 18-19, per Valentí GUAL I VILÀ, Vilaverd, 1998.
- Gual 1998b «Renoms de Vilaverd del segle XVII», *Vilaverd Parla* (número 38, agost de 1998), pp. 18-19, per Valentí GUAL I VILÀ, Vilaverd, 1998.
- Gual 2003 *Justícia i Terra. La documentació de l'arxiu de Poblet (Armari II)*, per Valentí GUAL I VILÀ, Cossetània, Valls, 2003.
- Gual 2007 *Poblet, senyor feudal. La documentació de l'arxiu de Poblet (Armari III)*, per Valentí GUAL I VILÀ, Cossetània, Valls, 2007.
- Iglésies 1953 *Els noms de lloc de les terres catalanes (I). La Riba (termes municipal i parroquial)*. Barcelona. Institut d'Estudis Catalans, 1953
- Magrinyà 1982 *Vilaverd i els seus voltants. Treballs de toponímia (II) sobre Montblanc, la Conca i altres pobles*, per Joan Carles MAGRINYÀ. Alumnes de tercer de BUP del Col·legi Mare de Déu de la Mercè. Montblanc. Curs 1981-1982.
- Moll 1959 *Els llinatges catalans*, per Francesc de Borja MOLL, Raixa, Palma de Mallorca, 1959.
- Porta 1981 «L'agricultura i la propietat agrària de Vilaverd en el segon quart del segle XVIII», *Aplec de Treballs* (número 3, 1981), pp. 279-309, per Josep M. PORTA BALANYÀ, Montblanc, 1981.
- Porta 1980 «La població, la societat i la riquesa en el segon quart del segle XVIII (I)», *Aplec de Treballs* (número 2, 1980), pp. 51-67, per Josep M. PORTA BALANYÀ, Montblanc, 1980.
- Puig 2007 «Mobilitat demogràfica de la Conca de Barberà i Baixa Segarra via Reus (segle XVIII)», *Recull* (número 10, 2007), pp. 19-21, per Roser PUIG I TÀRRECH, Santa Coloma de Queralt, 2007.
- Rosich 1994 «El Riu Francolí i l'Horta de Dalt i de Baix», *Vilaverd Parla* (número 24, abril de 1994), pp. 9-12, per Joan ROSICH I ANDREU, Vilaverd, 1994.
- Rosich 1995 «Les cabanes de pedra seca», *Vilaverd Parla* (número 27, octubre de 1995), pp. 9-12, per Joan ROSICH I ANDREU, Vilaverd, 1995.
- Rosich 1996 «Els noms dels llocs més populars de la vila de Vilaverd i del seu entorn», *Vilaverd Parla* (número 29, abril de 1996), pp. 12-17, per Joan ROSICH I ANDREU, Vilaverd, 1996.
- Rosich 1999 «Els trulls d'oli de Vilaverd, de finals del segle XIX a mitjans del segle XX», *Vilaverd Parla* (número 40, maig de 1999), pp. 19-21, per Joan ROSICH I ANDREU, Vilaverd, 1999.
- Sánchez 1997 «Un pont per a Vilaverd», *Aplec de Treballs* (número 15, 1997), pp. 55-59, per José SÁNCHEZ REAL, Montblanc, 1997.
- Solé 1999 *Vilaverd*, per Jaume SOLÉ OLIVÉ, Cossetània, Valls, 1999.

LLISTA DE NOMS

Abadia, l'

«prop la badia de Vilavert» (*MN 1700-1721*).

Es refereix a la casa del rector de Vilaverd.

Abadia antiga, l'

V. *Abadia*,

l'«La Badia antiga» (*Capb. 1723*, 30r).

Abadia, de prop de l'

«Pere Andreu, de prop de la Badia» (V. Gual 1998a, p. 20).

Badia és un molt dialectal ben arrelat a llocs de l'Alt Camp com Valls (DCVB, s.v. *Badia*) per referir-se a la casa del rector.

Abadia, l'hort de l'

«afrontat amb l'hort de la Badia» (*MN 1411-1415*).

Abadia, lo racó de l'

«lloc de Vilavert en la part dita lo racó de la Badia» (*MN 1700-1712*); «Com Joan Alsina dit del racó de la Badia» (*Capb. 1720*, 189v).

Abelló

«Marc Abelló, casa Marquet» (*Comptes 1832*); «Antonia Abelló» (*RCens 1934*); «Isidre Abelló» (V. Cortiella 1982, any 1931, núm. 50).

Llinatge estès al llarg del domini lingüístic català i que trobem actualment en algunes famílies de Vilaverd.

Abelló Solé, la pallissa de Magí

«Pajar de Magin Abelló Solé» (*RFiscal 1921*, 298r).

Abeurador, lo carrer i portal de l'

«Calle del Brebedero» (*Padró 1871*); «Calles: Abrevadero» (*Padró 1895*); «Calle del Abrevadero» (*RFiscal 1921*, 108r).

V. Cortiella 1982, p. 125.

Conegut també com *el portal de Missa* en estar situat al carrer de l'Església.

Agneta, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Agràs

«Maria Agràs Cartanyà, casa Pere Ros» (*Comptes 1832*).

El DCVB adscriu aquest llinatge a les comarques de Barcelona i Tarragona. Concretament, a l'Alt Camp el trobem a llocs com Alcover, Valls i el Milà. A Vilaverd no tenim notícia de cap família amb aquest cognom.

Aguader

«Ismael Aguadé» (*RCens 1934*); «Sebastià Aguadé» (V. Cortiella 1982, any 1931, núm. 50).

El DCVB diu que aquest llinatge prové de Barcelona. A l'Alt Camp és present a llocs com Vilabella (amb la grafia original d'Aguader) i al Baix Camp a la Selva del Camp, entre d'altres llocs).

Aguiló

«Petrus de Aguilone [...] in Vilaverdi» (LN 1342. 13r). «Joan Aguiló» (V. Cortiella 1982, any 1282, núm. 9).

Llinatge ben estès arreu del domini lingüístic del català des de l'Edat Mitjana com ho demostren les mencions dels Fogatges de 1358 i 1497.

Albareda, l'

«Aubareda» (*Libreta 1835*); «Partida de Aubareda» (*ApAmillament 1925*).

És de regadiu. Limita a l'oest amb el camí de les Sorts.

Albers, los

«en lo dit Albers» (*MN 1411-1415*).

Nom probablement relacionat amb l'actual de l'*Albereda*.

Alcover

«Ego Joanet Alcover, loci de Vilavert» (*MN 1569-1586*).

Llinatge arrelat a tot el domini lingüístic català. Ja apareix al Llibre de Repartiment de València (segle XIII) amb la forma *Alcobeyr* i al Fogatge de 1553 a Vilaverd.

Aldover

«Guillemus Aldoue» (LN 1399, 1r).

Sembla una deformació de l'anterior *Alcover*.

Aleu

«Joan Eleu, de Vilaverd» (V. Gual 2003, any 1484, p. 33).

Llinatge de Barcelona, Girona, Tarragona i Castelló (v. DCVB, s. v. Aleu).

Aljub, l'

«terram sitam in dicta quadra vocatam lo aljub» (*Capb. 1631*); «terras sitam in dicta quadra vocatam lo aljub» (*Capb. 1631*).

Alsina Cartanyà, Joan, lo corral de

«Corral de Joan Alsina Cartañà» (*RFiscal 1921, 228r*).

Alsina Cortés, la pallissa de Maties

«Pajar de Matias Alsina Cortés» (*RFiscal 1921, 307r*).

Alzina

«Joan Alzina, abitador de Vilavert» (*MN 1606-1617*); «Com Joan Alsina dit del racó de la Badia» (*Capb. 1720, 189v*); «Joan Alsina, teixidor de Vilaverd» (*Capb. 1723, 19r*); «Juan Alzina y Català» (*Elecciones 1870*); «Maria Alsina» (*RCens 1934*); «Josep Alsina» (V. Cortiella 1982, any 1931, núm. 50).

Llinatge que ja trobem a Vilaverd al Fogatge de 1553, si bé està ben arrelat al llarg del domini lingüístic.

alzinar

V. *Hostaler*.

Alzinars, lo camí dels

«Cami que dirigeix als Alzinars» (*Cparceria 1846*).

V. Cortiella 1982, p. 157.

Surt del poble i du a la partida dels Alzinars.

Alzinars, los

«a la part dels alsinàs» (*MN 1700-1721*); «una partida al Alsinà» (*MN 1700-1712*); «Alzinas» (*ApAmillament 1923*).

Partida de terreny situada a l'esquerra de la via del tren, entre lo tros d'en Roca i la Coma d'en Seré.

Alzines, les

V. *Alzinars, los*.

«Partida de les Alzines» (*Poca Batlle 1580*).

Amadeu del Ferrer, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Amalguer, lo torrent de l'

«torrent de l'Amalguer» (V. Cortiella 1982, any 1155, n. 2).

És una partida existent al terme de Montblanc.

Ambert

«Arnaldus Embertat <sic>» (*LN 1391-1393*, 42r).

Segons el DCVB és un llinatge de Barcelona i Vic.

Amenós

«Ego Raymundus Amanós» (*LN 1342*, 5r).

Llinatge de Barcelona, Lleida, Castelló i Alacant (DCVB, s.v. Amenós).

Amill

«Concepción Amil» (*RCens 1934*).

Existeix la variant ortogràfica *Amill* (V. Moll 1959, p. 175),

Amorós, la roca de l'

«Roca del Amorós» (*Amillament 1859*).

Es tracta d'una gran massa rocosa que s'alça al mig d'un bancal de terra conreada propera al camí dels Alzinars (V. Rosich 1996, p. 16).

Andalús, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa

Andreu

«Jacobus Andreu» (*MN 1521-1524*); «Petro Andreu, loci de villa Viridis» (*MN 1569-1586*); «Jaume Andreu, pagès de Vilaverd» (*Poca Batlle 1585*); «Quod Ego Petrus Andreu, loci de Vilavert» (*MN 1662-1663*); «ab Pere Andreu, dit de la plaça» (*MN 1700-1712*); «Jaume Andreu» (*Cadastrre 1718*); «Joan Andreu» (*Capb. 1723*, 4r); «Maria, vidua Andreu, casa Cigala» (*Comptes 1832*); «Joan Andreu, Sigala» (*Amillament 1859*); «Joan Andreu» (V. Gual 2003, any 1484, p. 33).

Cognom arrelat a Vilaverd des de finals de l'Edat Mitjana com ho demostren les mencions del Fogatge de 1553.

Andreu, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Andreu Cartanyà, Joan, la pallissa de

«Pajar de Juan Andreu Cartañà» (*RFiscal 1921*, 283r).

Andreuet, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Àngel, l'

«Joan Farré, Àngel» (*RCadastrre 1854*).

Renom.

Angelària

«Berengarius de Angelaria» (*LN 1388-1391*, 10r).

Anglès

«Josep Anglès i Martí, natural de la Palma d'Ebre»

(V. Gual 1995b, any 1756, p. 19).

Existeix la variant ortogràfica *Inglès* utilitzada arreu de Catalunya, però al Camp de Tarragona i moltes zones de la Conca predomina *Anglès* com ho demostra l'onomàstica actual d'aquests llocs consultada a les Pàgines Blanques de Telefònica del 2008-2009.

Anguera, lo riu

V. Cortiella 1982, p. 172.

Curs d'aigua de la Conca de Barberà que es forma al vessant septentrional de la serra del Cogulló i després de rebre, per la dreta, el riu de Vallverd, entre Sarral i Pira, aflueix al Francolí, aigua avall de Montblanc.

Anton del Mas, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Antonet del Cafè, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Antònia del Fèlix, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Antoni Castelló, lo molí de n'

V. Cortiella 1982, p. 138. Era un molí draper situat a la ribera del Francolí, documentat ja al segle XIII.

Antonieta del Valdebell, ca l'

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

Aragonès, lo toll de l'

Toll del riu Francolí ple d'aigua neta i clara concorregut tot l'estiu per banyistes (V. Rosich, p. 17).

Aranyó

«Marc Aranyó»

(V. Cortiella 1982, any 1413, núm. 34).

Arrelat, principalment al nord del domini lingüístic català: llocs de Barcelona i Girona (DCVB, s.v. Aranyó).

Arenal, l'

«El Arenal» (*Cadastre 1947*).

Partida situada al nord del terme municipal.

Aristó

«Joan Aristó»

(V. Gual 1990, p. 13).

No tenim notícia d'aquest nom a la Conca de Barberà ni a les zones limítrofes.

Asserit, ca l'

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Aubà, la coma de l'

«Coma del Aubà» (*Amillament 1859*).

Avagants de la Vila, los

«Los avagants de la vila» (*Cadastre 1718*); «Vagants de la Vila» (*Capb. 1723, 41r*); «Els Avegans de la Vila» (*Llibreta 1835*).

A la sortida del poble en direcció a la Riba. El topònim *Avagant* el documenta Joan Cavallé i Busquets en un Llibre de Valies de 1632 d'Alcover (Alt Camp). L'autor explica que aquest nom fa referència a una extensió de terra, continua o no, que no figura en cap registre ni era avaluada. Només s'esmentava com a límit de propietats veïnes (V. Cavallé, 1989, pp. 20-23. Segurament es refereix a les terres comunals.

Bagà

«jo Joan Bagà Cartanyà, pagès de Vilavert» (*MN 1700-1712*).

Bagà és un llinatge originari de Barcelona (DCVB, s.v. Bagà). Ja no és present en l'onomàstica actual de Vilaverd.

Baixada

V. *Església*.

Balet, lo

«Magí Cartanyà, Balet» (*RCadastre 1854*); «Joan Cartanyà, Balet» (*Amillament 1859*).

Com a cognom és predominant a Aiguamúrcia, població de l'Alt Camp (DCVB, s.v. Balet).

Bals, lo

Horts a la dreta del riu Francolí.

Baltasar, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Balustre, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Balustre, la font de

Situada a sobre del camí de Rojals. Actualment raja.

«Font de Balustre» (*Cadastre 1946*).

Balustre, l'era del

Situada al camí dels Alzinars.

Ballart, cal

«Concepción Ballart Vila» (*Cens 1912*).

V. Solé 1999, p. 101.

Cognom, nom de casa i renom actual. És un llinatge existent, per exemple, a Montblanc, Solivella, Valls i Aiguamúrcia (V. DCVB, s.v. Ballart).

Baldevell, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Ballel

«N'Alicsen, muller d'en Guillem Bellel» (V. Cortiella 1982, any 1403, núm. 23); «Guimo Baleyl» (V. Cortiella 1982, any 1413, núm. 34).

En l'actualitat és un llinatge arrelat a nuclis de Barcelona i Girona (V. DCVB, s.v. Ballel). També podria ser una interpretació del cognom Ballet.

Bancals, los

A la dreta del riu Francolí.

Barber, lo torrent d'en

V. Cortiella 1982, p. 157. Documentat ja al segle XVIII.

Barbeta, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Bardina, la serra d'en

«Serra d'en Bardina» (*DJAFor 1957*).

Situada a l'extrem nord-oest del terme municipal, separa els termes de Vilaverd i Montblanc

Barner, lo torrent d'en

V. Cortiella 1982, p. 157. Seria una part del mateix torrent de Masell.

Baró, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Barquera

V. *Vileu*.

Barquera, la

V. *Barqueres, les*.

«Item una pessa de terra dita la Barquera» (*MN 1700-1712*); «Barquera» (*Amillament 1859*).

Barqueres, les

«Partida de las Barqueres» (*Cadastrre 1718*); «Barqueras, limita acequia de los molinos» (*ApAmillament1924*).

Actualment són unes terres de regadiu, vinya i bosc situades a la punta nord-est del terme municipal, a la dreta de la via del tren.

Barqueres, lo camí de les

«Camí de les Barqueres» (*Cadastrre 1947*).

Du a la partida de les Barqueres.

Barrabet, la plaça de

Es dóna aquest nom a un tros de la partida dels Alzinars que en construir la línia fèrria es va haver de rebaixar per tal que tingués el mateix nivell de la via (V. Rosich 1996, p. 16).

Barranc

V. *Braella, Mal Torrent, Montgoi, Torrent, Vall*.

Barranc, lo

«Roñeta, limita Barranco» (*ApAmillament 1916*).

Barreta, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

barroig

V. *Pouet*.

Barroig de baix, lo

«Barroig de Baix» (*Amillament 1859*).

Probablement dins de la partida dels Barroigs.

Barroigs, lo camí dels

Du als Barroigs.

Barroigs, los

«in parte vocata lo Barroig» (*MN 1542-1544*); «partida dels Barroigs» (*MN 1700-1712*); «partida dels Barroigs» (*Cadastrre 1716*); «en dit terme de Vilavert a la partida dels Barrots» (*MN 1700-1721*); «Barroig» (*ApAmillarament 1922*).

Avellaners vora el riu Francolí, a la dreta de la via del tren i a l'extrem nord-est del terme municipal.

Bartra, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa. Podria correspondre's a una família originària del nucli de la Bartra (Rojals).

bassa

V. *Escolà*.

Basses, les

Es coneixia amb aquest nom el terreny que avui dia ocupa la bàscula de l'empresa paperera Gomà-Camps. La séquia de l'Horta de Dalt i de Baix passava descoberta per aquest indret i després seguia el seu traçat paral·lel al Camí de baix. Tenia un bon tros de paret de pedra paral·lel al canal amb un espai per poder rentar la roba amb l'aigua que baixava pel rec (V. Rosich 1996, p. 12).

Bassot, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Bassot, la guixera del

V. *Guixeres, les*.

Baster, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Batalla, cal

«Juan Batalla» (*RCens 1934*); «Joan Batalla» (V. Cortiella 1982, any 1931, núm. 50).

V. Solé 1999, p. 101.

Cognom que ha derivat també a nom de casa i que es documenta oralment al segle XX. En l'actualitat el duen unes quantes famílies de Vilaverd. També el trobem a Valls.

Batalla, la masia del

Entre un camí de servitud i el riu Francolí, a la vora de la masia del Forner. Conservada.

Batalla, l'hort del

Situat vora el nucli de Vilaverd, ja no en queda res.

Batet, cal

«José Batet Pàmies» (*Cens 1912*); «Joseph Batet Foguet, del Pla (1780)»

(V. Gual 1995b, p. 19). V. Solé 1999, p. 101.

Cognom i nom de casa. Arrelat a l'Alt Camp (Alcover i Valls, per exemple) i a la Conca de Barberà (Lilla i Blancafort). A Vilaverd el duen unes quantes famílies.

Batet, lo corral del

A l'esquerra de la via fèrria. Conservat.

Batista

«Joan Batista Alsina, teixidor de lli de la vila de Vilavert» (*Capb. 1779*, 19r).

Cognom estès al Camp de Tarragona i a la Conca de Barberà (Vallclara).

Batistó, cal

«Josep Cartañà, Batistó» (*RCadastre 1854*),

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Batlle

«Joannes Balle, dich lo engreixadó» (*MN 1662-1663*); «Juan Batlle» (*Cadastre 1718*); «y a tramontana ab lo señor Salvador Batlle» (*Capb. 1720*, 197r); «Magdalena, vídua de Joan Batlle» (*Capb. 1723*, 31r); «Magí Batlle Solé» (*Padró 1871*); «Ramon Batlle» (*RCens 1934*); «Joan Batlle» (V. Gual 1990, any 1608, p. 13); «Ramon Batlle» (V. Gual 2007, p. 468).

Llinatge arrelat a tota la demarcació de Tarragona: (l'Arboç, Tarragona ciutat, el Vendrell, entre d'altres llocs. A la Conca trobem diverses famílies que duen aquest cognom. Existeix també la variant ortogràfica Batle). El Capbreu de 1720 ens diu que aquest personatge era un ciutadà honrat de Barcelona.

Batlle Rossell, la pallissa de Maties

«Pajar de Matias Batlle Rossell» (*RFiscal 1921*, 242r).

Batlle Vell, lo

«Antoni Gallofre, Batlle Vell» (*Amillament 1859*).

Renom de casa derivat possiblement de l'anterior exercici d'aquest càrrec municipal o bé que sigui una derivació del cognom.

Belloc

«Bernardi Bellog» (V. Cortiella 1982, any 1155, núm. 2).

Llinatge existent a la ciutat de Barcelona i les seves rodalies (Maresme), a Girona (Sant Feliu de Guíxols) i Pirineu (Bellver). A Tarragona està ben representat a la capital.

Benet, la coma d'en

«a solhixent ab la coma d'en Banet o la cova d'en Banet» (*MN 1700-1712*).

Benet, la cova d'en

«a solhixent ab la coma d'en Banet o la cova d'en Banet» (*MN 1700-1712*).

V. *Benet, la coma d'en*.

Benifet, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa

Berenguer de Carrera, lo mas de

V. Cortiella 1982, p. 35. Nom documentat ja al segle XIII.

Berenguer de Palamós, lo molí de

V. Cortiella 1982, p. 138.

Era un molí draper situat a la ribera del Francolí. Documentat ja al segle XIII.

Bernabé

«Nos Marchus Barnabé» (*LN 1391-1393*, 31r).

Cognom arrelat a llocs del Camp de Tarragona com Alcover i Valls (DCVB, s.v. Bernabé).

Bernardet, cal

«Salvador Cartanyà, Bernardet» (*Amillament 1859*).

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Bertran

«Petrus Bertran [...] de Vilaverdi» (*LN 1342*, 9r).

Cognom expandit al llarg del domini lingüístic català. Al Camp de Tarragona el trobem a Valls i a la Conca a Montblanc i a l'Espluga de Francolí.

Besora

«Pere Besora Besora, de Mont-ral (1754)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Cognom arrelat a les Muntanyes de Prades (Mont-ral, Capafonts i la Riba). A la Conca el trobem a Montblanc.

Besora, lo mas de

«Mas de Basora» (*RecanaLRiba 1819*, 2r).

Mas situat al terme municipal de la Riba.

Biga, lo salt de la

Indret situat a sobre de la font d'en Grau.

Bigorra, cal

«Francisco Bigorra» (*RCens 1934*).

V. Solé 1999, p. 101.

Cognom, nom de casa i renom actual.

Billó

«Marc Billó Òdena, d'Almoster»

(V. Gual 1995b, any 1805, p. 20).

És una forma catalanitzada de *Bouillon*, nom d'un antic ducat de les Arnedes, al nord-oest de França (DCVB, s.v. Billó). També pot ser un derivat de *Vellón*.

Blai

«Francisco Blay y Copons» (*Eleccions 1870*); «Francisco Blay» (*RCens 1934*).

Cognom derivat de nom.

Boada

«Nos Jacobus Nadal et Ludivicus Buada, habitatoris Ville Veridis» (*MN 1606-1617*).

Llinatge ben estès al llarg de tota la demarcació de Tarragona i en zones pròximes a Vilaverd, com són Valls i Puigpelat.

Bolet

«Martinus Bolet, loci de Vilavert» (*LN 1388-1391, 26r*).

Llinatge present a Barcelona, Calafell, Montmell, entre d'altres llocs (DCVB, s.v. Bolet). A Vilaverd i la Conca no és predominant.

Bolsó, lo collet de

Amb aquest nom es denominava una corba molt tancada assentada sobre un terreny esllavadís, just a la vora del Francolí i a molta alçada del corrent. Era, a més, el punt més alt de la carretera entre el tomb de la masia Falet i el pont de les Forques (V. Rosich 1996, p. 13).

Bonic, lo

«Antoni Cartanyà, Bonich» (*Amillament 1859*).

Renom i nom de casa.

Bordell

«Pere Bordell» (V. Cortiella 1982, any 1263, núm. 8).

Arrelat a la Conca de Barberà (Montblanc, l'Espluga de Fracolí i la Guàrdia dels Prats).

Borges

«Joan Borges» (V. Gual 1990, any 1593, p. 13).

Cognom originari d'Occitània. És un llinatge abundant a l'Espluga de Francolí (v. DCVB, s.v. Borges).

Borjas, lo corral de

«Corral de Ricardo Borjas» (*RFiscal 1921*, 261r).

Dins el nucli de població. Habitant de Barcelona.

Borrech, lo

«Anton Òdena, Borrech» (*RCadastrre 1854*); «Esteve Òdena, Borrech» (*Amillament 1859*).

Renom i nom de casa.

Bosc

«Arnau Bosch» (V. Gual 1990, any 1594, p. 13).

Cognom originari d'Occitània i present a nuclis de la Conca (Montblanc, l'Espluga de Francolí)

Bosc, la font d'en

Al pla d'Oliver. Actualment raja.

Bosc, lo camí del

«Camí que va al Bosch» (*Capb. 1723*, 24r).

Bosc de la Vila, lo torrent del

«lo Torrent del Bosch de la Vila» (*Cadastrre 1718*).

Boter, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa

Bover

«Juan Bové» (*RCens 1934*).

Cognom arrelat a la demarcació de Tarragona si bé no tenim notícia de cap família de Vilaverd que el dugui actualment.

Bover, lo

«Ramon Cartanyà, Bover» (*Amillament 1859*).

Renom i nom de casa

Bovera, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Boveret, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Braella, la

«Ego Berengarius Redon, de la Braela (*sic*)» (LN 1391-1393, 35r).

La Braella és un mas de Rojals, poble de la Conca de Barberà, al sud-oest de Montblanc i agregat a aquest municipi (V. Contijoch 1997). Toca al mas d'en Just. Potser està relacionat amb el llinatge de *Brell*, derivat del substantiu antic *brell* 'nom d'un parany per a caçar ocells', que generaria un femení analògic del tipus *Brella*.

Braella, lo barranc de la

V. *Braella, lo torrent de la*.

«Barranco de la Braella» (*Cadaastre 1947*).

Braella, lo torrent de la

«Torrent de la Braella» (*Cadaastre 1718*); «Torrent de la Buella» (*DJAFor 1934*).

A sota del mas de la Braella i del mas d'en Just.

Breda

«Martín Breda Cartaña» (*Cens 1912*).

El DCVB dona aquest llinatge com propi de Vilaverd, a més a més de la Riba i Valls (DCVB, s.v. Breda).

Bregues, cal

«Ramon Soler, Bregas» (*Amillament 1859*).

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Bregues, la guixera del

V. *Guixeres, les*.

Bregues, la masieta del

A la partida de les Comes. Conservada.

Bridana, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Brugent, lo riu

«Lo riu Brugent» (*Capb. 1723, 37r*); «Rio Brugen» (*ApAmillament 1900*).

Curs fluvial del qual aprofita les seves aigües el molí de la Font Gran. Afluent del Francolí, constitueix el límit natural entre els termes de Vilaverd i la Riba.

Bruna, ca la

«Josep Miró, Bruna» (*Amillament 1859*).

Bruno, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Butxaques, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Butxaques, la guixera del

V. *Guixeres, les*.

Cabal, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Cabana, la

«Partida Cabana o Hortets» (*ApAmillament 1924*).

Terra de regadiu.

Cabalet, les solades del

«Suladas del Cabalet» (*Amillament 1859*).

Cabòries, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Cadenes, les

Rebia aquest nom el pas nivell que hi ha a la carretera a uns metres de l'estació de ferrocarril. El pas es tallava amb la col·locació manual d'unes cadenes cada vegada que hi havia de passar un tren, tant de dia com de nit (V. Rosich 1996, p. 12).

Cadiretes, les

Es tracta d'una zona de la carretera que estava situada a un centenar de metres fora del poble en direcció a la Riba. A la banda esquerra de la carretera, i sobre un mur de contenció, hi havia una vintena de merlets de pedra de l'alçada d'una cadira. Aquest lloc va esdevenir molt escaient per a aturar-se a descansar assegut sobre els merlets. D'aquí el nom de *les cadiretes* (V. Rosich 1996, p. 12).

Cagarri, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Cagueta, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Calaser, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Calent, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Call, la masia del

«Masia del Call» (*DJAFor* 1958).

Situada en un camí de servitud, entre la masia del Batalla i la masia del Pelegrí, a la partida de les Solades. Conservada.

Call, cal

V. Solé 1999, p. 101.

Nom de casa i renom de Ramon Cartañà i Cervera, pubill natural de Reus.

Call, lo molí del

Antic molí fariner propietat de cal Call.

Call, lo porxo del

Aquest porxo cobria cinc metres de llargada de l'actual carrer de la Font davant de la casa Batlle, propietària de l'antic molí fariner que estava situat davant per davant de la casa. El porxo cobria tota l'amplada del carrer a l'alçada del pis noble de la casa i comunicava l'habitatge amb el molí fariner. El porxo del Call estava sostingut per dues robustes arcades de pedra de diferents estils arquitectònics. Es va enderrocar a mitjan de 1936. L'any 1885 en Ramon Cartañà i Cervera, de renom el Call, fill d'una família benestant reusenca, va contraure matrimoni amb la pubilla de la casa Batlle, Emília Batlle i Batalla. Sembla ser que va ser llavors quan el porxo va agafar el renom del pubill (V. Rosich 1996, p. 13).

Callau

«Ego Joannes Callau, agrícola, loci Vilavert» (*MN* 1662-1663); «Bonaventura Callau, pagès de Vilaverd» (*Capb.* 1723, 29r).

El DCVB dóna aquest llinatge com propi de l'Espluga de Francolí i Montblanc a més a més d'altres nuclis de Tarragona com Constantí (DCVB, s.v. Callau). No tenim notícia que el dugui cap família de Vilaverd.

Callau Bonaventura, l'era de

«afronte de solixent ab la hera de Bonaventura Callau» (*MN* 1700-1712); «Hera y pallissa de Bonaventura Callau» (*Capb.* 1723, 22r).

Callau Bonaventura, la pallissa de

«Hera y pallissa de Bonaventura Callau» (*Capb.* 1723, 22r).

Camell, cal

«Confessió de Pere Camell, texidor de Vilavert» (*Capb.* 1720, 192v); «Pere Camell, pagès de Vilaver» (*Capb.* 1723, 28r); «Martí Camell, Pascoli» (*Amillament* 1859); «Ramon Cartanyà, Camell» (*Amillament* 1859); «Juan Alsina y Camell» (*Eleccions* 1870); «Maria Camell» (*RCens* 1934).

V. Solé 1999, p. 101.

Cognom, nom de casa i renom actual. Magrinyà (V. Magrinyà 1992, p. 10-3) recull el renom feminitzat de *Camella*.

camí

V. *Alzinars, Barqueres, Barroigs, Cementiri, Coma de na Bernarda, Coma d'en Seré, Costenyarut, Costes, Creu Deveses, Era de Joan Roig, Eres, Ermita, Fàbrica, Font, Font del Riu, Fontetes, Francolí, Garriga, Horta, Horta de baix, Horta de dalt, Horts, Mas de Janoi, Mas d'en Català, Mas de Nogués, Masies, Merletes, Messell, Molí, Molí de Llorac, Montblanc, Montgoi, Penyaroja, Pla d'Olivé, Plana, Planes, Plans, Pont, Riu, Roca Estelada, Rojalons, Rojals, Roldurà, Secanet, Serra, Serra de Puigpensant, Servitud, Solades, Sort de vall, Sorts, Tarragona, Torrent, Vall, Vinyes, Viques.*

Camí de baix, lo

«Camino de Baix» (*RFiscal* 1921, 214r).

Paral·lel a la carretera vella de Montblanc. Hi havia una fàbrica de teixits.

Camí de Tarragona, lo

«Partida del camí de Tarragona» (*Poca Batlle* 1586).

Seria proper a la carretera vella que unia Vilaverd amb Reus i Tarragona.

Camil·la, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Camil·la, la masia de la

Situada a la partida dels Alzinars, està pràcticament enrunada.

Camil·la, la pallissa de la

Als Alzinars. Conservada.

Camí Ral, lo

«lo Camí Real» (*Cadastre* 1718); «a ponent ab lo Camí Reial que va a Tarragona» (*MN* 1714-1737); «Camí Ral que va a Tarragona» (*Capb.* 1723, 11r); «Camí Real de Montblanch» (*Capb.* 1723, 25r).

Campassos, los

«Partida dels Campassos» (*Poca Batlle 1616*).

Camps, los

«in loco vocato los Camps» (*MN 1454-1461*).

Canalissa, la

A sota del bosc del Merlo, entre els termes municipals de Vilaverd i Montblanc.

Canals, ca la

«Teresa Canals» (*RCens 1934*).

V. Solé 1999, p. 101. Cognom, nom de casa i renom actual.

Canela

«Estefania Canela» (*RCens 1934*).

El DCVB el dona com a propi d'Alcover, Montblanc i Valls, entre d'altres llocs de la demarcació de Tarragona (DCVB, s.v. Canela), si bé a Vilaverd no tenim notícia de cap família amb aquest cognom.

Cantó, del

«Gabriele Òdena, dicto del Cantó» (*Capb. 1610, 5r*); «Gabriele Òdena, lo pubill del Cantó» (*Capb. 1631*); «Pere Òdena, del Cantó» (V. Gual 1998b, p. 19).

Canyar, lo

«Partida del ort dit lo canyà» (*Cadastre 1716*).

Horts a l'esquerra del riu Francolí.

Canyar, lo tros del

«Partida lo tros del canyar» (*MN 1606-1617*).

Deu referir-se a l'actual partida del Canyar

Canyar de baix, lo

V. *Canyar, lo*.

«terme de Vilavert a la part dit lo canyà de baix» (*MN 1700-1712*).

Canyars, los

«lo terme de Vilavert en la part dita los Canyars» (*MN 1700-1712*).

Canyelles

«Trinidad Cañellas» (*RCens 1934*).

El DCVB el dona com a existent a Valls i Reus (DCVB, s.v. Canyelles).

Capdevila

«Joseph Capdevila Robusté, jornalero» (*Padró 1871*); «Miquel Capdevila Ballester» (V. Gual 1995b, p. 19).

El DCVB el dóna com a existent a l'Espluga de Francolí, Montblanc, Reus i Valls, entre d'altres llocs de la demarcació de Tarragona (DCVB, s.v. Capdevila).

Capons

«Amadeo Capons» (*RCens 1934*).

A Vilaverd trobem actualment famílies amb aquest cognom. Moll (v. Moll 1959, p. 333) prefereix la variant *Capó*.

Capons, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Carbonell

«Antonius Carbonell, del mas terme y parròquia Ville Viridi» (*MN 1606-1617*); «Ventura Carbonell Villella» (V. Gual 1995b, p. 20).

Llinatge molt estès per Catalunya, València i les Illes Balears. El DCVB el localitza a Valls entre d'altres nuclis de Catalunya (DCVB, s.v. Carbonell). A Montblanc també hi ha famílies amb aquest cognom.

Carlà

«Bernardus Carlar» (*LN 1391-1393*, 39v).

Tant pot ser un càrrec públic com un cognom derivat del càrrec de castlà.

Carmen Guapa, ca la

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

Carnisser

«Na Francescha, muller d'en Pere Carnicer» (V. Cortiella 1982, any 1399, núm. 23).

Cognom.

Carrasclet, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

carrer

V. *Abeurador, Casetes, Castell, Cos, Costeta, Eres, Església, Font, Masies, Molí de Baix, Palau, Pont*.

Carrerada, la

Entre les Pletes i la Fau, a sota del camí de Rojals.

Carrereres

«Rosa Carreras Fornells» (*Cens 1912*); «Rosa Carreras» (*RCens 1934*).

Actualment és present a diverses localitats de la Conca de Barberà (Montblanc, l'Espluga de Francolí, Santa Coloma de Queralt, Vimbodí).

Carrer Major, lo

carreró

V. *Sèquia*.

Carretera, de la

«Joseph Soler, dit de la carretera, pagès de Vilavert» (*Capb. 1779, 33r*).

Es deu referir al camí de carro que unia Vilaverd amb Montblanc.

carretera

V. *Montblanc*.

Carretera, la

Així és com es coneix popularment l'antiga carretera de Vilaverd a Montblanc i a Reus i que passa per dins del nucli de població.

«Carretera» (*Padró 1867*).

Cartanyà

«Petri de Cartanyà [...] de dicto loco de Villaverdi» (*LN 1342, 4v*); «Bernat Cartanyà de loch de Vilavert» (*MN 1411-1415*); «Ego Johanes Carthaya» (*MN 1521-1524*); «Joan Cartanyà, dit de la parra» (*Poca Batlle 1577*); «Juan Cartanyà» (*Cadastré 1718*); «Joan Cartanyà, dit lo hereu» (*Capb. 1723, 1r*); «Maria Agràs Cartanyà, casa Pere Ros» (*Comptes 1832*); «Pere Cartanyà, Chillo» (*Amillament 1859*); «Ramon Cartañà Abelló» (*RCens 1934*).

Segons el llistat telònic de l'any 2008-2009 el cognom Cartanyà (amb les dues grafies) a la demarcació de Tarragona, a més de Vilaverd és present a diverses poblacions conques com Montblanc i Solivella; al Camp de Tarragona a la Riba, Cambrils, Castellvell del Camp, el Morell i Riudoms, a més de les ciutats de Reus, Valls i Tarragona. Al Penedès, el Vendrell, Calafell i Cunit i a les Terres de l'Ebre a L'Ametlla de Mar i Sant Carles de la Ràpita.

A les terres de Ponent el cognom Cartanyà apareix a Àger, Llívia i Lleida ciutat, a la demarcació de Girona a Sils i Cornellà de Terri i a la de Barcelona a banda de la capital s'estèn a: Barberà del Vallès, Canet de Mar, Centelles, Corbera de Llobregat, Cornellà de Llobregat, Sant Cugat del Vallès, Esplugues de Llobregat, l'Hospitalet de Llobregat, la Garriga, Ripollet, Sant Just Desvern, Sant Pol de Mar, Sant Vicenç dels Horts i Vallgorguina. També val a dir que hi ha llinatges a Amèrica del Nord i del Sud, aquests darrers procedents de Catalunya.

Joan Cartañà i Santromà fou un picapedrer de Vilaverd de principis del segle XX (V. Grau i Badia 2008, p. 60).

Cartanyà, la cova de

V. Cortiella 1982, p. 17. Situada dins la partida de les Garrigues.

Cartanyà Cervera, la pallissa de Ramon

«Pajar de Ramon Cartaña Cervera» (*RFiscal* 1921, 96r).

Dins el nucli de població.

Cartanyà, la plaça del Doctor

Situada al capdamunt de la plaça del poble. Fa referència a Josep Cartanyà Inglès, nat a Vilaverd el 1875, que fou bisbe de Girona de 1934 a 1963, ciutat on morí aquest darrer any.

Làpida a la façana de la casa on va néixer el Bisbe Cartanyà

Cartanyà Ferré, lo corral de Joan

«Corral de Juan Cartaña Ferré» (*RFiscal* 1921, 304r).

Cartanyà Oller, lo corral de Josep

«Corral de José Cartaña Ollé» (*RFiscal* 1921, 85r).

casa

V. Marquet, Parrot, Pere Ros, Pere Xullo, Ramonet, Rediu.

Casa Vinyes, l'era de

V. Cortiella 1982, p. 157. Situada a la part nord del camí de Rojals.

Cases

Cognom arrelat en l'actualitat a Vilaverd i Montblanc. Existeix també la variant Casas.
«Isidro Cases, de la masia, pagès de Vilavert» (*MN 1700-1712*).

Casetes, de les

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Casetes, les

«Josep Solé, de las Casetas» (*RCadastrre 1775*).

Amb aquest nom es coneixien les cases del final de l'actual carrer Major situades a la drecera que porta al Camí de Baix i la Bàscula (V. Rosich 1996, p. 12).

Casetes, lo carrer de les

«Calle: Casetas» (*Padró 1867*).

«Casilla», de la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Casquet, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

castell

V. *Vilaverd*.

Castell, lo carrer del

«lo carrer del Castell» (*Cadastrre 1716*).

Castell de la Formiga, lo

Entre les partides del Portell i els Solans, al sud del terme municipal.

Castelló

«Guillemus Castelló» (*LN 1399, 1r*); «vendo vobis Antonio Castelló» (*MN 1454-1461*).

Llinatge existent a tot el domini lingüístic. A Vilaverd i altres pobles de la Conca no trobem famílies amb aquest cognom, si bé a Valls sí que n'hi ha.

Català

«Petrus Cathalà» (*LN 1388-1391, 22r*); «Juan Pau Català» (*Cadastrre 1716*); «Juan Alzina y Català» (*Eleccions 1870*); «Juan Catalá» (*RCens 1934*).

A la Riba i Montblanc hi ha famílies amb aquest cognom. A Vilaverd en l'actualitat no en tenim notícia si bé apareix en la formació d'alguns topònims com el mas d'en Català.

Català, lo mas d'en

«Mas den Català» (*Padró 1895*).

Situat al camí de la Fàbrica i entre el mas Ronyinós i el mas d'en Fuster. Conservat.

Catxele, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Cavaller

«Joseph Cavallé Tibau, jornaler» (*Padró 1871*); «Vicenç Caballé Llort (1801)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Cognom arrelat a llocs de l'Alt Camp (Alcover i Valls) Baix Camp (la Selva del Camp) i a la Conca de Barberà (Montblanc). A Vilaverd existeix com a renom cal Cavaller.

Cavaller, la rasa del

«La Rasa del Cavallé» (*Amillament 1859*).

Cavaller, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Caxirolis, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

Celler, el

«in domos vocat lo celer» (*MN 1411-1415*).

Cementiri, lo

«Cementerio» (*RFiscal 1921, 330r*).

Situat als afores del nucli de població.

Cementiri, lo camí del

«Camino del cementerio» (*Cadastrre 1946*).

Duu al cementiri municipal.

Centelló, molí d'en

«Molí dit d'en Centelló» (*Capb. 1723, 28r*).

Cepsi, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Ces, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa. Sembla una derivació de Cesc

Ces, lo bosc del

Terreny a sota del camí de les Planes.

Cessi Bó, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Cigala, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Maria, vidua Andreu, casa Cigala» (*Comptes 1832*); «Joan Andreu, Sigala» (*Amillament 1859*).

Cisterer

«Na Johana, muller d'en Ramon Sisterer» (V. Cortiella 1982, any 1403, núm. 23).

A l'Alt Camp és un llinatge existent a Bràfim i Vallmoll.

Clara, de la

V. Solé 1999, p. 101.

Renom i nom de casa.

«Joan Cartanyà, de la Clara» (*RCadastre 1775*).

Clara, lo mas de la

Situat al nord del nucli de població i vora l'antiga carretera de Montblanc, a la partida de l'Hort de la Creu. Conservat.

Claver, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Claver, la masia del

N'hi ha dues: una de nova i una de vella. Ambdues estan juntes i situades al camí de Rojals, vora la masia del Garrant i el mas d'en Roig. Conservades.

Claver, l'era del

Situada al camí dels Alzinars.

Clic, lo toll del

Toll del riu Francolí ple d'aigua neta i clara concorregut tot l'estiu per banyistes (V. Rosich, p. 17).

Clivillers

«Teresa Clivillers» (*RCens 1934*).

És un llinatge present també a Les Garrigues (l'Albi i les Borges Blanques) (DCVB, s.v. Cliviller). Existeix la variant *Clivillés*.

clos:

V. *Vila*.

Closes, les

«una pessa de terra dita les Closes al camí de Montblanch, la quadra del dilluns» (MN 1714-1737).

clot:

V. *Vilanova*.

Clot d'en Goda, el

Partida de terreny al sud del terme municipal i vora el riu Brugent d'on aprofita les seves aigües. *Goda* és un nom d'origen germànic.

Clots

«Clots» (*ApAmillament 1932*).

Limita amb el camí de les Solades i la via fèrria.

Cofi, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Coletes, lo pont d'en

«Pont den Coletas» (*Capb. 1723, 50r*).

coll

V. *Espadella, *Molla, Peixera*.

collet

V. *Bolsó*.

Coll

«Ego Berbarus de Colle filius Bernardus de Colle» (LN 1342, 7r.)

Llinatge arrelat arreu del domini lingüístic. Present a Montblanc

Colls, los

«Item una vinya en la partida dels Colls» (MN 1606-1617).

Coll Penjat, lo

«in parte vocata lo Coll Pengat» (MN 1521-1524).

Colomers, los

«vocata los Colomers» (MN 1454-1461); «Partida dels Colomers» (*Poca Batlle 1542*); «in parte vocata los Collomers» (MN 1542-1544); «in parte dicta als Colomers» (MN 1606-1617); «in parte dicta los Colomers»

(MN 1662-1663); «Partida dels Columés» (*Cadastre 1718*); «Colomers» (*RecanaLRiba 1819*, 5r).

coma

V. *Aubà, Benet*.

Coma, la

V. *Comes, les*.

«La Coma» (*Cadastre 1718*); «La Coma» (*Capb. 1723*, 54r); «La Coma» (*Amillament 1859*).

Coma, la vinya de la

«y de la vinya de la Coma» (V. *Cortiella 1982*, any 1282, n. 12).

Coma de na Bernarda, la

V. *Solé 1999*, p. 19.

Coma de na Bernarda, lo camí de la

Du a la partida de la Coma de na Bernarda.

«lo camí de la coma de Na Bernarda» (*Cadastre 1718*).

Coma del Serè, la

Conreus al sudest del terme municipal, entre les partides dels Alzinars i els Solans.

Coma del Serè, lo camí de la

Du a la Coma del Serè.

«lo camí de la Coma d'en Cerè» (*Cadastre 1716*); «Camino de la Coma del Serè» (*Llibreta 1788*).

Coma de Santa Maria, la

«la qual és en la coma de Santa Maria» (*MN 1411-1415*).

Comes

«Teresa Comas» (*RCens 1934*).

Llinatge estès a tot el domini lingüístic català. A prop de Vilaverd el trobem a nuclis com Montblanc i Valls. Existeix la variant *Comas*.

comellar

V. *Rovell*.

Comellar del Rabell, lo

«Comellà d'en Rabell» (*ApAmillament 1925*).

Limita amb la carretera vella de Reus. En aquesta partida hi ha cabanes de pedra seca (V. *Rosich 1995*, p. 12).

Comes, les

«loco vocato las Comas» (*LN 1391-1393*, 8r) «Las Comas» (*Llibreta 1788*); «las Comas» (*Capb. 1723*, 20r); «Las Comas» (*ApAmillament 1927*).

Terreny situat al camí de les Planes i a l'esquerra del riu Francolí.

Comú, la sèquia del

És una sèquia centenària que s'obre pas per un terreny esllavissadís a la vora del riu, gairebé a frec del corrent d'aigua (V. Rosich 1996, p. 16).

«Sèquia del Común» (*Llibreta 1788*).

Comú, lo

Al nord-est del terme municipal. És una partida vora la carretera que va de Montblanc a Reus. Originàriament es tractaria de terres comunals

Conesa

«Ego Bartolomeus Conesa [...] filius Villaverdi» (*LN 1358-1359*, 10r).

Llinatge que anotem en la documentació medieval però no en la moderna. A Vilaverd no hi ha en l'actualitat cap família amb aquest cognom.

Conillo, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Conillo, la masia del

A la dreta de la via fèrria i a la partida de la Sorteta, vora la masia de l'Hostal. Conservada.

Conillo, l'era del

Situada a les Masies.

Conillo, lo corral del

Situat a les Masies. Conservat.

Constitució, la plaça de la

«Plaza de la Constitución» (*Padró 1871*); «Plaza de la Constitución» (*RFiscal 1921*, 176r).

Copons

El DCVB el dona existent a l'Espluga de Francolí i Reus, entre d'altres nuclis de Catalunya (DCVB, s.v. Copons). En l'actualitat hi ha famílies a Vilaverd, Pira i Montblanc, amb aquest cognom.

«Francisco Blay y Copons» (*Eleccions 1870*).

Corder, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Cornador

«Magdalena Cornadó» (*RCens 1934*).

El DCVB el dóna existent a l'Espluga de Francolí, Poboleda, Reus i Tarragona com a llocs més pròxims a Vilaverd (DCVB, s.v. Cornador), si bé en aquest darrer nucli no tenim notícia que en l'actualitat es mantingui.

corral

V. Batet, Conillo, Estanc, Esteve Alsina Òdena, Fesol, Gabriel Vilalta Amenós, Genoveva, Jaume Martí Oller, Jaume Sans Cartanyà, Joan Alsina Cartanyà, Joanàs, Joan Cartanyà Ferré, Joan Fabregat Vallverdú, Joan Miró Cortiella, Josep Cartanyà Ollé, Josep Folc Català, Maginet, Pep de Senan, Pere Òdena Folc, Poneia, Ramon Cortiella Cortiella, Ramon Serra Serra, Ricard Borjas, Vileu, Vinyes.

Cortès

«Joan Cortès Cortès» (V. Gual 1995b, any 1801, p. 20).

Cognom ben estès arreu de Catalunya, València i les Illes (DCVB, s.v. Cortès). A Montblanc i a Lilla trobem famílies amb aquest cognom.

Cortiella

«Sebastián Cortiella» (*Cens 1890*); «Narcisa Cortiella» (*RCens 1934*).

És el cognom d'un mestre i gran historiador de Vilaverd: Francesc Cortiella i Òdena. Es tracta d'un cognom predominant a Vilaverd.

Cortiella Cortiella, lo corral de la Ramona

«Corral de Ramona Cortiella Cortiella» (*RFiscal 1921*, 280r).

Dins el nucli de població.

Cortó, lo

«dicta quadra de Vilavert vocatam lo Cortó» (*Capb. 1631*); «al terme de Vilavert a la part dita lo Cortó» (*MN 1700-1712*); «Sorts o Curtó» (*ApAmillament 1927*).

Entre el riu Francolí i el nucli de Vilaverd.

Cos, lo carrer del

«Ego Michael, al carrer del Cos de Villavert» (*MN 1563-1564*).

Cossari, lo

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

costa

V. *Hostal Pericon, Rei*.

Costa

«Ego Joannis Costa»» (MN 1569-1586); Francesc Costa Pasqual, de Bellvís (1753)» (V. Gual 1995b, p. 20).

És un llinatge estès arreu del domini lingüístic català.

Costa, lo molí de na

V. Cortiella 1982, p. 138. Era un molí del segle XIII draper situat a la ribera del Francolí.

Costanyerut, lo

A la dreta del camí de Rojals i vora la partida del Roldurà.

Costanyerut, el camí

Du a la partida del Costanyerut.

«Mongoy de Salvat limita al oest amb el camino de Casteñarut» (*ApAmillament 1924*).

Costes, lo camí de les

És un dels camins que des de Vilaverd fa cap al nucli de Lilla.

«Planes limita al sur Camino de las Costas» (*ApAmillament 1916*)

Costes, lo toll de les

És un toll del riu Francolí, al seu pas per Vilaverd (V. Magrinyà 1982, p. 10-4).

A la Riba, el 1819, trobem el topònim el Tossal de les Coves.

creu

V. *Pedra*.

Creu, la

«en lo lloc dit la Creu» (V. Cortiella 1982, any 1403, núm. 23); «La Creu» (*Llibreta 1788*).

Es deu referir a la creu de terme feta de pedra.

Creu, la sort de la

«Sort de la creu» (*Amillament 1859*).

Horta al darrera de l'estació fèrria.

Creu, lo camí de la

«limita camino de la Creu» (*ApAmillament 1925*).

Cucurulla, la

Elevació del terreny de 594 metres d'alçada a la partida del Costanyerut.

Cucut, cal

«Josep Solanas, casa Cucut» (*Comptes 1832*).

V. Solé 1999, p. 101.

Renom i nom de casa. Magrinyà (V. Magrinyà 1982, p. 10-3) recull *Cuco*.

Cugat, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Combes

V. Cortiella 1982, p. 35. Potser fa referència a la partida de *les Puntetes*.

Comú, la font del

A l'esquerra del camí de servitud, concretament a la partida de les Solades. En l'actualitat raja.

Cutxarres, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Dalmau

«Ego Raymundis Dalmau» (*LN 1358-1359*, 36r); «Antoni Dalmau Musté» (*Padró 1871*).

És un llinatge arrelat a nuclis de la Conca com Montblanc i l'Espluga de Francolí.

Dents, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Deutú

«Antoni Deutú» (V. Gual 1990, p. 13).

Cognom.

Devesa, la

«La Devesa» (*Amillament 1859*).

V. *Deveses, les*. *La Devesa* és també una partida de Montblanc.

Deveses, les

«Devesas, limita Torrent de las Devesas y Punta del Serret» (*Amillament 1923*); «Raldurà o Deveses» (*DJAFor 1953*).

Terreny a sota el barranc del Torrent.

Deveses, lo camí de les

Du a la partida de les Deveses.

«Camino de las Deveses» (*Cadastrre 1947*).

Deveses, lo torrent de les

Baixa per la partida de les Deveses.

«Devesas, limita Torrent de las Devesas y Punta del Serret» (*ApAmillament 1923*).

Dijous, lo

«Partida del Dijous» (*Cadastra 1716*).

Dilla

«Antoni Dilla» (V. Gual 1990, any 1604, p. 13).

Cognom d'origen occità. És un cognom arrelat a Valls.

Dilluns, la quadra del

«La quadra del dilluns» (*Cadastra 1718*).

Dilluns, l'horta del

«Lo planell, horta del Dilluns» (*Cadastra 1718*).

Dimecres, la quadra del

«una pessa de terra dita les Closes al Camí de Montblanch, la quadra del Dilluns» (*MN 1714-1737*);

«La quadra del Dimecres» (*Cadastra 1718*).

Dimecres, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Dimecres, lo

«a la partida del dimecres» (*MN 1700-1712*).

Dipòsit, lo

A sota del pont de Ferro. Té una cabuda de sis milions de litres. Serveix per a l'abastament d'aigua potable al poble.

Diumenge, lo

«una peça de terra apellat domenge» (*MN 1411-1415*); «Lo Diumenge» (*Capb. 1723, 32r*).

Diumenge del Moster, lo

És una partida que toca al nucli de Vilaverd. Situada a la dreta de la carretera de Montblanc a Reus.

Diumenge, les Planes de

«en las Planes Domenge» (*MN 1411-1415*).

Divendres, la quadra de

«lo terme de Vilavert a la quadra del Divendres» (MN 1714-1737); «La Quadra del Divendres» (*Cadaastre 1718*).

Divendres, lo

«Partida del Divendres» (*Cadaastre 1718*).

Domènec

«Ego Bernardus Domenech [...] de Vilaverdi» (LN 1342, 11r); «Joan Domènec» (V. Gual 1995a, p. 13).

És un llinatge existent a tot el domini lingüístic català. A Montblanc hi ha famílies amb aquest cognom.

Domènec, les planes

«en lo loch así notat les planes Domènec» (MN 1411-1415).

Domenjó

«Pasqual Domenjó» (V. Gual 1990, p. 13).

Cognom arrelat a Santa Coloma de Queralt. A Vilaverd no s'ha mantingut.

Domenja, les planes

«la qual es [...] en les planes Domenya» (MN 1411-1415).

Possiblement *Domenja*.

Domingo

«Magí Domingo Castro, de Solivella (1758)» (V. Gual 1995b, p. 19).

Llinatge estès al llarg de tot el domini lingüístic. A Vilaverd i a Montblanc el duen diverses famílies.

Donya Maria, los plans de

«Plans de Dona Maria» (*Cadaastre 1718*).

Drac, la cova del

Situada a la partida dels Alzinars, a l'anomenada tossa de l'Hostal. És la més coneguda del terme. Es diu que fa cap a la Riba.

Avui és impossible d'arribar a les sales de l'interior perquè està molt derruïda degut a les excavacions de molta gent. En temps de la guerra civil serví d'amagatall als habitants de Vilaverd i la Riba (V. Magrinyà 1982, p. 10-7 i Cortiella 1982, p. 17).

Dulcet

«Jaime Dulcet» (*RCens 1934*).

Cognom originari de les Muntanyes de Prades.

Emili Vila Miró, la pallissa d´

«Pajar de Emilio Vila Miró» (*RFiscal* 1921, 305r).

Engreixador, ca l´

«Joannes Balle, dich lo engreixadó» (*MN* 1662-1663); «Magí Batlle, dit lo engreixador» (*Capb.* 1723, 53r).

era

V. *Balustre, Bonaventura Callau, Cas Vinyes, Claver, Conillo, Joan del Llarg, Joro, Maginet, Merlo, Pedrol, Vileu, Vinyes.*

Era, lo tros de l´

«Tros de l´Era» (*Amillament* 1859).

Situat a la sortida del poble en direcció a la Riba.

Era de Joan Roig, l´

«la Era de Joan Roig» (*Capb.* 1723, 15r).

Era de Joan Roig, lo camí de l´

«lo camí que va a la Hera de Juan Roig» (*Capb.* 1723, 15r).

Eres, la font de les

«La font de las Heras» (*Capb.* 1723, 19r).

Eres, les

«Eras» (*ApAmillament* 1932).

Eres, lo camí de les

«lo camí de las Heras» (*Capb.* 1723, 13r); «Camino de las eras» (*ApAmillament* 1900); «Camino de las Eras» (*RFiscal* 1921, 237r).

Sortint del poble fa cap a les Masies. Segons la documentació hi havia un corral i una pallissa.

Eres, lo carrer de les

V. *Eres, lo camí de les.*

«Calles: Eras» (*Padró* 1895); «Calle de las Eras» (*RFiscal* 1921, 270r).

Eres, lo pont de les

«Pont de les eres» (*Poca Batlle* 1591).

ermita

V.: *Montgoi.*

Ermità, ca l´

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Ermita, la font de l´

Situada vora l´ermita de Montgoi. En l´actualitat raja.

Ermita, la serra de l´

Situada a la punta sud-oest del terme municipal i a sobre del barranc del Mal Torrent. Separa els termes municipals de Vilaverd i Montblanc.

Ermita, l´

V.: *Montgoi, l´ermita de.*

Ermita, lo camí de l´

«Lo camí de la ermita» (*Libreta 1835*).

Es refereix al que du a l´ermita de Montgoi.

Ermitana, ca l´

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

escaletes

V. *Riu*.

Escarritx, ca l´

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Escolà, l´

«La Bassa del escolà» (*Capb. 1723, 8r*).

Escolà, la bassa de l´

«La Bassa del escolà» (*Capb. 1723, 8r*); «Basa del Asculà» (*Amillament 1859*).

Escoter

«de Àngela Scoter, llur muller» (*MN 1662-1663*); «lo honorable Jaume Scoté, pagès del lloch de Vilavert» (*MN 1662-1663*); «Josep Pàmies, Escoté» (*Amillament 1859*); «José Cartaña Escoté» (*Eleccions 1870*); «Antonia Escoté» (*RCens 1934*).

Llinatge existent a Vilaverd, Montblanc i pobles de les Muntanyes de Prades (especialment Rojals).

Escudelletà, la font de l´

Situada a l´esquerra de la cova del Drac, a la partida de les Faus. En l´actualitat raja.

Església, la baixada de l´

V. *Costeta, lo carrer de la*.

Església, la plaça de l´

V. *Plaça, la*.

Església, l´hort de l´

Al darrera de l´església parroquial.

«Huerto llamado de la Yglesia» (*ApAmillament 1916*).

Església, lo carrer de l´

«el carrer dit de la Iglésia» (*Capb. 1723, 40r*); «Calle Iglesia» (*Padró 1867*); «Calle de la Iglesia» (*Padró 1871*); «Calle de la Iglesia» (*RFiscal 1921, 176r*).

Església, lo portal de l´

«prop lo portal de la Iglésia» (*MN 1700-1712*); «lo portal dit de la Iglésia» (*Cadastre 1716*).

Portal obert a la plaça de l´Església.

Església Nova, l´

Aquest nom es donava a un terreny ample i planer que estava situat fora del nucli antic de la població i que el comunicava amb el carrer de les Masies per la banda de ponent, per la part del darrera de les cases 6, 8, 10, 12 i 14 del Carrer Major. Sembla ser que aquest terreny va ser triat per construir-hi un nou edifici religiós, però la construcció del traçat ferroviari l´any 1862 el va partir en dos (V. Rosich 1996, p. 16).

Espadella, lo coll de l´

«Coll de Laspadella» (*Cadastre 1718*).

Esqueixalat, ca l´

«Martí Solé, ascaixalat» (*RCadastre 1854*); «Martí Soler, Asqueixalat» (*Amillament 1859*).

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Esqueixalat, la masia de l´

Situada a la partida de la Sort del Rector i vora la via fèrria i la masia del Forner. Conservada.

Esquelleta, ca l´

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Estació, l´

«Partida la estació» (*ApAmillament 1950*).

Situada vora l´estació de ferrocarril.

Estanc, de l´

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Estanc, lo corral de l´

Corral tocant al poble.

Estanis, ca l´

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Esteve

«Pere Cartanyà, Esteve» (*Amillament 1859*).

Cognom arrelat a diferents nuclis de la Conca com Montblanc i Camp de Tarragona com Valls.

Esteve Alsina Òdena, lo corral d´

«Corral de Esteban Alsina Òdena» (*RFiscal 1921, 254r*).

Situat al nucli urbà, al portal de Missa.

Estivill

«Joseph Estivill, forner» (*Padró 1871*).

A Montblanc el duen algunes famílies i a Reus i l'Albiol, tots dos del Baix Camp, i a Valls també.

Estret, l´

V. *Estret, lo pont de l´*

«Partida de L'astret» (*Cadastre 1718*).

Estret, lo pont de l´

«Pont del Estret» (*ApAmillament 1894*).

Era un antic pont de pedra situat a la carretera de Vilaverd a la Riba que permetia creuar el Francolí. Els primers dies de gener de 1939 les tropes republicanes el van volar amb dinamita per tal de retenir el màxim temps possible les forces franquistas que operaven per la zona. Un cop acabada la guerra civil el govern franquista el va refer de nou (V. Rosich 1996, p. 12).

Fabregat Vallverdú, lo corral de Joan

«Corral de Juan Fabregat Vallverdú» (*RFiscal 1921, 246r*).

Fàbrica, lo camí de la

Al sud-est del terme municipal, a l'esquerra de la via fèrria

Faldilles, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Faldilles, la masia del

Situada a la partida de les Sorts de Valls. Conservada.

Falet, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Falet, la masia

Petita casa de camp situada al costat de la carretera entre Vilaverd i Montblanc, a la partida de l'Arenal. Conservada.

«Masia Falet» (*Cadastre 1947*).

Farga, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Farnaqueta, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Faus, les

Situada al sud del terme municipal i vora la partida del Portell.

Feixuc, lo mas de

«Mas de Faixuch» (*RecanaLRiba 1819*, 10r).

Feliça, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

«Fermín», la masia del

Situada al final del camí de servitud i a la partida de les Solades, vora la masia del Call. Conservada.

Ferrades

«Ramon Ferrades» (*Cadastre 1716*).

No tenim notícia d'aquest cognom ni a Vilaverd ni a cap altre poble de la Conca.

Ferrer

A Vilaverd trobem famílies que duen la variant fonètica *Farré*, si bé al Fogatge de 1558 apareix un *Ferrer* de Vilaverd.

«Pedro Farré y Mestres» (Eleccions 1870 «Bernardus Ferrer» (MN 1411-1415); «Antonius Ferer» (MN 1521-1524); «Ego Joanes Farrer» (MN 1569-1586); «Thome Ferrer, dicto lo pobill de la plassa» (MN 1606-1617).

Ferrer, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Ferrer, l'hort del

Situat vora el nucli de Vilaverd, ja no en queda res.

Ferrera

«Capitols matrimonials de Toni Mestre y Joana Ferrera» (MN 1569-1586); «Maria Ferrera y Miró viuda de Vilavert» (*Capb.* 1779, 12v); «Francesc Farrera Miró (1782)» (V. Gual 1995b, p. 20).

A Santa Coloma de Queralt i a Llorac hi ha famílies amb aquest cognom. A Vilaverd no tenim notícia que en l'actualitat el dugui cap família.

Ferro, lo pont de

Situat en direcció a Montblanc.

Ferrocarril, la <<casilla>> del

«Casilla del ferrocarril» (*RFiscal* 1921, 108r).

Situada al carrer de les Masies.

Fesol, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

«Josep Camell, Fesol» (*Amillament* 1859).

Fesol, lo corral del

Situat a les Masies. Conservat.

Fier, del

«Johanes Frogell, dictus del fier» (MN 1606-1617).

Figuerola

Unes quantes famílies de Vilaverd duen aquest cognom ben estès al llarg del nostre domini lingüístic.

«José Figuerola Cartaña» (*Cens* 1890); «María Figuerola Òdena» (*Cens* 1912); «Joseph Figuerola Blanc, de la Masó (1809)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Firrió, lo molí

V. Cortiella 1982, p. 157. Era un molí draper situat a la ribera del Francolí.

Fiter

«Gabriel Fiter» (*MN 1454-1461*).

Ni a Vilaverd ni a altres nuclis de la Conca demogràficament grans existeix en l'actualitat aquest cognom present al nord del Principat (DCVB, s.v. Fiter).

Foguers, los

Terrenys al camí de les Planes, entre els Plans i les Viques.

Folc

«la firma de la senora Maria Folch» (*MN 1662-1663*); «Jacintho Folch, pagès de la vila de Vilavert» (*Capb. 1779*, 10r); «Ramon Folch, casa Ramonet» (*Comptes 1832*); «Marti Folch, Puseller» (*Amillament 1859*); «José Folch y Saltó» (*Eleccions 1870*); «Pedro Floch Cartaña» (*Cens 1912*); «Jacint Folch Rossell» (V. Gual 1995b, p. 20).

A Montblanc sí que està arrelat, amb la grafia *Folch*.

Folc Català, lo corral de Josep

«Corral de Jose Folch Catalá» (*RFiscal 1921*, 297r).

font

V.: *Mas d'en Roig, Monges, Nebot, Poble, Riu, Ros, Torre Camell*.

Font, la

Situada dins el nucli urbà.

«La font del poble» (*ApAmillament 1949*).

Font, lo Camí de la

«a ponent ab lo Camí de la Cont» (*MN 1606-1617*); «lo Camí de la Font» (*Capb. 1723*, 44r).

Font, lo carrer de la**Font de Balustre, lo barranc de la**

Surt del poble i és paral·lel al camí de Rojals.

«Barranco de la Font de Balastre» (*Cadastre 1946*).

Font del riu, lo camí de la

«lo camí de la font del Riu» (*Cadastre 1718*).

Font d'en Bosc, la

Partida i font que raja a la carretera vella de Montblanc.

«Partida Font d'en Bosch» (*ApAmillament 1924*).

Fontetes, la rasa de les

Ja al terme de Montblanc però fitant amb el de Vilaverd.

«La Rasa de las Fontetas» (*ApAmillarament 1900*).

Fontetes, les

És una partida de Montblanc però que limita amb el terme de Vilaverd.

«Les Fontetes» (*DJAFor 1954*).

Fontetes, lo camí de les

Du a la partida de les Fontetes.

«Camino de las Fontetas» (*DJACadastre 1949*).

Font Gran, la

Situada a la partida dels Plans Alts, al sud del terme municipal. Raja.

Font Gran, lo molí de la

Situat al sud del terme municipal i gairebé al de Montblanc, aprofita les aigües del riu Brugent.

Forcades

«Joan Forcades» (V. Gual 1990, p. 13).

Cognom relacionat amb el de *Forcada* ben arrelat a Montblanc i l'Espluga de Francolí.

Formatjades, les

«Partida de les Formatgades» (*Cadastre 1718*).

V. Cortiella 1982, p. 157. Sembla que aquesta partida caldria suposar-la a la part nord del camí de Rojals, en el lloc on avui hi ha l'era de Casa Vinyes. Aquest topònim desaparegut sembla tenir el seu origen en la imposició coneguda com a *Formatjada*. Es tracta d'una prestació en formatges que feia un conreador emfiteuta al senyor territorial o jurisdiccional. Aquest impost va estar en vigor a Catalunya entre els segles X i XIV. Si aquest és l'origen de la denominació del nostre topònim, ens trobem davant un nom originat entre els segles XII i XIV que designava el conjunt de terres dominicals sotmeses a l'impost (V. Solé, p. 19).

forn

V.: *Vila.

Forn, lo molí del

«lo molí del mur et lo molí del forn» (*LN 1358-1359, 50r*).

Forner, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

«Josep Òdena, forner» (*Amillarament 1859*).

Forner, la masia del

Al camí de servitud i vora la masia de l'Esqueixalat i masia de l'«Arturo», a la partida de les Sorts.

Fornera, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Forques, lo pont de les

Era una obra de pedra molt elegant que servia per a passar la carretera d'un costat a l'altre del torrent de la Vall, entre Vilaverd i Montblanc. Aquesta obra va ser destruïda durant la guerra civil, al mes de gener de 1939 (V. Rosich 1996, p. 13).

Forques, lo torrent de les

«Torrent de las Forcas» (*Amillament 1859*).

Els nostres informants no en saben res d'aquest torrent, si bé devia passar per sota del pont de les Forques.

Fort

«Teresa Fort Pàmies» (*RCens 1934*).

A Montblanc i a Capafonts és un cognom estès. A Vilaverd no tenim notícia de cap família que el dugui.

Forts, les

«item a les Forts» (*MN 1454-1461*).

Fort té l'accepció de 'difícil de llaurar', 'terra pedregosa'.

Fossar, lo requet del

Era l'antic fossar situat a la vora de l'Església. En construir-se el nou cementiri, fora la del nucli urbà de la vila, el terreny que fins llavors va ocupar restà com a lloc d'utilització pública. Segurament seria llavors quan es construí el rec que més tard agafaria aquest nom (V. Rosich 1996, p. 15).

«Riachuelo del fossà» (*RFiscal 1921, 206r*).

Fossar de dalt, lo

«terme de Vilaverd, a la partida dita fossà de dalt» (*MN 1700-1712*).

Francesc

«Mariano Francesc Fuguet» (*RCens 1934*).

Francolí, lo

És el límit natural entre els termes de Vilaverd i Montblanc per la part est del primer.

«aqua de Francolí» (Coromines 1995, any 1155 p. 275); «qod abeatis in Franculino» (Coromines 1995, any 1155 p. 275); «Lo riu de Francolí» (*Cadastrre 1718*); «Riu de Francolí» (*Capb. 1723, 24r*); «lo Riu Francolí» (*Libreta 1835*).

Francolí, lo camí del

«Lo camí que va al riu Francolí» (*Capb. 1723, 46r*); «Camino del Río Francolí» (*RFiscal 1921, 143r*).

França, lo racó de

El carrer de la vila comprèn dins el seu traçat per la banda dreta un típic carreró sense sortida que dóna cabuda a una desena de cases. És conegut popularment amb el nom de racó de França (V. Rosich 1996, p. 13).

Frau, lo

Terrenys entre la Carrerada i la Tossa de l'Hostal, a sota del camí de Rojals.

Freginal franc, lo

«item lo ferreginal franch» (*MN 1411-1415*).

Freginals, los

Terra campa i de regadiu entre el riu Francolí i l'antiga carretera de Montblanc.

«Partida dels Freginals» (*Poca Batlle 1585*); «Freginals limita Torrent de Mongoys» (*ApAmillarament 1923*); «lo Farratginal» (*Cadastrre 1716*); «Parera o Freginals» (*ApAmillarament 1932*).

Freixa

«José Freixa Roqué» (*RCens 1934*).

Cognom estès al llarg del domini lingüístic català, si bé no està arrelat a la Conca.

Freixa, la font de la

A l'esquerra del camí de servitud, concretament a la partida de les Solades. Raja en l'actualitat.

Freixes, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Frugell

«Johanes Frogell, dictus del fier» (*MN 1606-1617*).

No tenim notícia d'aquest cognom a Vilaverd ni a cap nucli de la Conca de Barberà.

Fumador, lo

«Ramon Cartanyà, fumadó» (*Amillarament 1859*).

Fuseller, cal

«Martí Folch, fuseller» (*Amillament 1859*).

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Fuster, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Fuster, lo mas d'en

Situat al camí de la Fàbrica i entre el mas d'en Català i la masia del Torres. Conservat.

«Mas d'en Fusté» (*Padró 1895*).

Gabriel Vilalta Amenós, lo corral de

«Corral de Gabriel Vilalta Amenós» (*RFiscal 1921, 244r*).

Situat al carrer de les Masies. Aquest veí era de Montblanc.

Gallofré

«Confessió de Salvador Gallofré, pagès de Vilavert» (*Capb. 1779, 34r*); «Antònia Gallofre, casa Radiu» (*Comptes 1832*); «Antoni Gallofre, Batlle vell» (*Amillament 1859*); «Antonio Gallofré Ferrer» (*RCens 1934*); «Salvador Gallofré Barceló, de Mont-ral (1755)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Llinatge present a Valls. En l'actualitat no el porta cap família de Vilaverd.

Gambat, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

«Joan Alsina, Gambat» (*RCadastre 1854*),

Gambutà

«Gambutà» (*ApAmillament 1923*).

Era un terreny de vinya i oliveres.

<<Ganàncies>>, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Ganso, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Ganxet, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Garcia

Llinatge estès al llarg del nostre domini lingüístic. A Vilaverd hi ha famílies amb aquest cognom, que ja apareix al Fogatge de 1553.

«Ego Anthonius Garcia, cultor loci de ville Viridis» (*MN 1542-1544*).

Garlandí

Llinatge existent a Vilaverd, a l'Espluga Calba, Montblanc i la Riba.

«Martín Garlandí y Òdena» (*Eleccions 1870*); «Jaime Garlandí Rossell» (*RCens 1934*); «Francesc Garlandí Torres, de l'Espluga Calba» (V. Gual 1995b, p. 20).

Garrant, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Garrant, la font del

A sota del camí de les Planes. Actualment raja.

Garrant, la masia del

Situada a sobre del camí de Rojals i la masia del Claver. Enrunada.

Garriga, el camí de la

És una bifurcació del camí de Rojals que du a la partida de les Garrigues.

«Camí de la Garrigua» (*Cadastra 1718*).

Garriga, la

«La Garriga» (*Amillament 1859*).

Popularment es parla de la Garriga I i de la Garriga II, dues elevacions del terreny al sud del camí de Rojals. Des d'aquí hi ha una bona vista de la plana de Vilaverd.

Garrigues, les

«Las Garrigues» (*Amillament 1928*); «Les Garrigues» (*Cadastra 1946*).

V. Cortiella 1982, p. 17. És la partida més al sud-oest del terme municipal, entre el Pla de Marc i les Faus.

Gascon, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Gaspar, lo

«Josep Alsina, Gaspar» (V. Gual 1998b, p. 18).

Gata, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Gavarró

«Cristofol Gavarró, Rañinós» (*Amillament 1859*).

Llinatge existent a pobles de la Conca com Blancafort i l'Espluga de Francolí, i a Alcover i Valls de l'Alt Camp.

Gener

«Pere Jané, jornalero» (*Padró 1871*).

A Montblanc i a Valls hi ha famílies amb aquest cognom. A Vilaverd no en tenim notícia.

Genoveva, ca la

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Genoveva, lo corral de la

Situat al Diumenge del Moster. Conservat.

Gepus, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Gibert

«Bernat Gibert» (*LN 1388-1391*, 28v).

És un llinatge arrelat a Valls i a Montblanc, però no a Vilaverd en l'actualitat.

Giguigic, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Gili

«Na Ponça, muller d'en Bernat Gili» (V. Cortiella 1982, any 1403, núm. 23).

A l'Espluga de Francolí, a Montblanc i a Vallclara és un cognom actual, si bé a Vilaverd no.

Gip, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Giralt

«Joan Giralt» (V. Gual 1990, p. 13).

A Montblanc hi ha famílies en l'actualitat amb aquest cognom, però no a Vilaverd.

Gomà

Si bé es tracta d'un cognom ribatà, és ben conegut a Vilaverd per l'empresa Gomà-Camps S.A. que hi treballa. A Blancafort és un llinatge arrelat en l'actualitat.

«Francisco Gomà Miguel» (*RCens 1934*).

Granja

«Juan Granja Cortiella» (*Cens 1890*).

No tenim notícia de cap família de Vilaverd que dugui aquest cognom, que tampoc ha arrelat a la Conca.

Granja, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa. Possiblement derivat de cognom o d'activitat.

Gras

«Pere Gras Català» (*Padró 1871*).

És un cognom estès a Reus, però no a la Conca.

Grasset, lo

«Joseph Òdena, dit lo graset, pagès de Vilavert» (*MN 1700-1712*); «Martí Òdena, graset» (*RCadastre 1854*),

Grasseta, lo

«Toni-Joan Farré, grasseta» (V. Gual 1998b, p. 19).

Grau, la font d'en

A sobre del camí de la Fàbrica, a la partida de la Coma d'en Serè. Actualment raja.

«Font den Grau» (*Amillament 1859*).

Grill, lo

«Marti Cartanyà, Grill» (*RCadastre 1775*).

Grimau

«Esteve Grimau» (*Poca Batlle 1447*); «Antonio Grimau» (*MN 1521-1524*).

A Santa Coloma de Queralt i a Valls, és un cognom estès. A Vilaverd, en l'actualitat, no el du cap família.

Gris, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Groc, cal

V. Solé 1999, p. 101. Renom i nom de casa.

Guardagulles, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Guardiola

«Fèlix Guardiola» (*Cens 1890*).

Llinatge estès al llarg del domini lingüístic català, si bé a nuclis de la Conca com Montblanc o Rocafort de Queralt no està arrelat en l'actualitat.

Guatlla, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Guatlla, la pallissa del

Tocant al poble. Conservada.

Guatlla, l'era del

Situada al camí dels Alzinars.

Guiot

«Na Maria, muller de Jacme Guiot» (V. Cortiella 1982, any 1399, núm. 23).

És un cognom de la Masó, el Rourell, el Milà, Reus, Vallmoll, entre d'altres pobles propers a Vilaverd (DCVB, s.v. Guiot). A Riudoms el trobem com a renom.

Guillem Huguet, lo molí de

V. Cortiella 1982, p. 138. Era un molí draper situat a la ribera del Francolí. Documentat ja al segle XII.

guixera

V.: *Bassot, Bregues, Butxaques, Pericon Tòfol*.

Guixera, la

«Guixera» (*RecanaLRiba 1819, 7r*).

V.: *Guixeres, les*.

Guixeres, les

Al camí de les Planes, entre la Coma i les Viques. Hi havien quatre guixeres importants avui caigudes: la del Bassot, la del Bregues, la del Butxaques i la del Pericon.

«en lo terme de Vilavert a la partida dita las guixeras» (*MN 1700-1712*); *Guixeres» (RecanaLRiba 1819, 5r)*.

Guixeres, lo camí de les

Du a la partida de les Guixeres.

«lo camí de les Guixeres» (*Cadastrre 1718*).

1. Forn intacte i forn mig derruït de la segona guixera del Bregues.
2. La guixera dels Robusté amb el forn de guix en primer terme.
3. Un dels molins de la guixera dels Robusté.
4. Ensacadora de la guixera dels Robusté o del Tòfol de Vilaverd

*Autor de totes les fotografies:
MARTÍ TORRELL POCH*

Fotografies recents

Hereu, l´

«Joan Cartanyà dit lo hereu» (*MN 1700-1712*); «Joan Cartanyà, dit lo hereu» (*Capb. 1723, 1r*)

hort

V.: **Badia, Batalla, Església, Ferrer, Joanàs, Muster, Paiana, *Pere March, Vaquer.*

horta

V.: **Dilluns.*

Horta, l´

«in parte bocata la orta» (*MN 1521-1524*); «La Horta» (*Capb. 1723, 7r*).

Horta, la pena d´en

«venit de la pena den horta» (*MN 1454-1461*).

Horta, la sèquia de l´

Té tres quilòmetres de recorregut. A la partida dels Barroigs.

«la ciquia de la huerta» (*RFiscal 1921, 12r*).

Horta, lo camí de l´

«Camí de la Orta» (*Batlle 1703*); «Camí de la Horta» (*Capb. 1723, 6r*).

Horta d´amunt, l´

«en lo loch anotat en lorta damunt» (*MN 1411-1415*); «Item una part en lorta demunt del terme de Vilaverd» (*MN 1454-1461*); «a la orta demunt» (*MN 1563-1564*); «Partida de Horta de munt coneguda com Hort de Arquebisbe» (*Poca Batlle 1585*); «Horta de munt» (*Poca Batlle 1598*); «Horta de munt» (*Capb. 1723, 5r*).

El Capbreu ens diu que limita amb el camí de l´Horta.

Horta de l´arquebisbe, l´

«Partida de Horta de munt coneguda com Hort de Arquebisbe» (*Poca Batlle 1585*).

Horta de baix, l´

Part de regadiu que comprèn la part final de la zona de regadiu, és a dir, des del poble fins a l´última peça que es rega (V. Rosich 1994, p. 18).

«Horta de Bayx» (*Capb. 1723, 12r*).

Horta de baix, lo camí de l´

Du a l´Horta de baix.

Horta de dalt, l´

Part de regadiu que comprèn des del començament del regadiu fins al nucli de població de Vilaverd (V. Rosich 1994, p. 18).

«in horta superiori» (MN 1454-1461); «en lo terme de Vilavert horta de dalt y partida dels barroigs» (MN 1700-1712); «a la partida dita la horta de dalt» (MN 1714-1737); «la Horta de dalt» (Capb. 1723, 48r).

Horta de dalt, lo camí de l´

Du a l´Horta de dalt.

Horta de vall

«la qual es en lorta de vall» (MN 1411-1415); «vocata la horta de val» (MN 1521-1524); «in parte vocata horta de val» (MN 1542-1544); «Horta de vall» (Poca Batlle 1611); «La Horta de Vall» (Capb. 1723, 1r); «Ort de vall» (Amillament 1859).

El Capbreu ens diu que limita amb la sèquia dels Molins Nous.

Horta Jussana, l´

«en la partida vocata et nomenata en Horta Jusana» (LN 1399, 3r).

Hort de la Creu, l´

«Hort de la Creu o Hortets» (ApAmillament 1921).

Era una partida d´avellaners i sembradura de regadiu situada vora el nucli de Vilaverd, entre l´Hortot i el Curtó.

Hort de Santa Maria, l´

«Hort de Santa Maria» (Poca Batlle 1623).

Hortet, l´

«Hortet» (Amillament 1859).

Hortets, los

«Hort de la Creu o Hortets» (ApAmillament 1921); «»Partida Cabana o Hortets» (ApAmillament 1924).

Era una partida d´avellaners i sembradura de regadiu.

Hortot, l´

Entre el nucli de Vilaverd i el riu Francolí, a l´est del terme municipal.

Horts, la font dels

V. Solé 1999, p. 19.

Horts, lo camí dels

«Camino dels Horts» (DJAFoR 1970).

Du a la partida dels Horts.

Horts, los

Limita amb el camí de la Creu, la sèquia comuna i el camí de les Solades.

«Partida dels Horts» (*ApAmillament 1925*).

Horts de la Creu, los

«Item los horts de la Creu» (*MN 1454-1461*).

Hospitals

«Torrent o Hospitals» (*ApAmillament 1923*).

Hostal, ca l´

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa. Antigament, l´hostal de la vila estava en mans del Comú (V. Grau 1989, p. 196).

Hostal, la costa de l´

Es donava aquest nom a la part costeruda de carretera que es trobava després de passar el portal que donava entrada a la vila. El seu nom és originat pel fet que aquest tram de carretera transcorre paral·lel a l´antiga casa pairal de ca l´Hostal (V. Rosich 1996, p. 12).

Hostal, la masia de l´

A la dreta de la via fèrria i a la partida de la Sorteta, entre la masia del Joanàs i la masia del Conillo. Conservada. Era un hostal.

«Mas del Mesón» (Padró 1895).

Hostal, la tossa de l´

V. Cortiella 1982, p. 17. Situada dins la partida dels Alzinars i vora el Frau.

Hostal, l´era de l´

Situada al camí dels Alzinars.

Hostaler, l´alzinar de l´

És un tros dins la gran partida dels Alzinars, a mig camí entre Vilaverd i la Riba.

«Alsinà del Hostalé» (*Amillament 1859*).

Ignasi, ca l´

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Illes, lo pou de les

«Pou de Illas» (*Capb. 1723, 49r*).

Inglès

V.: *Anglès*.

«José Inglés Ollé» (*RCens 1934*).

Isern

«et Johanes Isern» (*LN 1388-1391, 21v*).

A Montblanc hi ha famílies amb aquest cognom.

Isern, lo mas d´

«in manso vocato Isern» (*LN 1388-1391, 33v*).

Jan, lo

«Juan Rosselló, apodado Jan» (*ApAmillament 1924*).

Jan, la mina del

Sèquia oberta en un terreny molt planer on van a parar les aigües del riu Francolí, molt a prop de l´Horta de baix i de dalt.

Jan, lo mas d´en

«Mas d'en Jan» (*Cadastre 1947*).

Janoi, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Marti Rossell, Junoy» (*Amillament 1859*).

Jep, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

Joanàs, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Joanàs, la masia del

A la dreta de la via fèrria i a la partida de la Sorteta, vora la masia de l´Hostal. Conservada.

Joanàs, l´hort del

Situat vora el nucli de Vilaverd, ja no en queda res.

Joanàs, lo corral del

Tocant al poble de Vilaverd. Conservat.

Joan del Llarg, l'era del

Situada a les Masies.

Joanill, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Joaquim, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Joro, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Joro, l'era del

Situada a les Masies.

Josepet, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

Just, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Just, lo mas d'en

Situat gairebé al final del camí de Rojals. Conservat.

«Lo Mas d'en Just» (*Cadastrre 1718*); «Mas d'en Just» (*Amillament 1859*); «Mas d'en Just» (*DJAFor 1957*).

Lasso, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Leonor, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Lilla, lo camí de

Du a Lilla, a l'est del terme municipal de Vilaverd.

Lola de les Vaques, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Llacuna, la

A l'esquerra de la carretera de Montblanc i al camí de les Planes.

«La Llacuna» (*Cadastrre 1947*).

Lladó

«Teresa Lladó Bargalló» (*RCens 1934*).

Llinatge existent a Vallclara, Valls i Reus com a nuclis més pròxims a Vilaverd.

Lladó, lo mas d'en

«Mas den Lladó» (*Padró 1895*).

Llarg, cal

Renom i nom de casa al carrer de l'Església, dins el clos tancat de Vilaverd. Tenia un trull (V. Rosich 1999, p. 20).

Llarg, la masia del

Tocant al riu Francolí i a la partida de les Barqueres, al nord-est del terme municipal. Conservada.

Llaurador

Al Fogatge de 1553 ja apareix un *Laurador* a Vilaverd, llinatge que ha perdurat fins l'actualitat.

«Johanes Llaurador, agrícola loci de Vilavert» (*Capb. 1610, 7r*).

Lledoner, lo

Aquest era el nom popular que, ja al segle XX, es donava al lloc que ocupava un lledoner centenari que estava arrelat al costat de la sèquia, per la part del Camí de baix, darrera les cases número 71 i 73 del carrer Major. El seu tronc era extraordinàriament gruixut i el conjunt del seu brancatge era tan alt i amb tanta ufana que fins i tot sobrepassava les teulades de les cases (V. Rosich 1996, p. 15).

Llémena, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Llepes, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Llimós, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Llopis

«Carmen Llopis Cortiella» (*RCens 1934*).

Cognom que duen unes quantes famílies de Montblanc. A Vilaverd no tenim notícia que el dugui cap família.

Llorens, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Lloret

«Ego Petrus Loret, filius Villaverdi» (*LN 1342*, 12v); «Manuel Lloret Llorca» (*RCens 1934*).

Llort

«Isidro Llort Vives» (*Cens 1890*); «Raimunda Llort Prats» (*RCens 1934*); «Pau Llort Pocerull, de Mont-ral (1753)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Llinatge ben arrelat al veí terme de Montblanc.

Lluc

«Magí Lluc Solé, de Castellserà» (V. Gual 1995b, any 1810, p. 20).

No és un cognom arrelat a la Conca de Barberà.

Llurba, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Maginet, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa. Magrinyà (V. Magrinyà 1982, p. 10-3) recull *Maiginieta*.

Maginet, l'era del

Situada a les Masies.

Maginet, les solades de

«Soladas de Maginet» (*Amillament 1859*).

Dins la gran partida de les Solades. Pertanyen a cal Maginet.

Maginet, lo corral del

Situat al portal de Missa. Conservat.

Maginet, lo mas de

Situat a la partida dels Bancals. Conservat.

Magrinyà

Cognom que duen algunes famílies de Vilaverd i de Lilla

«Pablo Magriñà Cartaña» (*Cens 1890*); «Rosa Magriñá Torrell» (*RCens 1934*); «Salvador Magrinyà Abelló, de Lilla (1765)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Maiparo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Major, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Malacara

«Pasqual Malacara» (V. Gual 1990, any 1859, p. 13).

Cognom originari d'Occitània que sembla originat en un renom (DCVB, s.v. Malacara).

Mal Torrent, lo barranc del

Separa pel sud-oest el terme municipal de Vilaverd del de Montblanc. El seu recorregut és paral·lel al camí del Mas de Nogués.

Mall, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mananes, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Manco, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mandado, lo

«Ramon Miró, Mandado» (*Amillament 1859*).

«Manola», ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Manolo» de l'Autopista, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Manset, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Manso, lo

«Joan Rossell, Manço» (*RCadastrre 1854*),

Manu, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Manya, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mar, lo pla de

Al damunt del torrent de la Braella.

«Pla de Mar» (*ApAmillament 1900*).

Marc

«Item l'ort de Pere Parch» (*MN 1454-1461*).

Llinatge estès al llarg del domini lingüístic català. A Montblanc tenim famílies amb la variant gràfica d'aquest cognom *March*.

Marc, l'hort de Pere

«Item l'ort de Pere March» (*MN 1454-1461*).

Marc, lo pla d'en

«lo pla d'en March» (*Cadastrre 1718*).

Marca, la font de la

A mig camí entre Vilaverd i Montblanc. Raja.

«La Font de la Marcha» (*Cadastrre 1718*); «Font de la Marca» (*Amillament 1859*).

Marí

«Petrus Marinus, baiulo» (*MN 1411-1415*).

A Montblanc hi ha algunes famílies amb aquest cognom.

Mariner

«Per Vilavert, Pere Mariner» (V. Cortiella 1982, any 1462, núm. 40).

Llinatge provinent de Vilaplana i estès al Camp de Tarragona en llocs com Valls. A Vilaverd no tenim notícia de cap família que el dugui en l'actualitat.

«Marín», cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Marió, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mariola, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Marisa, la font de

«loco vocato la font de maryça» (*MN 1454-1461*).

Marjondona, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Marquet, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Marquet, la casa

«Marc Abelló, casa Marquet» (*Comptes 1832*)

Marsal

«Aurelià Marsal Peris» (*RCens 1934*).

Llinatge que conserven en l'actualitat algunes famílies de Montblanc. A Vilaverd no és un cognom que hagi arrelat.

Martí

A Vilaverd hi ha en l'actualitat famílies amb aquest cognom. És present també a Montblanc i Valls.

«Petrus Martinus» (*LN 1391-1393, 37r*); «Gaspar Martí» (V. Gual 1995a, p. 13).

Martí Oller, lo corral de Jaume

«Corral de Jaime Martí Ollé» (*RFiscal 1921, 258r*).

Situat al carrer de les Masies.

mas

V.: **Berenguer de Cabrera, Català, *Besora, Clara, *Feixuc, Fuster, *Isern, Jan, Just, *Lladó, Maginet, Nogués, Patot, Roig, Ronyinós, Solans de baix, *Víctor.*

Mas, del

«Nos Petrus et Catarina, uxor, dicti del mas habitatoris termini ville Veridis» (*MN 1606-1617*), «Antonius Carbonell del mas terme y parroquia ville Viridi» (*MN 1606-1617*); «Jaume Soler, del Mas» (*Capb.1631*); «Brunu Solé, del Mas» (*Cadastre 1718*); «Josep Solé, del Mas» (*RCadastre 1775*); «Juan Serra, del Mas» (*RCadastre 1775*).

Mas de dalt, la cova del

V. Cortiella 1982, p. 17. Situada dins la partida de les Garrigues.

Mas de la Clara, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mas de Janoi, la palanca del

Aigües avall del riu Francolí (V. Rosich 1996, p. 16). El mot palanca l'hem d'entendre com a passera de fusta per creuar el riu.

Mas de Janoi, lo camí del

Camí de carro que du aquest mas.

Mas de l'Huguet, la cova del

V. Cortiella 1982, p. 17. Situada dins la partida de les Garrigues.

Mas d'en Català, lo camí del

Du al mas d'en Català.

«ab lo Camí de la Serra o del mas de Cathalà» (MN 1700-1712).

Mas d'en Just, la font del

Situada al mas, raja abundant aigua.

Mas d'en Just, lo torrent del

Surt gairebé del poble i va a parar al mas d'en Just.

Mas de Nogués, lo camí del

Paral·lel al barranc del Mal Torrent, al sud-oest del terme municipal. Separa el de Vilaverd del de Montblanc.

Mas d'en Roig, la font del

Situada a mig camí de Rojals. Actualment raja.

Mas de Solans, la sèquia del

«a tremontana ab lo camí de pena Roja y a solixent ab la siquia del mas del mas de Solans» (MN 1700-1712).

Era una conducció d'aigua aprofitada pel mas.

Masdéu

«Francesc Masdéu, fadrí» (V. Gual 1995a, p. 14).

És un llinatge arrelat a Alforja, l'Albiol, la Febró, Valls, la Selva del Camp i a Montblanc (DCVB, s.v. Masdéu).

masia

V.: *Batalla, Call, Camil·la, Claver, Conillo, Esqueixalat, Faldilles, Falet, <<Fermin>>, Forner, Garran, Hostal, Joanàs, Llarg, Massip, Metge, Pelegrí, Quimet, <<Rico>>, Torres, Vica del Pauló.*

Masia, de la

«Ego Petrus Vellet major dictus de la Masia» (*MN 1606-1617*); «Isidro Cases de la masia pagès de Vilavert» (*MN 1700-1712*); «Bruno Solé, de la Masia, de Vilaverd» (*Batlle 1703*).

Masia del Falet, el tomb de la

Tomb tancat i perillós que tenia l'antiga carretera abans de seguir pel traçat sinuós damunt el Francolí que reseguia la muntanya (V. Rosich 1996, p. 13).

Masies, les

Partida de terreny al voltant de les Masies, sector del poble situat a l'esquerra de la via fèrria.

«Las Masias» (*RFiscal 1921, 220r*); «Masias o Pleta de Baix» (*ApAmillament 1925*).

Masies, lo camí de les

Du a la partida de les Masies.

«Camino de las Masias» (*RFiscal 1921, 279r*).

Masies, lo carrer de les

«Calles: Masias» (*Padró 1867*); «Calle de las Masias» (*RFiscal 1921, 88r*).

Masies, lo torrent de les

Baixa per la partida de les Masies.

«Torrente de las Masias» (*RFiscal 1921, 89r*).

masieta

V.: *Bregues*.

Masos, lo carrer dels

«Calle Masos» (*RFiscal 1921, 281r*).

Massager

«Ego Anthonius Massager, loci ville Viridis» (*MN 1569-1586*); «Johani Masager» (*MN 1606-1617, 6v*).

No és un llinatge que hagi arrelat a Vilaverd ni a altres llocs de la Conca de Barberà.

Massip

«Ramona Masip Ferré» (*Cens 1912*).

Igual que *Massager*, és un cognom que no ha arrelat ni a Vilaverd ni a la resta de la Conca.

Massip, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Massip, la masia d'en

«la masia d'en Masip» (*Capb. 1723, 27r*).

El Capbreu ens diu que és situada al bosc de Vilaverd.

Mateu

En l'actualitat unes quantes famílies de Vilaverd duen aquest cognom arrelat a altres llocs de la Conca com Montblanc.

«Antonia Mateu Torrell» (*Cens 1912*).

Mateu, lo pont de

Aquest pont era un antiga construcció romànica d'un sol ull, de l'amplada d'un camí carreter i amb unes baranes de paret de pedra coronades amb un gruixut passamà de pedra tallada. Anava d'una banda a l'altra del torrent de les Masies i per sobre passava una carretera. Aquesta construcció es va volar el mateix dia i amb les mateixes circumstàncies que el pont de l'Estret. El govern franquista en va construir un de nou al mateix lloc (V. Rosich 1996, p. 12).

Mateua, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mau, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Menut, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mercader

«Laureano Mercadé» (*Cens 1912*).

A Montblanc existeixen en l'actualitat algunes famílies amb aquest cognom.

Mercader, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mercé

«José Mercé Ollé» (*Cens 1890*).

És un cognom que no ha arrelat a la Conca de Barberà però sí a nuclis de l'Alt Camp com Valls.

Merletes, les

És la partida de garriga i secà més al nord del terme municipal, vora l'Arenal.

«Merletas» (*Amillament 1859*); «Merletes» (*DJAFor 1934*).

Merletes, lo camí de les

«Camino de les Merletes» (*Cadastrre 1947*).

Du a la partida del mateix nom.

Merlo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Merlo, l'era del

Situada al capdavall del poble.

Merlo, lo bosc del

A sota de la partida de la Canalissa. Separa el terme municipal de Vilaverd del de Montblanc.

Messell, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Messell, lo

A l'inici del camí de Rojals i vora el nucli de població. Conservat.

Messell, lo camí de

Paral·lel al camí de Rojals, a l'esquerra del poble de Vilaverd.

Messell, lo torrent del

Baixa vora el mas de Messell. V. Cortiella 1982, p. 157.

Mestre

A Montblanc trobem en algunes famílies la variant *Mestres* i a Santa Coloma de Queralt coexisteixen les dues formes: *Mestre* i *Mestres*. Al Fogatge de 1553 trobem aquest cognom a Vilaverd.

«Capitols Matrimonials de Toni Mestre y Joana Ferrera» («*MN 1569-1586*»); Pere Mestre Tous, de Cabra del Camp (1797)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Mestre, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Metge, la masia del

Situat a la partida de les Pletes, sota del camí de Rojals. Conservada.

mina

V.: *Jan*.

Mions, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Miquel

«Pere Miquel» (*Cadastra 1718*); «Isidro Miquel Piñol, jornalero» (*Padró 1871*).

No és un cognom que hagi arrelat a Vilaverd però sí al nucli veí de Montblanc.

Miret

Al Fogatge de 1553 trobem aquest cognom a Vilaverd que ha perdurat fins a l'actualitat.

«Petrus Miret agricultor» (*MN 1521-1524*); «Pere Miret» (*Poca Batlle 1564*); «Ego Petrus Miret» (*MN 1563-1564*); «foren pares espirituals los honorables Joseph Miret» (*MN 1662-1663*); «Josep Miret» (*Cadastra 1716*); «Rosa, vidua Miret, casa lo Rey» (*Comptes 1832*); «Josep Miret, Rey» (*Amillament 1859*); «Josep Miret» (V. Gual 1995a, p. 14).

Miret, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Miret, lo racó de

«lo racó dit de Miret» (*Cadastra 1716*).

Miró

Cognom arrelat a Vilaverd com ho demostren les mencions documentals aportades.

«la honesta Magdalena Miró filla del dit Jaume Scoté» (*MN 1662-1663*); «Magí Miró, dit del Rech» (*Batlle 1703*); «Ramon Miró, pages de Vilaverd» (*Capb. 1723, 21r*); «Josep Miro» (*Capb. 1723, 24r*); «Josep Miró, Bruna» (*Amillament 1859*); «Magin Abelló y Miró» (*Elecciones 1870*); «María Miró Balsells» (*Cens 1912*); «Josep Miró Farré, de Vallverd (1757)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Miró Cortiella, lo corral de Joan

«Corral de Juan Miró Cortiella» (*RFiscal 1921, 290r*).

Missa, lo portal de

Aquest nom es correspondria a la plaça que hi ha davant de l'església. Per una part la plaça estava situada a la banda exterior del segon portal que donava entrada a la vila antiga i, per un altra, el portal de l'Església estava també obert a la plaça (V. Rosich 1996, p. 14).

V. *Abeurador, lo carrer i portal de l'*

Mitja lluna, la

Tot just passant el porxo del Call ens trobem amb la cruïlla del carrer de la Font amb el carrer de la Vila. En aquest indret trobem les parets de dues façanes de casa Magines que formen una cantonada amb xamfrà. La part baixa d'aquesta cantonada estava protegida per les dues meitats d'una mola de molí posades l'una damunt de l'altra i arrambades a la paret. El semicercle format per les parets de la mola va ser denominat popularment mitja lluna. (V. Rosich 1996, p. 13).

Mixoner, lo

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Joan Rossell, mixoné» (*RCadastre 1854*),

Mola, lo coll de la

«Coll de la Mola» (*RecanaLRiba 1819, 7r*).

molí

V.: *Antoni Castelló, *Berenguer de Palamós, Call, *Centelló, *Firnó, Font Gran, *Forn, *Guillem Huguet, *Joan de Vilagrassa, *Mur, *Muro, *Na Costa, *Planella, *Víctor, *Vilaverd.

Molí, del

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Molí, la sèquia del

Es refereix a la del Molí de baix.

«Solanes limita amb la sequia del molino» (*ApAmillament1920*).

Molí, lo camí del

Du al Molí de baix.

«Solanes limita Camino del molino» (*ApAmillament1920*).

Molí, lo torrent del

«in parte vocata al torrent del molí» (*MN 1542-1544*).

Es deu referir al Molí de baix.

Molí de baix, del

Situat davant l'entrada de cal Musté.

«Pau Oller dit del Molí de Baix, pagès de la vila de Vilavert» (*Capb. 1723, 27r*).

Molí de baix, lo carrer del

«lloch de Vilavert al carrer del Moli de baix» (*MN 1700-1712*).

Molí de Guerau, la sèquia del

«ab la ciquia del molí de guerau» (*MN 1411-1415*).

Molí de Llorac, lo camí de

Es refereix al molí de Llorac situat a Lilla. Estava a la partida del mateix nom. Limitava a migdia amb el riu Francolí i a solixent amb les terres del mas de l'Andreu Abelló (V. Grau 1989, p. 94).

«Lo camí que va a Llorach» (*Cadastre 1718*).

Molí d'en Víctor, lo

«Molí d'en Victor» (*ApAmillament 1925*).

L'amillament indica que aquest nom era una finca de conreu. Probablement hi va haver un molí en aquest lloc.

Molina, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Moliner, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Molí Nou, lo

«harena lo molí nou» (*MN 1563-1564*).

Molins, la sèquia dels

«a migdia ab la síquia del Molins» (*MN 1700-1712*); «ab la síquia comuna dels Molins» (*MN 1714-1737*); «Barqueras, limita acequia de los molinos» (*ApAmillament 1924*).

Molins Nous, la sèquia dels

«ab la cèquia dels Molins» (V. Cortiella 1982, any 1282, núm. 17); «Sèquia dels Molins Nous» (*Capb. 1723, 1r*).

Molins Nous, los

«Partida dels Molins Nous» (*Cadastra 1718*).

Moncosí

«Rosa Moncusí Juncosa» (*RCens 1934*).

A Montblanc i a Valls és un cognom que el duen algunes famílies.

Monges, la font de les

A l'esquerra del camí de servitud, concretament a la partida de les Solades. Actualment raja.

Monjo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Montblanc, la carretera de

«Carretera que va a Monblanc» (*Llibreta 1788*); «Carretera de Montblanch» (*RFiscal 1921, 1r*).

És l'antiga carretera que unia Montblanc amb Reus i que, fins fa unes dècades, passava per dins del nucli de població.

Montblanc, lo camí de

És un antic camí de carro que uneix Vilaverd amb Montblanc.

«y a ponent ab lo camí de Montblanch» (MN 1606-1617); «una pessa de terra dita les closes al camí de Montblanch, la quadra del dilluns» (MN 1714-1737); «Camino de Montblanch a Vilaverd» (Cadastre 1947).

Montblanc, lo camí vell de

V.: *Montblanc, lo camí de.*

«el camí vell de Montblanch» (Capb. 1723, 42r).

Montbrió

«Bernardus de Montebrione» (LN 1358-1359, 32r).

Cognom derivat del topònim *Montbrió de la Marca*, vila d'uns quaranta habitants de la Conca de Barberà.

Montgoi

A sobre del camí de Rojals. És un garrigar.

«en la partida dita del Mongoy» (MN 1700-1712); «Partida de Montgoi» (*Poca Batlle 1495*); «partida de Mongoy» (Capb. 1723, 18r); «Mongoy limita con camino de Rojals» (*ApAmillament 1922*).

Ermita de Montgoi. Foto: MARTÍ TORRELL POCH

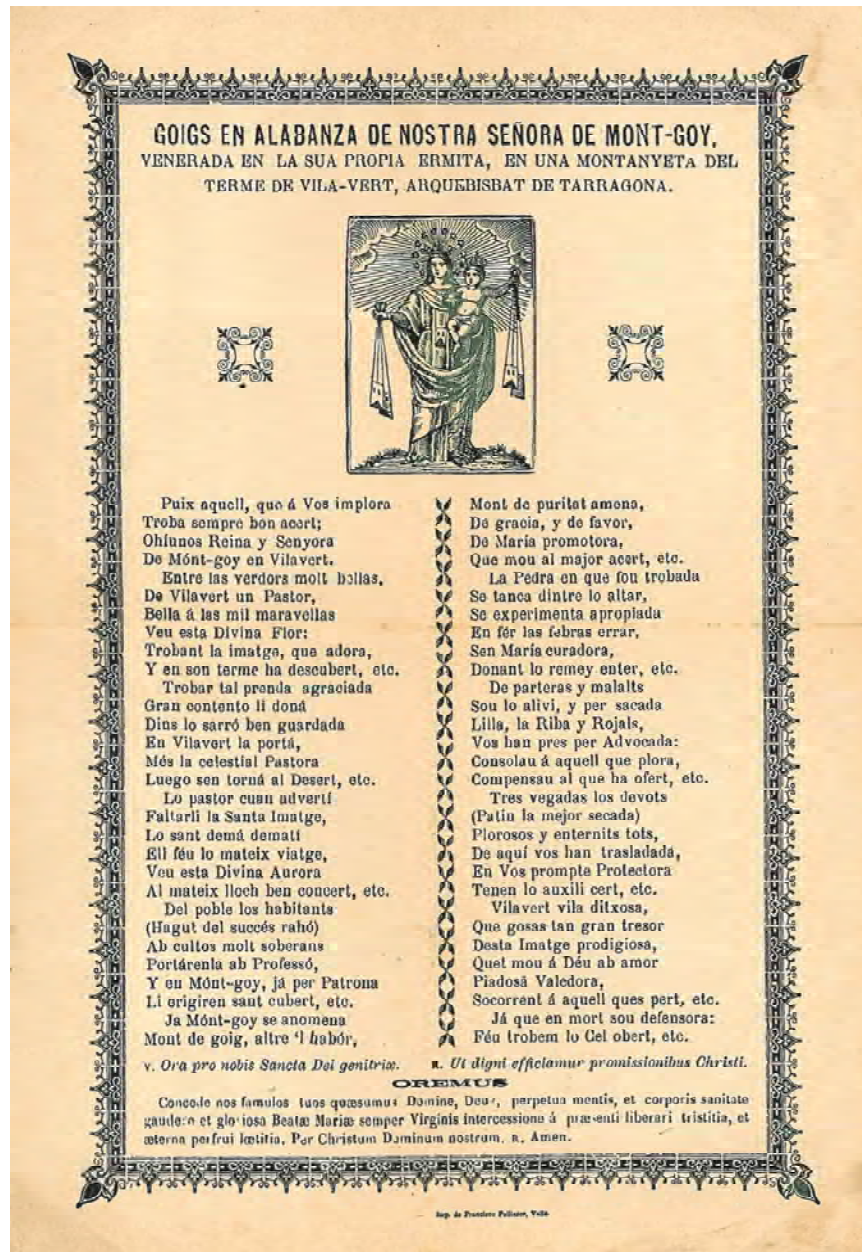
Montgoi, la vinya de

«Item la vinya de Montgoi» (MN 1454-1461).

Montgoi, l'ermita de

És sens dubte el lloc més típic i pintoresc de la vila. La seva situació, al costat del nucli de població i a sobre d'un turonet, convida a anar-hi a peu. No s'hi celebra missa excepte la festa major de Sant Cristòfor (10 de juliol), la de l'hivern, dilluns de Pasqua i un diumenge al mes (V. Magrinyà 1982, p. 10-9).

«beneficiat de la capella de muntgoy» (MN 1411-1415); «la ermita de Mongoy» (Llibreta 1788); «Ermita de Nuestra Señora del Mongoy» (RFiscal 1921, 331r).

Goigs a la Mare de
Déu de Montgoi

Montgoi, lo barranc de

V.: Montgoi, lo torrent de.

«Barranco de Mongoy» (*Llibreta 1788*).

Montgoi, lo camí de

Du a l'ermita de Montgoi.

«Lo Camí de Mongoy» (*Cadastrre 1718*); «El camí que va a la capella de Nostra Senyora de Mongoy» (*Capb. 1723, 33r*); «Camino dels Mongoys» (*Cadastrre 1947*).

Montgoi, lo pont de

«Tres cortons al Pont de Montgoi» (V. Cortiella 1982, any 1282, núm. 10).

Montgoi, lo torrent de

Baixa pel cantó de l'ermita de Montgoi.

«en lo torrent de mungoy» (*MN 1411-1415*); «item torrent monte gaudi» (*MN 1454-1461*); «a tramontana ab lo torrent de Mongoy» (*MN 1714-1737*); «lo torrent de Montgoi» (*Capb. 1723, 27r*); «lo Torrent de Montgoi» (*Llibreta 1835*); «Freginals limita Torrent Mongoys» (*ApAmillament 1923*).

Montgoi, lo tossal de

«Lo Tossal de Mongoy» (*Cadastrre 1718*).

Tossal on està construïda l'ermita de Montgoi.

Montgoi de Salvat

«Mongoy de Salvat limita al oest amb el camino de Casteñarut» (*ApAmillament 1924*).

Montgoi Gran, lo

És un tros dins la gran partida de Montgoi.

«Montgoy gran» (*DJACadastrre 1949*).

Montserrat

«José Monserrat y Andreu» (*Eleccions 1870*); «María Montserrat Rossell» (*RCens 1934*).

A Santa Coloma de Queralt i a Valls hi ha famílies amb aquest cognom.

Moragues, les solades de

Dins la gran partida de les Solades.

«Suladas de Moragas» (*Amillament 1859*).

Moré

«Agustí Moré» (*Cadastrre 1716*).

En l'actualitat no és un cognom que hagi arrelat en cap poble de la Conca de Barberà.

Morell

«Carles Morell, vidu» (V. Gual 1995a, any 1683, p. 14).

És un cognom molt estès a la ciutat de Valls.

Moret, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Moster

Llinatge present a Vilaverd i que ha perdurat fins a l'actualitat com al nucli veí de Montblanc.

«Isidro Moster y Maria Moster y Vendrell cònjuges del lloch de Vilavert» (*Capb.* 1720, 185v); «Isidre Moster, pagès de Vilaverd, viduo de Maria Vendrell» (*Capb.* 1723, 23r); «Pere Musté Solé, propietari» (*Padró* 1871); «Carmen Musté Alsina» (*Cens* 1912).

Moster, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Moster, l'hort de

Vora el nucli de Vilaverd en direcció a Montblanc.

<<Muchacho>>, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Muntanyès, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Mur, lo molí del

V. Cortiella 1982, p. 157. Era un molí draper situat a la ribera del Francolí.

«lo molí del mur et lo molí del forn» (*LN* 1358-1359, 50r).

Muralla, la

«y ab la muralla avall» (V. Cortiella 1982, any 1539, núm. 41); «La Muralla» (*Capb.* 1723, 30r).

El Capbreu del segle XVIII es refereix a l'antiga muralla del poble.

<<Murciano>>, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Nadal

«Ego Jacobus Nadal, agricultor loci ville Viridis» (*MN* 1563-1564); «Nos Jacobus Nadal et Ludivicus Buada habitatoris ville Veridis» (*MN* 1606-1617).

El trobem a Montblanc i a Valls.

Nebot, la font del

Situada a la dreta de la cova del Drac, a la partida del Solans.

Negret Catxele, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Negret, lo

«Martí Cartaña, nagret» (*RCadastre 1854*),

Nogués

«Rosa Nogués Cartaña» (*Cens 1912*); «Francesc Nogués Torrell, de Rojals» (V. Gual 1995b, p. 20).

A Montblanc hi ha algunes famílies amb aquest cognom.

Nogués, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Nogués, lo mas de

A la partida del Pinatell. Pràcticament enrunat.

Nuri Flor, ca la

V. Magrinyà 1983, p. 10-3.

Òdena

És un cognom present a Vilaverd des de fa segles. Francesc Cortiella i Òdena (1933-1987) fou un il·lustre historiador de Vilaverd amb aquest cognom.

«Johanes Òdena, dicti loci viridis» (*MN 1521-1524*); «Joan Òdena, pagès de Vilaverd» (*Poca Batlle 1542*); «Gabriel Òdena, dictus de la plasa» (*MN 1606-1617*, 8r); «lo honrad Bernat Òdena pagès del lloc de Vilaverd» (*MN 1662-1663*); «Marian Òdena» (*Capb. 1723*, 26r); «Josep Òdena, Regañós» (*Amillament 1859*); «Estevam Alsina y Òdena» (*Eleccions 1870*); «Rosa Òdena Rossell» (*RCens 1934*); «Josep Òdena, fadrí» (V. Gual 1995a, p. 14).

Òdena Folc, la pallissa de Ramon

«Pajar de Ramon Òdena Floch» (*RFiscal 1921*, 93r).

Dins el nucli de població.

Òdena Folc, lo corral de Pere

«Corral Pedro Òdena Folch» (*RFiscal 1921*, 259r).

Olier, ca l'

Nom i renom de casa. V. Solé 1999, p. 102.

Oliva

«Magín Batlle y Oliva» (*Eleccions 1870*).

A Montblanc i a Valls és un cognom que el duen en l'actualitat algunes famílies.

Olivaret, l'

Horts tocant al riu Francolí.

«Lu Olivaret» (*Amillament 1859*).

Oliver, lo pla d'

Elevació del terreny a sobre del camí de les Planes.

«Pla de Olivé» (*Amillament 1952*).

Oliveres

Llinatge existent a Vilaverd i a Valls.

«Joseph Oliveras Farré» (Padró 1871); «Concepción Oliveras Galofré» (RCens 1934); «Clos per Guillem d'Oliveres, notari de Vilaverd» (V. Cortiella 1982, any 1282, núm. 9); «Miquel Oliveres Moix, de Blancafort (1810)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Oluges

«Baltasar Oluges, vidu, teixidor de lli» (V. Gual 1995a, any 1672, p. 14).

Cognom relacionat amb el topònim de les Oluges (la Segarra).

Oller

El du en l'actualitat alguna família de Vilaverd, i també d'Alcover i Valls.

«Venda feta per Guillem Olier a Pere Olier» (V. Cortiella 1982, any 1539, núm. 41); «Salvatoris Oller, textor loci de Vilaverd» (Capb. 1610, 1r); «Nos Petrus Oller, minor» (MN 1454-1461); «Pau Oller, pagès de Vilaverd» (Capb. 1723, 10r); «Joan Oller, Pipon» (Amillament 1859); «Antònia Ollé Andreu» (RCens 1934).

Oller, la pallissa de Pau

«Pallissa de Pau Oller» (Capb. 1723, 32r).

Oller, la pallissa de Ramon

«Pallissa de Ramon Oller» (Capb. 1723, 16r).

Dins el nucli de població.

Oreneta, lo toll de l'

Toll del Francolí ple d'aigua neta i clara concorregut els estius per banyistes (V. Rosich, p. 17).

Paiana, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Paiana, l'hort de la

Era un hort que estava situat a la sortida nord del nucli de Vilaverd.

palanca

V.: Mas de Janoi, Planes.

Palau, lo carrer del

V. Tupinot, lo racó del.

«Calles: Palau» (Padró 1895); «Calle del Palau» (RFiscal 1921, 193r).

«Palas», cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Martí Òdena, Palas» (*Amillament 1859*).

Pallaire, ca

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

Pallana, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

pallissa

V.: **Bonaventura Callau, Camil-la, *Emili Vilà Miró, *Jaume Vilar, *Joan Andreu Cartanyà, *Joan Pinyol Solanes, *Joan Rossell Gil, Josep Panedés Miquel, *Magí Abelló Solé, *Martí Robuster Cartanyà, *Maties Alsina Cortés, *Maties Batlle Rossell, *Pau Oller, Ramon Cartanyà Cervera*

Pallissa de dalt, la

«Pallissa de dalt» (*Libreta 1835*).

Situada a dins del nucli de població.

Pàmies

A Vilaverd és un cognom arrelat en l'actualitat, com en el veí lloc de la Riba i a Rojals.

«Francisco Pàmias y Vendrell» (*Eleccions 1870*); «Salvador Pàmies Fort» (*RCens 1934*).

Panadés Miquel, la pallissa de Josep

«Pajar de Jose Panadés Miquel» (*RFiscal 1921, 300r*).

Pantalonots, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Panxeta, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Parada, la

V.: *Parades de la Vila, les*.

«La Parada» (*Amillament 1859*).

Parades, les

V.: *Parades de la Vila, les*.

«Partida Parades» (*ApAmillament 1950*).

Parades de la Vila, les

En aquesta partida hi ha cabanes de pedra seca (V. Rosich 1995, p. 12). Situada al final del camí de les Planes, és també coneguda com *la Parada* o *les Parades*.

«Paradas de la Vila» (*Amillament 1859*); «Parades de la Vila» (*ApAmillament 1925*).

Paradetes, les

Entre el nucli de població i la via del tren, a la vora de la Sorteta.

«Alsinàs o Paradetes» (*ApAmillament 1950*).

Pardal, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Paret nova, la

Horta vora el riu Francolí situada al límit dels termes municipals de Vilaverd i Montblanc.

«la Paret nova» (*Libreta 1788*).

Parra, de la

«Joan Cartanyà, dit de la parra» (*Poca Batlle 1577*).

Parrot, casa

«Maria Solé, casa Parrot» (*Comptes 1832*).

Parxeli, lo

«Josep Miró, Parxeli» (*RCadastre 1854*),

Pascolí, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Martí Camell, Pascoli» (*Amillament 1859*).

Passeres, les

Aigües avall del riu Francolí (V. Rosich 1996, p. 16). Lloc habilitat per traspasar el riu.

Pastora, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pastoret, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pasturell, cal

Renom i nom de casa.

«Ramon Roig, casa Pasturell» (*Comptes 1832*).

Patefa, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Patete, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Patetis, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Patirem, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Patot, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

(V. Magrinyà 1982, p. 10-3) recull *Patota*.

Patot, lo mas

Situat a la partida de la Sort de vall. Conservat.

Patró, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pau Batalla, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pauet del rei, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Paula, de la

«Pere Oller, de la Paula» (*Amillament 1859*).

Pauló, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.
«Joan Andreu, Paulo» (*RCadastre 1854*),

Paupinyol, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pedra, la creu de

Es donava aquest nom a l'entrada del poble per la banda de Montblanc pel fet d'haver-hi una artística creu de ferro forjat col·locada sobre un capitell. Aquest monument es va erigir a la cruïlla de tres camins: la carretera (l'antiga Via Aurèlia), el Camí de Baix i el camí dels Horts, a l'esquerra de la sèquia de l'Horta de Dalt i de Baix (V. Rosich 1996, p. 15).

Pedrol

A Vilaverd és un cognom existent des de fa segles com a Montblanc i Valls. Al Fogatge de 1553 apareix a Vilaverd.

«Ego Stephanus Padrol, loci ville Viridis» (*MN 1563-1564*); «Quod Joannis Pedrol» (*MN 1662-1663*); «Ramon Padrol» (*Cadastre 1718*); «Confessió de Ramon Pedrol, pagès de Vilavert» (*Capb. 1779, 32r*).

Pedrol, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pedrol, l'era del

Situada a les Masies

Peixera, la

«les aygües de la pexera de Vilavert» (V. Cortiella 1982, any 1263, número 8).

La peixera era un mur de contenció fet de pedres i troncs per desviar el curs del riu vers un molí o séquia.

Peixera, lo coll de la

Vora el riu Francolí i la partida del Comú, al nord del terme municipal.

«Coll de la Peixera» (*Poca Batlle 1613*); «Coll de la Paixera» (*Cadastre 1718*); «lo coll de la Peixera» (*Capb. 1723, 42r*); «Coll de la Peixera o Plans» (*ApAmillament1920*).

Pelat

«Pau Òdena, Pelat» (*Amillament 1859*).

Pelegrí, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pelegrí, la masia del

Al final d'un camí de servitud i vora el riu Francolí, a l'extrem nord-est del terme municipal. Conservada.

Pell, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pellaire, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pellicer

Cognom que ja apareix a Vilaverd al Fogatge de 1553.

«Petrus Pelliser» (*MN 1606-1617*, 5r); «Jesintu Pallissé» (*Cadastre 1718*); «Pere Pallisser, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723*, 25r).

Penedès

«Pablo Panadés y Cartaña» (*Eleccions 1870*); «Lluís Penedès Vilà, de la Guàrdia dels Prats (1754)» (V. Gual 1995b, p. 19).

Llinatge present a Valls i a Montblanc.

Penyaroja, lo camí de

«a tremontana ab lo camí de pena Roja y a solixent ab la siquia del mas de Solans» (*MN 1700-1712*).

Estaria situat vora el mas de Solans. El seu record s'ha perdut en l'actualitat.

Pep de Reus, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pep de Senan, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pepa, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pep de Senan, corral del

Situat a les Masies. Conservat.

Pepito del Forn, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

<<Pequenyo>>, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Perdigó, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Perdiguer, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Perdiu, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Peredinar, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pereloro, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Perera, la

V.: *Fraginals, los*.

«vocata la Parera» (MN 1454-1461); «Parera o Freginals» (ApAmillament 1932).

Perica, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pericon, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-3. Renom i nom de casa.

Pericon, la costa del

Situada a la partida de les Guixeres.

Pericon, la guixera del

V.: *Guixeres, les*.

Pericotes, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Perxeli, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pesqueres, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Peto, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pi, del

«Joanes Soler, del Pi, agrícola, loci Vilavert» (*Capb.1631*); «Joan Solé, del pi» (V. Gual 1998b, p. 19).

Pigall, lo

«Maria Òdena, dit lo pigall de Vilavert» (*MN 1700-1712*); «Miquel Òdena, pigall» (*Cadastre 1718*); «Jaume Montserrat, pigall» (V. Gual 1998b, p. 19).

Pinyol Solanes, la pallissa de

«Pajar de Juan Piñol Solanes» (RFiscal 1921, 306r.).

Piles

«Ego Laurencius Pilles, agricultor loci viridis» (*MN 1521-1524*).

Al Fogatge de 1553 trobem un llinatge *Piles* a Vilaverd que ben bé podem identificar amb l'anotació documental d'uns anys abans.

Pimpolles, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pinetell, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa. Possiblement es tracti d'una família oriünd del llogarret de Rojals.

Pins Alts, los

A la punta sud del terme municipal, vora el riu Brugent. Són terrenys de conreu.

Pinyol

És un cognom que en l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd i de Montblanc. Pere Piñol, pages de Vilaverd» (*Capb. 1723, 17r*); «Marti Piñol pages de la vila de Vilavert» (*Capb. 1779, 15v*).

Pipon, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Joan Oller, Pipon» (*Amillament 1859*).

Piquello, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Piquera, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pixerrí, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

pla

V.: *Mar, *Marc, Oliver, Viver.*

Pla

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Nos Jacobus Plano» (*LN 1399, 12r*).

plaça

V.: *Barrabet, Constitució, Dr. Cartanyà, Església.*

Plaça, de la

«Gabriel Òdena, dictus de la plasa» (*MN 1606-1617, 8r*); «ab Pere Andreu dit de la plaça» (*MN 1700-1712*); «Andreu, de la Plassa, pagès i traginer» (*Cadastre 1716*); «Gabriel Òdena, de la plaça» (V. Gual 1998a, p. 20).

Plaça de l'església, la

És la plaça de l'Església.

«prop la plaça» (*MN 1411-1415*); «Termena ab la plaça» (V. Cortiella 1982, any 1539, núm. 41); «dicti loci in parte dicta la placa» (*MN 1662-1663*); «La Plasa» (*Capb. 1723, 30r*); «Plaza» (*Padró 1867*).

Pla de Marc, lo

A sota el camí de Rojals, a l'extrem oest del terme municipal.

Pla d'Olivé, lo camí del

Du al pla d'Olivé.

«Camino del Pla d'Olivé» (*Cadastre 1947*).

Plana, planes

V.: **Diumenge, *Domènec, *Domenya, *Ponts, Riu, Roca, *Vilaverd.*

Plana

«Ego nos Gabriel Plana» (*MN 1569-1586*); «Joseph Plana Ribé, del Pla (1807)» (V. Gual 1995b, p. 19).

És un cognom predominant a Valls, però no a la Conca de Barberà.

Plana, la

«petiam terra nominata la Plana» (*Capb. 1610*, 8v); «terra campam, vocatam la Plana» (*Capb. 1631*); «Plana» (*Amillament 1859*).

V. Solé 1999, p. 20.

Plana, la serra de la

«Serra de la Plana» (*RecanaLRiba 1819*, 2r).

Plana, lo camí de la

«a migdia ab lo camí vehinal o de la Plana» (*Capb. 1779*, 13r).

Planell, lo

«Lo Planell, horta del Dilluns» (*Cadastre 1718*).

Planella, lo molí de la

V. Cortiella 1982, p. 35. Documentat ja al segle XIII.

Planes, les

Terra de regadiu i de vinya i oliveres, al nord-oest del terme municipal.

«in parte vocata les Planes» (*Capb. 1610*, 9r); «in partida de les Planes» (*Capb. 1631*); «Planas o Quadra de Santas Creus» (*Llibreta 1835*); «Planas limita al sur Camino de las Costas» (*ApAmillament 1916*). «Comun o Planas» (*ApAmillament1920*); «Partida de Santes Creus o las Planas» (*ApAmillament 1925*); «Planas» (*ApAmillament 1932*).

Planes, la palanca de les

Aigües avall del riu Francolí (V. Rosich 1996, p. 16).

Planes, la sèquia de les

«A síquia de las Planas» (*Llibreta 1835*).

Sembla que cal identificar-la amb la sèquia de les Planes de Santes Creus.

Planes, lo camí de les

Surt a l'esquerra de la carretera de Montblanc a Reus. Creua toda la part de secà i garriga del terme municipal.

«a sol ixent ab lo camí de les Planes» (*Capb. 1720*, 187v); «Planas, limita camino de las Planas» (*ApAmillament1920*).

plans

V.: **Santes Creus*.

Plans, lo camí dels

Du a la partida dels Plans.

Plans, los

Situada a sobre del camí de les Planes. En aquesta partida hi ha cabanes de pedra seca (V. Rosich 1995, p. 12).

«troç de terra que es als Plans» (MN 1411-1415); «lo terme de Vilaverd a la part dita los plans» (MN 1700-1712); «Coll de la Peixera o Plans» (ApAmillament1920).

Plans de baix, los

«Plan de baix» (Amillament 1859).

Pleta, la

V.: *Pletes, les*.

«La Pleta» (Cadastre 1718); «La Pleta» (ApAmillament 1925).

Pleta, lo torrent de la

Baixa per la partida de les Pletes.

«Pleta, limita Torrent de la Pleta» (ApAmillament 1925).

Pleta de baix

«Masias o Pleta de Baix» (ApAmillament 1925).

Dins de la partida de les Pletes.

Pletes, les

«Pletes» (ApAmillament 1910); «las pletas» (Amillament 1859).

És un terreny d'oliveres a sota del camí de Rojals. També coneguda com *la Pleta*.

Ploma, la

Lloc situat a dos quilòmetres de Vilaverd on xafaven la ploma dels pollastres per fer pinso.

Poble, la font del

Situada a la sortida del poble en direcció a la Riba.

Polaines, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Pomacià, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Poneia, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa. Magrinyà (V. Magrinyà 1982, p. 10-3) recull *Ponea*.

Poneia, lo corral del

Situat a les Masies. Conservat.

pont

V.: Coletes, *Eres, Estret, Ferro, Forques, Mateu, *Montgoi, Rei.

Pont, la vinyeta del

«Viñeta del Pont» (*Amillament 1859*).

Pont, lo

Un document dipositat a l'Arxiu Històric de Tarragona (AHT) determina l'existència de la construcció l'any 1758 d'un pont que creuava el riu Francolí al terme municipal de Vilaverd (V. Sánchez 1997, pp. 55-59).

«El Pont» (*Amillament 1859*).

Pont, lo camí del

Es refereix al pont de les Forques.

«Camino del Puente» (*ApAmillament 1927*).

Pont, lo carrer del

Situat al final del poble en sentit la Riba.

«Calle del Puente» (*Padró 1871*); «Calle del Puente» (*RFiscal 1921*, 108r).

Placa a l'inici del carrer del Pont.
FOTO: JOSEP M. CARRERAS VIVES

Pont de les bledes, el

«Partida del Pont de las Bledes» (*Cadastrre 1718*).

Pont de Montgoi, lo

«d'una altra part en la Coma del Pont de Mongoy» (V. Cortiella 1982, any 1282, núm. 11).

Pontet, lo

Es donava aquest nom a una estreta llosa de pedra basta que estava col·locada per damunt de la canal de la sèquia per facilitar el pas dels vianants que es dirigien a les casetes des del Camí de baix. L'any 1940 l'empresa que va reconstruir el pont de Mateu va substituir aquella estreta llosa de pedra per una de formigó que tenia l'amplada del carrer (V. Rosich 1996, p. 15).

Pontet, lo carrer del

«Calle: Punté» (*Padró 1867*). V.: *Pont, lo carrer del*.

Ponts, la sort dels

«Sort dels Pons» (*ApAmillament 1900*).

Ponts, les planes de

«en els planes de Ponts» (*MN 1411-1415*).

Ponts, los

«Los Pons» (*Libreta 1835*).

Porta

«Juana Porta Roig» (*Cens 1912*).

Algunes famílies de Montblanc i de Valls duen aquest cognom.

portal

V.: *Abeurador, Església, Missa*.

Portal, del

Renom relacionat amb el topònim del Portal.

«Petrus Soler, del portal» (*MN 1606-1617*); «Martí Ollé, del Portal» (*RCadastrre 1775*).

Portal, el

«lo portal» (*Capb. 1723, 43r*).

Vilaverd tenia antigament un gran portal que era l'única porta d'entrada gran que tenia el clos de la vila. Estava situat al capdamunt de l'actual carrer de la Font, enfront de la carrerada, i era un dels llocs més freqüentats del poble. Actualment se segueix denominant *lo portal* al lloc

que ocupava aquesta porta d'entrada, malgrat la seva desaparició física (V. Rosich 1996, p. 13).

Portell, lo

Conreus de regadiu al sud del terme municipal, entre les Faus i el Castell de la Formiga.

Porter, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Portuguès, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa. També el trobem a Montblanc

porxo

V.: *Call*.

pou

V.: *Illes*.

Pous de gel, los

Anant cap a la Riba, però dintre encara del terme municipal, hi ha dos pous de glaç que daten del segle XVIII. Van tenir utilitat fins l'arribada de l'energia elèctrica (V. Grau 1989, p. 32).

«Partida dita dels Pous de Gel» (*Cparceria 1839*).

Pou de gel dels Batlle de Vilaverd amb inscripció a la llinda.

FOTOGRAFIA: MARTÍ TORRELL POCH

Pouet, lo

«Martí Òdena, Pouet» (*RCadastre 1854*),

Pouet, lo barroig del

Dins la gran partida dels Barroigs.

«Barroig del pouet» (*Amillament 1859*).

Pous, los

Són unes mines d'aigua abans d'entrar al terme de la Riba.

«Els Pous» (*Cadastre 1946*).

Prat, lo

«El Prat» (Poca Batlle 1586).

Prats

«Antoni Prats Parera (1785)» (V. Gual 1995b, p. 19).

Llinatge arrelat a Reus i Valls. A la Conca el duen algunes famílies de Blancafort i de Montblanc.

Prieto, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Puces, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Puig

És un cognom que duen en l'actualitat algunes famílies de Vilaverd.

«Hortensi Puig Vendrell, de Montblanc» (V. Gual 1995b, any 1721, p. 20).

Pujol

«Presentació feta per Guillem de Pujol, batlle de Vilavert» (V. Cortiella 1982, any 1329, núm. 15), «Ego Vicenç Puyol del loch de Vilavert» (*MN 1411-1415*); «Guillem Pujol» (V. Gual 1990, any 1598, p. 13).

Cognom originari d'Occitània. A Blancafort, Montblanc i Vallclara el duen algunes famílies (DCVB, s.v. Pujol).

Pubill, lo

«Gabriele Òdena, dicto lo pubill» (*Capb. 1610*, 1r); «Josep Roig, pubill» (V. Gual 1998b, p. 19).

Pubilla Vellet, la

«Magí Miró, pubilla Vallet» (V. Gual 1998b, any 1683, p. 19).

Aquest personatge estava casat amb Maria Vellet, anomenada la Pubilla Vellet.

Pubill de la plaça, lo

«Thomás Ferrer dicto lo pobill de la plassa» (*MN 1606-1617*).

Pubill Macià, lo

«Joan Andreu, dit lo Pubill Macià (MN 1700-1712).

punta

V.: *Serret*.

Punta, la

«terra vocata la punta» (MN 1521-1524).

Puntes, les

V. Cortiella 1982, p. 35. Nom documentat al segle XIII.

quadra

V.: **Dilluns, *Dimecres, *Santes Creus, *Sort d'en Ferrer*.

Quadra, la

«La Quadra» (*Cadastr* 1718); «Item altra pessa de terra campa situada dins la Quadra devant de la vila de Vilavert» (*Capb.* 1779, 12r).

Quadra de Santes Creus, la

V.: *Planes, les*. «Planas o Quadra de Santas Creus» (*Llibreta* 1835).

Quarterada, la

A la dreta del riu Francolí, vora la partida de les Sorts. Separa els termes municipals de Vilaverd i Montblanc.

Queraltó, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Quiles, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Quima, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Quimet, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Quimet, la masia del

Pertany a cal Quimet.

Quinita, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Quiquet, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Rabassa, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

racó

V.: *Badia, Bellet, França, *Miret, Tupinot.

Racó, del

«Salvador Uller del racó» (MN 1606-1617); «Joan Alsina, del rachó» (Cadastrre 1718); «Joan Solé, del rachó» (Cadastrre 1718); «Joan Soler dit del racó pagès de la vila de Vilavert» (Capb. 1779, 11v); «Jeroni Òdena, del raco» (V. Gual 1998b, p. 19).

Racó del Vellet, lo

Garrigal al final del camí de les Planes, a l'est del terme municipal. Separa el de Vilaverd del de Montblanc.

Rajoleria, la

Sota l'ermita de Montgoi. Hi treien terra argilosa per fer rajoles.

Ramona de l'Ermita, ca la

V. Magrinyà 1982, p. 10-4. Renom i nom de casa.

Ramonet, la casa

«Ramon Folch, casa Ramonet» (Comptes 1832).

Ranyinyós, lo

«Cristofor Gavarró, Rañiñós» (Amillament 1859).

rasa

V.: Cavaller, Fontetes.

Rasa, la

«La Rasa» (Cadastrre 1718).

Rasa Jussana, la

«en la Rasa Jusana» (MN 1411-1415).

Rastroja, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Rec, del

«Magí Miró, dit del Rech» (Batlle 1703); «Ramon Solé, del Rech» (Batlle 1703); «Joan Rossell, del rec» (V. Gual 1998b, p. 19); Joan Sans, del rec» (V. Gual 1998b, p. 19).

Redín, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Rediu, la casa

«Antònia Gallofre, casa Radiu» (*Comptes 1832*).

Redó

«Ego Berengaris Redon de la Braela» (*LN 1391-1393*, 35r).

La variant *Rodó*. Present a Montblanc i Valls.

Regalat, lo

«Pere Batlle, regalat» (V. Gual 1998b, any 1638, p. 18).

Reganyòs, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Josep Òdena, Regañós» (*Amillament 1859*).

Rei, la costa del

A sota de les Vinyetes i a l'esquerra del camí de Secanet.

Rei, el

«Joseph Torrell dit lo Rey de Vilavert» (*MN 1700-1712*); «Rosa, vidua Miret, casa lo Rey» (*Comptes 1832*); «Josep Miret, Rey» (*Amillament 1859*); «Pere Andreu, rei» (V. Gual 1998b, p. 18); «Joan de Rei» (V. Gual 1990, p. 13); «Josep Miret, rei» (V. Gual 1998b, any 1649, p. 19).

Rei, lo pont del

A la carretera vella de Montblanc.

Reixat, lo

Es donava aquest nom a una porció de terreny molt extens que estava situat a l'esquerra del camí dels Alzinars, fregant la línia fèrria (V. Rosich 1996, p. 16).

Remenada, cal

V. Magrinyà 1983, p. 10-4.

Remenat, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

rentador

V.: *Riu*.

Renyer

«Sebastián Reñé Cortiella» (*Cens 1912*).

No és un cognom arrelat a la Conca, si bé algunes famílies de Montblanc el conserven.

requet

V.: *Fossar*.

Reverter

«Bernat Reberter, fadrí, sastre» (V. Gual 1995a, any 1672, p. 14).
Cognom originari de Valls i ben estès en ciutats com Reus.

Riba

«Joan Riba, fadrí, corder» (V. Gual 1995a, any 1695, p. 14).

Ribes és una variant de *Riba* que duen en l'actualitat algunes famílies de Montblanc. El portador del cognom que aportem en la documentació era originari de les Piles de Gaià.

Ribals, lo torrent de

«de migdia ab lo torrent dels Ribals» (*MN 1700-1712*); «Torrent de Ribals» (*Cadastrre 1716*).
V. Cortiella 1982, p. 157. V. Solé 1999, p. 20.

Riber

«Marty Ribé» (*Cadastrre 1716*); «Martí Riber, pags de Vilaverd» (*Capb. 1723, 8r*); «Pasqual Ribé» (*Cadastrre 1718*).

És present a Montblanc i a Valls (DCVB, s.v. *Riber*).

Riber, lo riu d'en

«lo riu dit d'en Riber» (*Capb. 1723, 24r*).

Ribes

«Josep Ribes, fadrí, teixidor de lli» (V. Gual 1995a, p. 14).

És una variant fonètica de *Riba* que comentem més amunt.

Ribes, la vall de

«Vall de Ribas» (*ApAmillament 1941*).

<<Rico>>, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

<<Rico>>, la masia del

A sobre del camí del Rojals i a la partida dels Tossals. Conservada.

Riejos, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Riera

«Dolores Riera Font» (*RCens 1934*).

És un cognom arrelat a Valls i Alcover.

Riu, la font del

Aigües avall del riu Francolí (V. Rosich 1996, p. 16) tocant al poble.

Riu, la plana del

Terres planes vora el riu Francolí.

«Plana del Riu» (*Amillament 1859*).

Riu, les escaletes del

Es tracta d'una antita drecera que comunica el carrer de la Vila amb el riu (V. Rosich 1996, p. 13).

Riu, lo camí del

«lo camí del Riu» (*Cadastre 1718*).

Conduïa al riu Francolí.

Riu, lo rentador del

Aigües avall del riu Francolí (V. Rosich 1996, p. 16).

Robert

«Petro Rubert, ville Viridis» (*MN 1606-1617, 7v*); «Ego Johanes Rubert, habitatores ville viridi» (*MN 1606-1617*); «Agustina Robert Galofré» (*RCens 1934*).

Llinatge present a Valls, Montblanc i la Selva del Camp.

Robiola

«Ego Petreus de Robiola» (*LN 1358-1359, 7r*).

És una variant fonètica de *Rubiola*, cognom originari de la ciutat de Barcelona (DCVB, s.v. Rubiola).

Robuster

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Francisca Robusté Torrell» (*RCens 1934*).

Roc

«Pere Roc» (V. Gual 1990, any 1674, p. 13).

Cognom originari d'Occitània i arrelat a la Catalunya Nord (DCVB, s.v. Roc).

roca

V.: *Amorós*.

Roca

És un linatge ben estès en l'actualitat a Vilaverd i que en el Fogatge de 1553 apareix dues vegades en aquest lloc amb la forma *Rocha*.

«Catherina Roca» (*MN 1662-1663*); «Bernat Roca, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723, 12r*); «Pedro Cartaña Roca» (*Eleccions 1870*); «Joan Roca, mestre teixidor de lli» (V. Gual 1995a, p. 14).

Roca, lo pla de la

«Pla de la Roca» (*Amillament 1859*).

Roca, lo toll de la

És un toll del riu Francolí al seu pas per Vilaverd (V. Magrinyà 1982, p. 10-4).

Roca, lo tros d'en

Situat a la partida dels Alzinars.

«Tros d'en Roca» (*Amillament 1859*).

Roca Estelada, la

Es dona aquest nom a una pedra de volum considerable que ultrapassa amb escreix el milió de quintars de pes i que es troba situada al peu de la muntanya per la banda de ponent. És una roca molt coneguda per l'estel blanc que presenta de forma natural en una de les seves cantoneres i que és visible a més d'un quilòmetre de distància (V. Rosich 1996, p. 16).

«Roca Estalada» (*Amillament 1859*).

Roca Estelada, lo camí de la

És una bifurcació del camí dels Alzinars.

Roig

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Joannes Roig agrícola loci Vilavert» (*MN 1662-1663*); «Pere Roig» (*Cadastre 1718*); «Joan Roig, pages de Vilaverd» (*Capb. 1723, 47r*); «Ramon Roig, casa Pasturell» (*Comptes 1832*); «José Roig y Camell» (*Eleccions 1870*); «José Roig Domingo» (*RCens 1934*); «Pere Roig, mestre de cases» (V. Gual 1995a, p. 14).

Roig, lo mas d'en

A sobre del camí de Rojals i entre la masia Garrant i la masia del <<Rico>>, a la partida del Montgoi.

Rojalons

Conjunt de set cases a l'oest del terme municipal, entre els termes de Vilaverd i la Riba. La dita popular diu: «A Rojalons, set cases i vuit forns».

Rojalons, lo camí de

Duia a Rojalons, a l'oest del terme municipal.

«Lo camí de Rojalons» (*Cadastre 1718*); «Rojals limita camino de Rojals» (*ApAmillament 1923*).

Rojals

«en Johan Rojals, Pere Valmol, Pere Cijar, jurats l'any present del loch de Villavert» (V. Cortiella 1982, any 1361, núm. 19).

Cognom que molt probablement es refereix al lloc de Rojals, actualment al terme municipal de Montblanc, i el cognom és present a Valls.

Rojals, lo camí de

Surt de Vilaverd per l'oest del nucli de població. Separa en dues parts el terme municipal: la part de garriga, al nord, de la de regadiu, al sud.

«a tramontana ab lo camí de Rojals» (*MN 1700-1712*); «lo camí de Rojals» (*Capb. 1723, 14r*); «Cami de Rojals» (*ApAmillament 1932*).

Roldurà, lo

A sota del camí de les Planes, vora la partida del Costenyert.

«Partida del Roldura» (*Cadastre 1716*); «Raldurà o Deveses» (*DJAFor 1934*).

Roldurà, lo camí del

Du a la partida del Roldurà.

«lo camí del Roldurà» (*Cadastre 1716*).

Rollat, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Romeu

«N'Anthonia, muller d'en Jacme Romeu» (V. Cortiella 1982, any 1403, núm. 23).

En l'actualitat hi ha moltes famílies Romeu a Valls.

Ronda, cal

«Martí Òdena, Ronda» (*Amillament 1859*).

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Ronyeta

«Roñeta» (*ApAmillament 1916*).

Limita amb la partida de Barranc i amb el torrent de la Devesa.

Ronyinós, lo mas de

Situat al camí de la Fàbrica i entre el mas Solans i el mas de Català. Conservat.

Roqueta, lo toll de la

Toll del riu Francolí ple d'aigua neta i clara concorregut tot l'estiu per banyistes (V Rosich, p. 17).

Ros, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Joan Cartanyà, del Ros» (*Amillament 1859*).

Ros, la casa de Pere

«Maria Agras Cartanyà, casa Pere Ros» (*Comptes 1832*).

Ros, la font del

«Font del Ros» (*Amillament 1859*).

Ros del Sacarrandó, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Rosic

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Pau Rosich» (*Cadastre 1718*); «Pau Rosich, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723, 38r*); «Martín Rosich y Sans» (*Eleccions 1870*); «Francisca Rosich Ribé» (*RCens 1934*).

Rossa, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Rossegar, lo

«in parte vocata lo rossegar» (*MN 1569-1586*).

Rossell

Llinatge que ja apareix al Fogatge de 1553 a Vilaverd. Actualment es manté a Vilaverd.

«Michael Rossellis» (*LN 1388-1391, 12r*); «Nosaltres Gabriel Rossell y Pau Rossell» (*MN 1714-1737*); «Josep Rossell, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723, 19r*); «Pere Rossell, de la casa Vileu» (*Comptes 1832*); «Juan Rossell y Solé» (*Eleccions 1870*); «María Rossell Miró» (*RCens 1934*).

Rossell Gil, la pallissa de Joan

«Pajar de Juan Rossell Gils» (*RFiscal 1921*, 303r).

Rosselló

Llinatge que ja apareix al Fogatge de 1553 a Vilaverd i que ha perdurat fins a l'actualitat. «Juan Rosselló apodado Jan» (*ApAmillarament 1924*); «Antoni Rosselló Jordà, de l'Espluga de Francolí (1756)» (V. Gual 1995b, p. 19).

Rovell, lo comellar d'en

«Comellà den Rovell» (*Cadastrre 1716*).

Sabater

Llinatge que ja apareix al Fogatge de 1553 a Vilaverd. En l'actualitat hi ha famílies de Vilaverd amb aquest cognom.

«Pere Sitjar y Arnau Sabater» (V. Cortiella 1982, any 1317, núm. 14); «José María Sabaté Casas» (*RCens 1934*).

Sabater, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Sac, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Sacarrandó, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Saconet, lo

Tros dins la gran partida de les Solades.

Salades, les

«in parte dicta de las Saladas» (*MN 1662-1663*).

Salfuro, lo

Situat a dos quilòmetres de Vilaverd, és un magatzem industrial.

salt

V.: *Biga*.

Saltador, el

Era un lloc molt popular a Vilaverd. Es donava aquest nom al salt d'aigua que es produïa a les parets del Molí de baix, quan l'aigua de l'Horta de dalt i de baix era desviada al riu sortint pel carcabà del molí (V. Rosich 1996, p. 14).

Salvador

«vidua Joannis Salvador, lloci de Vilavert» (*MN 1662-1663*).

És un llinatge estès arreu del domini lingüístic català. A Montblanc n'hi trobem actualment.

Salvat

A Vilaverd, com a Montblanc, hi ha algunes famílies amb aquest cognom que està generalitzat per tot el Camp de Tarragona.

«Joan Català Salvat» (*Amillament 1859*); «José Salvat Serra» (*Cens 1890*); «Elvira Salvat Queralt» (*RCens 1934*).

Salvat, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Samuntà, lo

«apelat lo Semuntà» (*MN 1411-1415*); «ab terras de dit confessant ditas lo Samuntà» (*Capb. 1720, 185r*); «Samuntà» (*ApAmillament 1927*).

El *Samuntà* era un antic terme situat a la dreta del riu Glorieta. Comprenia el lloc de les Virtuts. En el lloc hi tingueren drets els comtes de Prades. Joana de Prades vengué a l'arquebisbe de Tarragona aquest lloc a mitjan del segle XV. Al segle XIX l'antic terme de Samuntà, junt amb de La Plana, fou agregat a Alcover (V. Cavallé 1985, p. 9-20).

Samuntà de Lilla

«terrem nostram in sitium terminun dicti samenta d'Alilla» (*LN 1358-1359, 4r*).

Sanromà

«Pablo Sanromà y Busquets» (*Eleccions 1870*).

És un llinatge existent a Santa Coloma de Queralt (DCVB, s.v. Sant-Romà) i a Valls.

Sans

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Joan Sans, pagès de la vila de Vilavert» (*Capb. 1779, 11r*); «Joan Sans, ermità de la ermita de Mongoy» (*Capb. 1723, 46r*); «Emilio Sans Andreu» (*RCens 1934*).

Sans Cartanyà, lo corral de Jaume

«Corral de Jaime Sans Cartañà» (*RFiscal 1921, 97r*).

Santes Creus

V.: *Planes, les*.

«Partida de Santes Creus o las Planas» (*ApAmillament 1925*).

Santes Creus, los plans de

V.: *Planes, les*.

«vocato los plans de Santes Creus» (*MN 1454-1461*).

Santes Creus, la quadra de

V.: *Planes, les*.

«en la plana dita la quadra de Santes Creus» (*MN 1606-1617*).

Santjoan

«Bernat Sanjoan, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723, 35r*); «Bernat Santjoan Vidal (1714)» (V. Gual 1995b, p. 20).

A Valls en l'actualitat hi ha famílies amb aquest cognom.

Saperes

A Vilaverd hi ha algunes famílies amb aquest cognom que també està estès a altres llocs de la Conca com Montblanc, Rocafort de Queralt i Santa Coloma de Queralt.

«Francesch Sapera, batlle de Vilavert» (V. Cortiella 1982, any 1361, núm. 18); «en Francesc Zapera, batlle de Vilavert» (V. Cortiella 1982, any 1361, núm. 20); «Josep Saperas» (*Capb. 1723, 4r*); «Martí Saperas Òdena» (*Padró 1871*); «Gabriel Saperas Cabestany, de Picamoixons (1723)» (V. Gual 1995b, p. 20); «Martí Saperes Òdena, pagès» (V. Puig 2007, p. 132).

Sardina, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Sargantana, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Sarral, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Secà de l'Ermita, lo

V.: *Secà de Montgoi, lo*.

«Secà de la ermita» (*Llibreta 1835*).

Secà de Montgoi, el

Terrenys a sota l'ermita de Montgoi.

Secalló, lo

«Josep Ribé, apodado Secalló» (*ApAmillaments 1922*).

Secanet, lo

Terreny entre l'antiga carretera de Montblanc i la via del tren, al nord del nucli de població de Vilaverd. També coneguda com *los Secanets*.

«bocatur lo sequanet» (*MN 1521-1524*); «Saconet» (*ApAmillament 1900*); «Secanet» (*ApAmillament 1930*).

Secanet, lo camí del

Du als terrenys del Secanet.

Secaneta, la

V.: *Secanets, lo*.

«Secaneta» (*ApAmillament 1932*).

Secanets, los

V.: *Secanet, lo*.

«Partida Secanets limita carretera de Reus» (*ApAmillament 1920*).

Secretari, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Segarra

«José Segarra Martínez» (*Cens 1912*).

És present a la ciutat de Valls.

sèquia

V.: *Comú, Horta, Mas de Solans, Molí, *Molins, *Molins Nous, Planes, Sorts de Valls, Vila*.

Sèquia, la

V.: *Sèquia Comuna, la*.

«La Sèquia» (*Capb. 1723, 33r*).

Sèquia, lo carreró de la

És un tram de sèquia cap a la Riba.

«Callejón que conduce a la cequia» (*RFiscal 1921, 30r*).

Sèquia comuna, la

Molt a prop del nucli urbà, té un dipòsit d'aigua amb una caseta.

«ab la cíquia comuna» (*MN 1411-1415*); «la síquia comuna» (*Cadastré 1716*); «la sèquia comuna» (*Capb. 1723, 41r*); «Acequia común» (*ApAmillament 1925*).

Serafi, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.
«Teresa Cartanyà, Serafi» (*Amillament 1859*).

Serenet, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Sereno, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.
«Antoni Òdena, Sereno» (*Amillament 1859*).

serra

V.: *Bardina*, **Plana*.

Serra

Cognom estès arreu del domini lingüístic. En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.
«Jaime Serra Camps» (*Cens 1890*); «Ramón Serra Ollé» (*Cens 1912*).

Serra, lo camí de la

Es refereix al que du a la serra d'en Bardina.
«ab lo camí de la Serra» (*MN 1700-1712*); «Lo camí de la Serra» (*Cadastre 1718*); «Alsinas limita camino de la Serra» (*Amillament 1923*).

Serra de Puigpensant, lo camí de la

«El camí de la serra de Puigpensant» (*Capb. 1723, 51r*).

Serra Petita, la

Al final del camí de la Fàbrica, a la punta sud del terme municipal.

Serret, la punta del

«Devesas limita Torrent de las Devesas y Punta del Serret» (*ApAmillament 1923*).

Sifó, lo

Es donava aquest nom a un lloc de la carretera de Vilaverd a Montblanc on hi ha una canonada en forma de sifó que passava per sota la carretera i que conduïa l'aigua de rec d'un costat a l'altre (V. Rosich 1996, p. 12).

Silo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Sindicat Agrícola, lo**Sirvent**

«Fructuós Sirvent, de Mura (1799)» (V. Gual 1995b, p. 19).

Sitjar

«Pere Sitjar y Arnau Sabater» (V. Cortiella 1982, any 1317, núm. 14); «en Johan Rojals, Pere Valmol, Pere Cijar, jurats l'any present del loch de Villavert» (V. Cortiella 1982, any 1361, núm. 19).

Estès arreu del domini lingüístic català. Actualment no el trobem a Vilaverd.

Soco, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Sol, lo toll del

És un toll del riu Francolí al seu pas per Vilaverd (V. Magrinyà 1982, p. 10-4).

Solà, lo

«in parte dicta al Solano» (MN 1606-1617, 3r).

Solada/es

V.: *Cabalet, Maginet, Moragues.

Solades, les

Conreus a l'extrem nord-est del terme municipal i a la dreta de la via del tren, entre les partides de les Barqueres i la Sort del Rector.

«Las solades» (Cadastrre 1718); «Partida de las Soladas» (Capb. 1723, 34r); «Soladas» (ApAmillament 1919).

Solades, lo camí de les

Du a la partida de les Solades.

«Camí de las Soladas» (Llibreta 1788); «Torrent o hospitals limita camino de las Soladas» (ApAmillament 1923).

Solades de dalt, les

Dins de la partida de les Solades.

«Sulades de dal» (Amillament 1859).

Solanes

A Vilaverd hi ha alguna família amb aquest cognom.

«Josep Solanas, casa Cucut» (Comptes 1832); «Salvador Solanes Vadrí, de Prenafeta (1789)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Solanes, les

«Las Solanas» (*Libreta 1835*); «Solanes limita amb la sequia del molino» (*ApAmillament 1920*).

Solans, lo mas d'en

Situat a l'inici del camí de la Fàbrica i vora el mas de Ronyinós. Conservat.

«a tremontana ab lo camí de pena Roja y a sol ixent ab la siquia del mas de Solans» (*MN 1700-1712*); «Mas d'en Solans» (*Padró 1895*); «Manso Solanes» (*ApAmillament 1927*).

Solans, lo molí de

«Molí de Solans» (*Padró 1895*).

Solans, los

Terra de regadiu al començament del camí de la Fàbrica, al sud del terme municipal.

«quo itur als solans» (*MN 1542-1544*); «Partida dels Solans» (*Poca Batlle 1543*); «pesa de terra en la partida dita dels Solans» (*MN 1700-1712*); «partida dels Solans» (*Cadastre 1718*); «Solans» (*ApAmillament 1923*).

Solans de baix, lo mas

V.: *Solans, lo mas d'en*.

«Mas Solans de Bais» (*ApAmillament 1894*).

Sol de la vila, del

«Jaume Cartanyà, del sol de la vila» (V. Gual 1998b, any 1670, p. 18).

Soler

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd. Una variant fonètica és *Solé*.

«Petrus Soler del portal» (*MN 1606-1617*); «Joannis Soler agricola loci de Vilavert» (*Capb. 1631*); «Bruno Solé, de la Masia, de Vilaverd» (*Batlle 1703*); «Joan Solé, del rachó» (*Cadastre 1718*); «Joan Soler, dit del racó, pagès de la vila de Vilavert» (*Capb. 1779, 11v*); «Ramon Soler, Bregas» (*Amillament 1859*); «José Solé Cartaña» (*RCens 1934*)

Solera, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Soleret, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Solsona

«Carmen Solsona Russich» (*RCens 1934*).

A Valls hi és present

Sort

V.: *Creu, *Ponts, Vileu.*

Sort, la

«Sorteta o Sort» (*ApAmillament 1925*).

Era una horta de regadiu.

Sort d'amunt, la

«Partida de la Sort d'amunt» (*Poca Batlle 1548*).

V.: *Sorts, les.*

Sort de baix, la

«de ponent ab la síquia de la sort de baix» (*MN 1700-1712*).

V.: *Sorts, les.*

Sort de dalt, la

Dins de l'horta de la Sort.

«Sort de Dal» (*Amillament 1859*); «Sort de dalt» (*ApAmillament 1894*).

Sort de l'Abadia, la

«La sort de l'Abadia» (*Cadastre 1718*).

Sort de la Vila, la

«Sort de la Vila» (*Llibreta 1788*).

Sort del Parrà, la

«Sort del Parrà» (*Llibreta 1835*).

Sort del Rector, la

Conreus a la dreta de l'antiga carretera de Montblanc i de la via fèrria, entre el Secanet i la Quarterada.

«a solixent ab la sort de la Rectoria» (*MN 1700-1712*).

Sort dels Magraners, la

És un bocí de terra a la partida de la Sort del Rector, a l'esquerra del riu Francolí i vora el Curtó.

Sort d'en Ferrer, la quadra de la

«bocata la quadra de la Sort d'en Ferrer» (*MN 1521-1524*).

Sort de vall, la

Conreus de regadiu a la dreta de l'antiga carretera de Montblanc, a l'est del terme municipal. «La Sort de vall» (*Cadastre 1718*); «La sort de vall» (*Llibreta 1788*); «Sort de Vall» (*ApAmillarament 1925*). En un document del segle XVIII apareix en plural

Sort de vall, lo camí de la

Du a la Sort de Vall.

Sorteta, la

«Sorteta o Sort» (*ApAmillarament 1925*).

Era una horta de regadiu a la dreta de la via fèrrea, entre les partides de les Paradetes i les Sorts de Valls. També coneguda com la Sorteta de l'Olivar.

Sorteta de l'Olivar, la

V.: *Sorteta, la*.

Sort Gran, la

«Sort Gran» (*Llibreta 1788*); «Sort Gran» (*Llibreta 1835*).

Sorts, les

Partida de conreu entre el nucli de Vilaverd i el riu Francolí.

«Las dos sorts» (*Amillarament 1859*); «Sorts» (*Ap Amillarament 1919*).

L'amillarament esmenta que és una terra d'avellaners.

Sorts, el camí de les

Du a la partida de les Sorts.

«Camino de las Sorts» (*Llibreta 1788*); «lo camí de las Sorts» (*Llibreta 1835*); «Camino de las Sorts» (*ApAmillarament 1924*).

Sorts de Valls, la sèquia de les

«Siquia de les Sorts de vall» (*Batlle 1711*).

Sussanna de l'Elisa, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Tallacols, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Taller, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Tarragona, lo camí de

«prop lo camí de Tarragona y de Francolí» (V. Cortiella 1982, any 1226, núm. 5); «cami que va a Tarragona» (*Capb.* 1723, 2r); «lo camí ral de Tarragona» (*Capb.* 1723, 42r).

Tarròs, lo toll del

És un toll del riu Francolí al seu pas per Vilaverd (V. Magrinyà 1982, p. 10-4).

Tarsan, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Tasion, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Taverna, lo tros de la

«Item lo tros de la taberna» (*MN 1411-1415*).

Terrades

«Joan Terrades» (*Cadastrre 1718*).

Llinatge estès arreu del domini lingüístic i a bona part del Camp de Tarragona (DCVB, s.v. Terrades).

Terrerets, les passeres dels

Aigües avall del riu Francolí (V. Rosich 1996, p. 16).

terres

V.: *Vila.

Timoner

«affrontat cum via pública [...] et cum Berengarius Timoner (*LN 1358-1359*, 5r).

És un cognom derivat d'un ofici.

<<Tinajas>>, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Tipo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Titanyes, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Vidua Breda, Titanyes» (*RCadastrre 1854*),

Tito, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.
«Pere Alsina, Titó» (*RCadastre 1775*).

Tòfol, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Tòfol, la guixera del

Situada a la sortida del poble. No està caiguda.

Toio, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Toldrà

«Raymundus Toldrà, loci de Vilaverd» (*LN 1388-1391*, 14v); «N'Alicsen, muller d'en Ramon Toldra» (V. Cortiella 1982, any 1403, núm. 23).

A Valls i a Reus és un cognom estès entre la població actual.

toll

V.: *Aragonès, Clic, Costes, Oreneta, Roca, Roqueta, Sol, Tarròs, Visela*.

tomb

V.: *Masia del Falet*.

Torre Camell, la font de la

A la dreta del camí de servitud, a la partida dels Barroigs. Raja.

Torrell

Llinatge que ja apareix al Fogatge de 1553 a Vilaverd. En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd. Un dels nostres informats, l'Antoni Torrell, du aquest cognom.

«Gabriel Torrell, de loc de Villaverd» (*MN 1563-1564*); «Ego Gabriel Torel» (*MN 1569-1586*); «Joan Torrell, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723*, 34r); «Antonio Torrell Cartañà» (*Cens 1890*); «Antonio Torrell Cartañà» (*RCens 1934*).

Torrelles

«Ramon Torrelles, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723*, 9r).

En trobem a Montblanc.

torrent

V.: **Amalguer, Barber, Barner, *Bosc de la Vila, Braella, *Cova d'en Benet, Deveses, *Forques, Mas d'en Just, Masies, Messell, *Molí, Montgoi, Pleta, Ribals, Vall*.

Torrent, lo

«lo torrent» (*Capb. 1723, 29r*); «Torrent o hospitals» (*ApAmillament 1923*).

Terreny de regadiu i vinya segons la documentació consultada. Limitava amb el camí de les Solades.

Torrent, lo barranc del

Neix a sota del camí de les Planes i, després de passar per les partides de la Troneta i la Paret Nova, va a parar al riu Francolí.

Torrent, lo camí del

Camí que neix del barranc de Torrent i que té una recorregut en forma de *u*. La continuació d'aquest camí és un de servitud.

Torrent de Mongoi, el

«Partida del Torrent de Mongoys» (*Cadastrre 1718*).

Torres

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Jaume Torres Punsoda» (*Padró 1871*); «Jaime Torrás» (*Cens 1890*); «María Torres Codina» (*RCens 1934*); «Pere Torres, fadrí, paraire» (V. Gual 1995a, p. 14).

Torres, la masia del

Situada a la dreta de la via fèrrea, a la partida de la Sorteta i vora la masia del Faldilles. Conservada.

<<Tosco>>, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

tossa

V.: *Hostal*.

tossal

V.: **Coves, Montgoi*.

Tossal, lo

«lo Tossal» (*RCadastrre 1854*); «Tosal» (*ApAmillament 1916*). V.: *los Tossals*.

Tossals, los

Terrenys a sobre del camí de Rojals tocant a la carretera de Montblanc a Reus.

Totxo, lo

Gorg del riu Francolí més avall del nucli de Vilaverd.

Tous

«Bartolomé de Tous, de Vilavert» (V. Cortiella 1982, any 1361, núm. 19); «Ego Petrus de Tous» (*MN 1411-1415*).

El duen algunes famílies de Montblanc.

Trapero, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Travieso, cal

V. Solé 1999, p. 102. Cognom, renom i nom de casa.

«Lucas Travieso, Incógnito» (*RCens 1934*).

Trempat, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Trilla, la

«tros de terra apellat Trylla» (*MN 1454-1461*); «»peça de terra de la Trilla» (*ApAmillament1920*).

Troneta, la

Terrenys a sobre del barranc del Torrent, entre l'antiga i la nova carretera de Montblanc.

Tronfé, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-4. Renom i nom de casa.

tros

V.: *Canyar, Era, Roca.

Tros d'en Roca, lo

A sota del camí de Rojals, entre les partides dels Alzinars i les Pletes.

Truman, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Trumfer, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Txeco, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Tulletes, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Tupinot, el racó del

És un carrer que comença gairebé al final del carrer de la Vila per la banda esquerra. Oficialment és el carrer Palau, encara que ningú no utilitza aquesta denominació. Es tracta d'un carrer curt i sense sortida (V. Rosich 1996, p. 14).

<<Uve>>, ca la

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Valent, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Martí Oller, Valent» (*Amillament 1859*).

Valentí, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Valeri

«Ramon Cartanyà, Valeri» (*Amillament 1859*).

vall

V.: **Ribes*.

Vall

«Jaume Vall, de Vilaverd» (*Poca Batlle 1497*).

És una variant ortogràfica del cognom *Valls* (DCVB, s.v. *Valls*) estès als llocs de Montblanc, Santa Coloma de Queralt, *Valls* i Reus.

Vall, la

A sota de la serra d'en Bardina.

«Partida la Vall o camino del Puente» (*ApAmillament 1927*).

Vall, lo barranc de la

Situat al nord del terme municipal, separa el de Vilaverd del de Montblanc.

«Barranco de la Vall» (Cadastre 1847).

Vall, lo camí de la

És la continuació de la carretera vella de Montblanc.

Vall, lo torrent de

«Torrent de Avall» (*ApAmillament 1925*).

Vallbona

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Francisco Vallbona» (*Eleccions 1870*); «Delfín Vallbona Escoté» (*RCens 1934*).

Vall de fora

V.: *Ronyeta*.

«Vall de fora o Ronyeta» (*ApAmillament 1924*).

Vallès

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Francisco Vallés y Montaner» (*Eleccions 1870*); «María Vallés Rossell» (*Cens 1912*).

Vallmoll

«en Johan Rojals, Pere Valmol, Pere Cijar, jurats l'any present del loch de Villavert» (V. Cortiella 1982, any 1361, núm. 19).

No és un cognom que hagi arrelat en l'actualitat en cap nucli de població de la Conca.

Vallverdú

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Ramon Vallverdú y Serra» (*Eleccions 1870*); «Magín Vallverdú Solé» (*RCens 1934*); «Joseph Vallverdú Roig, de Rojals (1803)» (V. Gual 1995b, p. 20).

Vaquer, l'hort del

Era un hort que estava situat a la sortida nord del nucli de Vilaverd.

Vellana, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Vellet

«Ego Petrus Vellet major dictus de la masia» (*MN 1606-1617*); «Victoria Vallet» (*Cadastre 1716*).

Llinatge ben estès a València, Palma i Lleida i a la Conca de Barberà (Vallclara)

Vellet, lo racó del

A sota de la serra d'en Bardina, a l'oest del terme municipal.

Vendrell

«Isidro Moster y Maria Moster y Vendrell cònjuges del lloch de Vilavert» (*Capb. 1720, 185v*); «Isidre Moster, pagès de Vilaverd, viduo de Maria Vendrell» (*Capb. 1723, 23r*).

És un llinatge que duen en l'actualitat famílies de Mont-ral i Capafonts (DCVB, s.v. Vendrell) com també famílies de Montblanc.

Venteo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Vergès

«José Vergès y Tous» (*Elecciones 1870*); «Jaume Vergès, mestre de minyons»

(V. Gual 1995a, p. 14).

És un cognom propi del sud de la demarcació de Tarragona (DCVB, s.v. Verge) que alterna amb la variant fonètica *Verge*.

Vermell

«Antonius Vermell» (*MN 1521-1524*).

No tenim notícia d'aquest cognom a cap lloc de la Conca de Barberà, però sí com a renom.

Vermell, cal

V. Solé 1999, p. 102. Cognom, renom i nom de casa.

«Maria, vidua Rossell, casa Vermell» (*Comptes 1832*).

Vernet

«Rosa Vernet Viñas» (*RCens 1934*).

El nucli més pròxim a Vilaverd on hem constatat l'existència d'aquest cognom és l'Aleixar.

Via, la

Vora la via fèrria.

«Partida la Via» (*ApAmillament 1950*).

Viaveró, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Vica, la

«La Vica» (*Cadastre 1947*).

Vica, la font de la

A sobre del camí de les Planes. Actualment raja. Més modernament existeix una font anomenada la *Font Nova de la Vica* molt a prop de la vella.

Vica del Pauló, la masia de la

Situada al final del camí de le Planes, a la partida dels Foguers. Conservada.

Vicente

«Andrés Vicente Claver» (*RCens 1934*).

Llinatge originari d'Aragó.

Víctor, lo mas d'en

«Mas d'en Víctor» (*Amillament 1859*).

Víctor, lo molí d'en

«Molí d'en Víctor» (*Padró 1895*).

Vidal

Llinatge que ja apareix al Fogatge de 1553 a Vilaverd amb la forma *Vidall*.

«Arnaldus Vitalis» (*LN 1391-1393*, 5r); «Johanes Vidalle» (*MN 1521-1524*); «Josep Vidal» (*Cadastre 1716*); «Josep Vidal, fadrí, mestre de cases» (*V. Gual 1995a*, p. 14).

Vila

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

«Jaume Vila» (*Cadastre 1718*).

Vila, la sèquia de la

«ab la cíquia de la vila» (*MN 1411-1415*); «síquia comuna de la Vila» (*Cadastre 1718*).

Vila, la vinya de la

«et la vinya de la vila» (*MN 1411-1415*).

Vila, les terres de la

«Terras de la Vila» (*Capb. 1723*, 28r).

Vila, l'hostal de la

V.: *Hostal, ca l'.*

Vila, lo bosc de la

«Bosch de la Vila» (*Cadastre 1716*); «Bosch de la Vila» (*Amillament 1859*).

Vila, lo carrer de la

És el carrer del poble més proper al riu Francolí.

«Calles: Vila» (*Padró 1895*); «calle de la Villa» (*RFiscal 1921*, 118r).

Vila, lo forn de la

«Lo forn de la Vila» (*Capb. 1723*, 39r).

Vila, lo clos de la

Era l'entrada al poble.

Vilà (Vilar)

«Ramon Vilà y Musté» (*Eleccions 1870*); «Teresa Vilá Giné» (*RCens 1934*).

A Valls hi ha en l'actualitat famílies que duen aquest cognom.

Vilafranquí, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Vilagrassa, lo molí de Joan de

V. Cortiella 1982, p. 138. Era un molí draper del segle XII situat a la ribera del Francolí.

Vilalta

«Antonia Vilalta Òdena» (*RCens 1934*). És un altre cognom arrelat a la ciutat de Valls.

Vilanova

«loco de Villaverdi in predicta vocata vulgarmente villa noua (*LN 1358-1359*, 52r).

V.: *Vilanoves*.

Vilanova, lo clot de

«lo clot de Villanova» (*MN 1411-1415*).

Vilanoves

«en els vilanoves» (*MN 1411-1415*); «Partida Viles Noves» (*Poca Batlle 1447*); «terme de Vilavert, a la part de viles noves» (*MN 1700-1712*); «partida dita las Vilasnovas» (*Capb. 1723*, 3r). V. Solé 1999, p. 20.

Nom que ha desaparegut de l'onomàstica actual de Vilaverd.

Vilar

«Jaume Vilar, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723*, 47r).

En l'actualitat el duen algunes famílies de Vilaverd.

Vilar, la pallissa de Jaume

«la Pallissa de Jaume Vilar» (*Capb. 1723*, 52r).

Vilaverd

El terme municipal de Vilaverd, de 12,82 km², limita per totes les seves bandes amb el terme de Montblanc, que el circumscriu, llevat d'una petita part per migdia que limita amb la Riba (Alt Camp). Es troba a la part més meridional de la Conca de Barberà, al fons de la gran clotada oval que constitueix la comarca, estès a la dreta del Francolí, entre el riu Brugent (límit meridional) i el riu de la Vall (límit septentrional), a l'entrada de l'estret de la Riba. L'etimologia de Vilaverd denota l'existència en el període romà d'alguna vil·la en aquest lloc.

«de Duas Aguas et de Villaverd (1155, abril, 29)» (V. Felip 2001, p. 56); «iuxta Villam Viridem (1173, gener, 28)» (V. Altisent 1993, p. 338); «Ego Vicenç Puyol, del loch de Vilavert» (*MN 1411-1415*); «dicti loci de ville Viridis» (*MN 1454-1461*); «Ego Joanet Alcover, loci de Vilavert» (*MN 1569-1586*); «Joannis Soler, agrícola loci Vilavert» (*Capb. 1631*); «Jaume Roig, agrícola, loci Vilavert» (*MN 1662-1663*).

Vilaverd, les planes de

«petiam terra sitam in quadra de les Planes de Vilavert» (*Capb.* 1631).

Es referix a tota la plana de Vilaverd utilitzada com a conreu.

Vilaverd, lo castell de

Construcció del segle XI. En l'època sarraïna fou una construcció situada en un lloc estratègic.

«del castell de Vilavert» (V. Cortiella 1982, any 1263, núm. 8); «in parte dicta al castell» (*MN* 1606-1617); «el Castell» (*Capb.* 1723, 39r).

Vilaverd, lo molí de

«lo moli de la vila de Vilavert» (*MN* 1411-1415).

Vileu, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

«Pere Rossell, de la casa Vileu» (*Comptes* 1832).

Vileu, la barquera de

Tros dins de la gran partida de les Barqueres.

«Barquera de Bileu» (*Amillament 1859*).

Vileu, la sort de

Tros dins la partida de les Sorts.

«Sort de Bileu» (*Amillament 1859*).

Vileu, l'era del

Situada a les Masies.

Vileu, lo corral del

Situat als Alzinars. Conservat.

vinya

V.: **Coma*, **Montgoi*, **Vila*.

Vinya Vella, la

«la Vinya Vella» (V. Cortiella 1982, any 1282, núm. 11).

Vinyals

«Testes Petrus de Vinyals. Bernardus de Robiola» (*LN 1342*, 16r).

Arrelat a la Catalunya Central (DCVB, s.v. Vinyals).

Vinyes

«Joan Viñes, pagès de Vilaverd» (*Capb. 1723*, 54r).

A Montblanc hi ha famílies en l'actualitat amb la variant *Vinyas*.

Vinyes, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Vinyes, el camí de les

«Camí de las vinyas» (*Cadastre 1716*).

Vinyes, l'era del

Situada a les Masies.

Vinyes, lo corral del

Situat a les Masies. Conservat.

vinyeta

V.: *Pont.

Vinyeta, la

V.: *Vinyetes, les*.

«Viñeta» (*Amillament 1859*).

Vinyetes, les

Terreny a l'inici del camí de les Planes, entre l'antiga i la nova carretera de Montblanc.

Viques, les

A sota del camí de les Planes, entre els Foguers i les Guixeres. En aquesta partida hi ha una cabana de pedra seca (V. Rosich, p. 9).

Viques, lo camí de les

Surt a l'esquerra de la carretera vella de Montblanc cap a les Viques.

Virgili

«Rafael Virgili Nin» (*Cens 1890*).

A Valls, Alcover i Reus és un cognom existent en l'actualitat.

Visela, lo toll del

Toll del riu Francolí ple d'aigua neta i clara concorregut tot l'estiu per banyistes (V. Rosich, p. 17).

Viver, lo pla d'en

«Pla den Vive» (*Cadastre 1718*); «Pla d'en Vivé» (*ApAmillament 1923*).

La documentació diu que era un terreny d'oliveres i de garriga situat al nord del terme municipal, entre les partides dels Foguers i les Merletes.

Volta, de la

«Jaime Cartanyà, de la Volta, pagès de Vilavert» (*MN 1700-1712*); «Joan Cartanyà, dit de la Volta» (*Capb. 1723, 23r*); «Pere Andreu, de la Volta» (V. Gual 1998a, p. 20).

Xacarret, lo

«Maria Òdena, Chacarret» (*Amillament 1859*).

Xacó, cal

Renom i nom de casa.

«Josep Cartañà, Xacó» (*RCadastre 1854*).

Xafandí, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.
«Joan Oller, Chafandí» (*Amillament 1859*).

Xano, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Xapal, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa. Magrinyà (V. Magrinyà 1982, p. 10-4) recull *Xapala*.

«Juan Òdena, Xapal» (*RCadastre*).

Xaric, lo

«Ramon Roig, Xarich» (*RCadastre 1854*),

Xarrauca, cal

Renom i nom de casa.

«Josep Oller, Xarranca» (*Amillament 1859*).

Xarret, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Xato, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Xicoi, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Xicoi, la pallissa del

Tocant al poble. Conservada.

Xillo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Xicoi, lo

«Josep Òdena, Chicoy» (*Amillament 1859*).

Xillo, cal

V. Magrinyà 1982, p. 10-4. Renom i nom de casa.

«Pere Cartanyà, Chillo» (*Amillament 1859*).

Ximènez

«Francisco Ximènez Ximènez» (*Cens 1890*).

És un cognom present a Valls i a Reus.

Xinxon, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa. Magrinyà (V. Magrinyà 1982, p. 10-4) recull *Xinxona*.

Xocana, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Xocana, l'era del

Situada a les Masies.

Xocana, lo corral del

Situat a les Masies. Conservat.

Xora, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

Xurrac, la font de

Aigües avall del riu Francolí (V. Rosich 1996, p. 16), a la dreta d'uncamí de servitud i a la partida del Canyar. Raja en l'actualitat.

Xullo, la casa Pere

«Rosa Cartanyà, casa Pere Chullo» (*Comptes 1832*).

Xuxo, cal

V. Solé 1999, p. 102. Renom i nom de casa.

APÈNDIXS

I. PARTIDES I TROSSOS DE TERRA.

Albereda, *Albers, *Aljub, Alzinars, *Alzines, Arenal, *Avagants de la Vila, Bals, Bancals, *Barquera, Barqueres, *Barranc, *Barroig de baix, Barroigs, Basses, *Camí de Tarragona, *Camí Ral, *Campassos, *Camps, Canyar, *Canyar de baix, *Canyars, Carrerada, Castell de la Formiga, *Closes, Clot d'en Goda, Clots, *Coll Penjat, *Colomers, *Colls, *Coma, Coma d'en Serè, *Coma de Santa Maria, Comellar del Rabell, Comes, Comú, Cortó, Costanyerut, Creu, *Devesa, Deveses, *Dimecres, *Diumenge, Diumenge del Moster, *Divendres, *Era de Joan Roig, *Eres, Estació, *Estret, Faus, *Freginal, Foguers, Font d'en Bosc, Fontetes, Formatjades, *Forts, *Fossar de dalt, Frau, *Freginal Franc, Freginals, Gambutà, Garrigues, *Guixera, Guixeres, *Horta, Horta d'amunt, *Horta de l'Arquebisbe, Horta de baix, Horta de dalt, Horta de vall, Hort de la Creu, *Hort de Santa Maria, *Hortet, Hortets, Hortot, Horts, *Horts de la Creu,

*Hospitals, Llacuna, Masies, Merletes, Montgoi, Olivaret, *Parades, Parades de la Vila, Paradetes, Paret Nova, *Perera, Pla de Marc, Plana, Planes, Plans, Plans de baix, *Pleta, Pleta de baix, Pletes, *Pont, *Pont de les Bledes, *Pont de Montgoi, *Ponts, Portell, *Prat, *Punta, Punes, *Quadra, *Quadra de Santes Creus, Racó del Bellet, *Rasa, *Rasa Jussana, Reixat, Roldurà, Ronyeta, *Rossegar, Saconet, *Salades, *Samuntà, *Samuntà de Lilla, *Santes Creus, *Secà de l'Ermida, Secà de Montgoi, Secanet, *Secaneta, *Secanets, *Solà, Solades, Solades de dalt, *Solanes, Solans, Sort, *Sort d'amunt, *Sort de baix, *Sort de dalt, *Sort de la Badia, *Sort de la Vila, *Sort del Parrà, Sort del Rector, Sort dels Magraners, Sort de vall, Sorteta, *Sorteta de l'Olivar, *Sort Gran, Sorts, *Sorts de valls, Torrent, *Torrent de Mongoy, Tossals, *Trilla, Troneta, Tros d'en Roca, Vall, *Vall de fora, Via, *Vilanoves, *Viles Noves, *Vinya Vella, *Vinyeta, Vinyetes, Viques.

II. LLOCS D'ANOMENADA

Abadia, *Abadia Antiga, Cadenes, Cadiretes, *Camí Ral, Carretera, Casetes, *Celler, Cementeri, *Coll Penjat, *Creu, Dipòsit, *Església, Font Gran, Francolí, Lledoner, Mitja

lluna, ermita de Montgoi, *Muralla, Passeres, Ploma, Pont, *Pontet, *Portal, Pous de Gel, Rajoleria, Roca Estelada, Rojalons, Salfuro, Saltador, Sindicat Agrícola.

III. RENOMS I NOMS DE CASA

Agneta, Amadeu del Ferrer, <<Andalús>>, Andreu, Andreuet, Anton del Mas, Antonet del Cafè, Antònia del Fèlix, Antonieta del Valdebell, Asserit, Ballart, Baldevell, Baltassar, Balustre, Barbeta, Baró, Bartra, Bassot, Baster, Batalla, Batet, Batistó, Benifet, Bernardet, Bigorra, Boter, Bovera, Boveret, Bregues, Bridana, Bruno, Butxaques, Cabal, Cabòries, Cagarri, Cagueta, Calaser, Calent, Call, Camell, Camil·la, Canals, Capons, Carmen Guapa, Carrasclet, de les Casetes, de la <<Casilla>>, Casquet, Catxele, Caxirolis, Cavaller, Cepsi, Ces, Cessi Bó, de la Clara, Claver, Cofí, Conillo, Corder, Cossari, Cucut, Cugat, Cutxarres, Dents, Dimecres, Ermità, Ermitana, Esqueixalat, Esquellera, Estanc, Estenis, Faldilles, Falet, Farga, Farnaqueta, Felixa, Ferrer, Fesol, Forner, Fornera, Freixes, Fuseller, Fuster,

Gambat, Ganxet, Garrant, Gascon, Gata, Genoveva, Gepus, Giguipic, Gip, Granja, Gris, Groc, Guardagulles, Guatlla, Hostal, Ignasi, Jep, Janoi, Joanàs, Joanill, Joaquim, Joro, Josepet, Just, Lasso, Leonor, Lola de les Vaques, Llarg, Llémena, Llepès, Llimós, Lorens, Llurba, Maginet, Maiparo, Major, Mall, Mananes, Manco, <<Manola>>, <<Manolo>> de l'Autopista, Manset, Manu, Manyà, <<Marín>>, Marió, Mariola, Marjondona, Marquet, Massip, Mateua, Mau, Mercader, Merlo, Mesell, Mestre, Mions, Miret, Mixoner, del Moli, Molina, Monjo, Moret, <<Muchacho>>, Muntanyès, <<Murciano>>, Musté, Negret Catxele, Nogués, Nuri Flor, Olier, Pallaire, <<Palas>>, Pallana, Pantalons, Panxeta, Paldal, Pascolí,

Pastora, Pastorella, Pastoret, Patefa, Patirem, Patot, Patró, Pau Batalla, Pauet del Rei, Pauló, Pedrol, Pelegrí, Pell, Pellaire, Pep de Reus, Pep de Senan, Pepa, Pepito del Forn, <<Pequenyo>>, Perdigó, Perdiguier, Perdiu, Peredinar, Perica, Pericon, Pericotes, Perxeli, Pesqueres, Peto, Pimpolles, Pinetell, Pípon, Piquello, Piquera, Pomacià, Poneia, Porter, Portuguès, Prieto, Puces, Queraltó, Quiles, Quima, Quimet, Quinita, Quiquet, Rabassa, Ramona de l'Ermità, Rastroja, Redín, Reganyòs, Remanada, Remenat, <<Rico>>, Riejós, Rollat, Ronda, Ros, Ros del Sacarrandó,

Rossa, Sabater, Sac, Sacarrandó, Salvat, Sardina, Sargantana, Sarral, Secretari, Serafi, Serenet, Sereno, Sigala, Silo, Solera, Soleret, Soco, Sussanna de l'Elisa, Tallacols, Taller, Tarsan, Tasion, <<Tinajas>>, Tipo, Titanyes, Tòfol, Toio, Tosco, Trapero, Travieso, Trempat, Tronfé, Truman, Trumfer, Tulletes, Txeco, <<Uve>>, Valent, Valentí, Vellana, Venteo, Vermell, Viaveró, Vilafranquí, Vileu, Vinyes, Xacarret, Xacó, Xafandí, Xano, Xapal, Xarrauca, Xarret, Xato, Xexo, Xicoi, Xillo, Xinxon, Xocana, Xora, Xuxo.

IV. COGNOMS

Abelló, Agràs, Aguader, Aguiló, Alcover, Aldover, Aleu, Alzina, Ambert, Amenós, *Amill, Andreu, Angelaria, Anglès, Aranyó, *Aristó, *Bagà, Ballel, Ballart, Batalla, Batet, Batista, Batlle, Belloc, Bernabé, Bertran, Billó, Blai, Boada, Bolet, Bordell, Borges, Bosc, Bover, Breda, Callau, Canela, Canyelles, Capdevila, Capons, Carbonell, Carlà, Carnicer, Carreres, Cartanyà, Cases, Castelló, Català, Cavaller, Clivillers, Coll, Comas, Conesa, Copons, Cornador, Cortès, Cortiella, Costa, Dalmau, Dilla, Domènec, Domenjó, Domingo, Dulcet, Escoter, Esteve, Estivill, Ferrades, Ferrer, Ferrera, Figuerola, Fiter, Folc, Forcades, Fort, Freixa, Frugell, Gallofré, Garcia, Garlandí, Gavarró, Gener, Gibert, Gili, Giralt, Gomà Granja, Gras, Grimau, Guardiola, Guiot, *Inglès, Isern, Lladó, Llaurador, Llopi, Lloret, Llort, Lluc, Magrinyà, Malacara, Marc, Marí,

Mariner, Marsal, Martí, Masdèu, Massager, Massip, Mateu, Mercader, Mercé, Mestre, Miquel, Miret, Miró, Moncusí, Montbrió, Montserrat, Moré, Morell, Moster, Nadal, Nogués, Òdena, Oliva, Oliveres, Oluges, Oller, Pàmies, Pedrol, Pellicer, Penedès, Pilles, Pinyol, Plana, Porta, Prats, Puig, Pujol, Redó, Reñé, Reverter, Riba, Riber, Ribes, Riera, Robert, Robiola, Robuster, Roc, Roca, Roig, Rojals, Romeu, Rosic, Rossell, Rosselló, Sabater, Salvador, Salvat, Sanromà, Sans, Santjoan, Saperas, Segarra, Serra, Sirvent, Sisterer, Sitjar, Solanes, Soler, Solsona, Terrades, Timoner, Toldrà, Torrell, Torrelles, Torres, Tous, Vall, Vallbova, Vallès, Vallmoll, Vallverdú, Vellet, Vendrell, Vergès, Vermell, Vernet, Vicente, Vidal, Vila, Vilà, Vilalta, Vilar, Vinyals, Vinyes, Virgili, Ximènez.

V. POBLACIONS VEÏNES

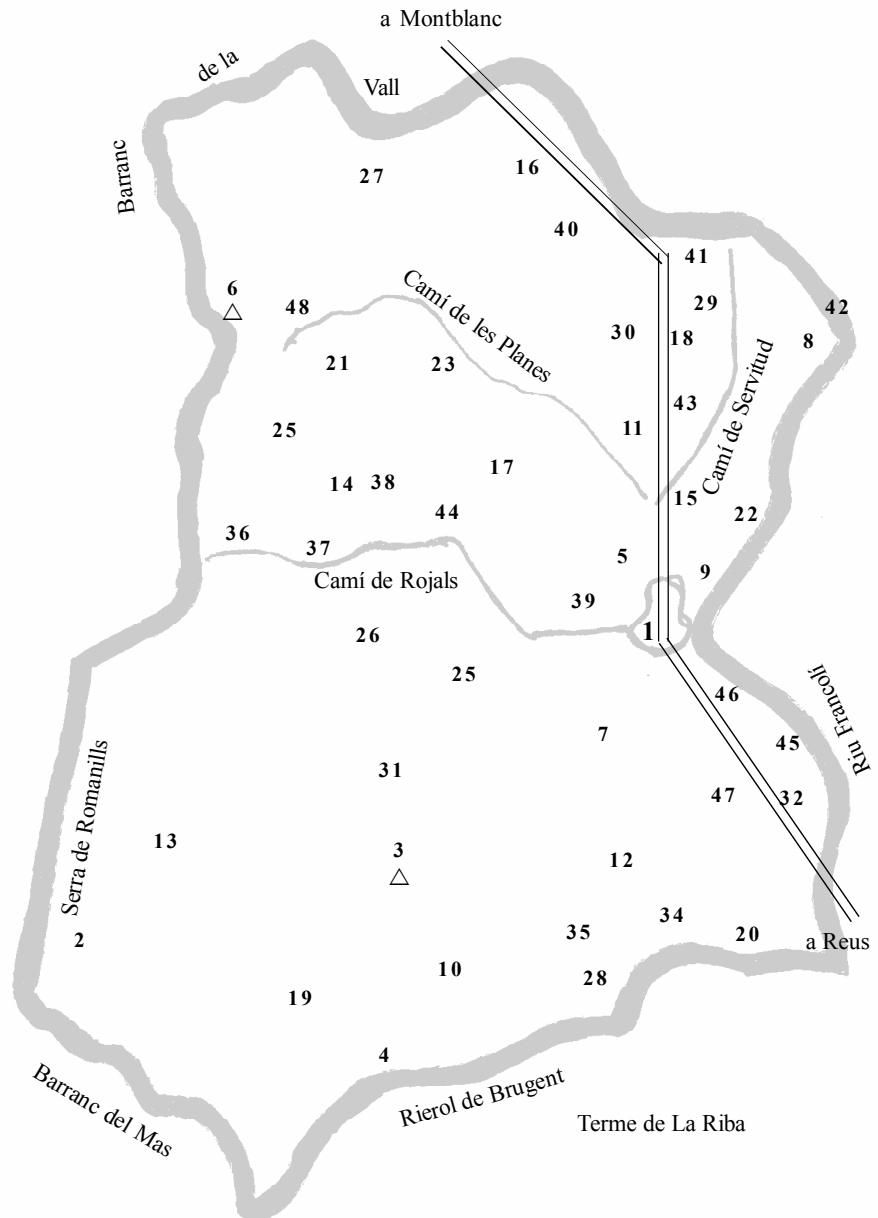
Montblanc, la Riba.

Tots els termes dels apèndixs estan ordenats alfabèticament.

Els noms que han caigut en desús van precedits d'un asterisc ().*

- 1.- Vilaverd (nucli urbà)
- 2.- Serra de l'Ermita
- 3.- Garriga
- 4.- Molí de la Font Gran
- 5.- Ermita de Montgoi
- 6.- Baridana
- 7.- Els Alzinars
- 8.- Els Barroigs
- 9.- Els Canyars
- 10.- El Castell de la Formiga
(partida de terme)
- 11.- La Coma
- 12.- La Coma d'en Sesé
- 13.- Les Garrigues
- 14.-
- 15.- L'Hort del Comú
- 16.- L'Arenal
- 17.- Els Montgois
- 18.-
- 19.- Els Forns
- 20.- La Serra petita
(partida de terme)
- 21.- El Bosc del Ces
- 22.- Les Sorts
- 23.- Les Vinyes
- 24.- Les Vinyetes
- 25.- El Roldorà
- 26.- Les Pletes
- 27.- El Pla de l'Oliver
- 28.- Els Solans
- 29.- Les Solades
- 30.- El Coll de la Peixera
- 31.-
- 32.- Les Sorts d'avall
- 33.- Mas Solans
- 34.- Mas del Fuster
- 35.- Masia del Metge
- 36.- Mas d'en Just
- 37.- Masia del Claver
- 38.- Masia del Garrant
- 39.- El Masell
- 40.- Masia de Falet
- 41.- Masia del Llarg
- 42.- Masia del Pelegrí
- 43.- Masia de l'Esqueixalot
- 44.- Masia d'en Roig
- 45.- Masia del Faldilles
- 46.- Masia del Joanàs
- 47.- Masia del Torres
- 48.- Masia de la Vila
del Pauló.

TERME DE VILAVERD

Terme de La Riba

* Extret de la base cartogràfica de la «Guia de Vilaverd», de Francesc Cortiella